

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
กนกวรรณ ศรีลาเลิศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
เมษายน 2549

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
กนกวรรณ ศรีลาเลิศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
เมษายน 2549

กนกวรรณ ศรีลาเลิศ. (2549). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 587 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่าน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8819 , .8084 , .8817 , .9045 และ .8481 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะผู้เรียนด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านและพฤติกรรมรักการอ่าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .742 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 4 ปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ร้อยละ 55
3. น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

THE CAUSAL RELATIONSHIP OF LEARNERS' CHARACTERISTICS FACTORS
AND SELF-DIRECTED LEARNING OF MATHAYOMSUKSA V STUDENTS IN ROI-ET
EDUCATIONAL SERVICE AREA I

AN ABSTRACT
BY
KANOKWAN SRILALERT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
April 2006

Kanokwan Srilalert. (2006). *The Causal Relationship of Learners' Characteristics Factors and Self-Directed Learning of Mathayomsuksa V Students in Roi-et Educational Service Area I*. Master thesis , M. Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Chusri Wongrattana , Assist. Prof. Raweewan Panpanich.

The purposes of this research were to study the causal relationship of learners' characteristics factors and self-directed learning and to find the beta weight of each factor that contributed to self-directed learning. The sample consisted of 587 Mathayomsuksa V students in Roi-et province that was selected by using the two-stage random sampling. The instruments were the tests of self - directed learning and the questionnaires of the achievement motivation , participation learning , metacognitive awareness of reading strategies inventory , reading behavior. The reliability of each instrument was .8819 , .8084 , .8817 , .9045 and .8481 respectively. The data were analysed by using multiple correlation and multiple regression.

The result of study were shown that :

1. achievement motivation , participation learning , metacognitive awareness of reading strategies and self – directed learning of students were at the rather high level. Reading behavior of students was at the middle level.
2. Achievement motivation , participation learning , metacognitive awareness of reading strategies and reading behavior had positive related to the self-directed learning which were statistically significant at .01 level. The multiple correlation coefficient was equaled .742 , it showed that all of them could explain the variance of self-directed learning at 55 percent.
3. The score weight of achievement motivation , participation learning and metacognitive awareness of reading strategies contributed positively to the self-directed learning which were statistically significant at .01 level. Reading behavior was contributed to the self-directed learning which was non statistically significant.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
กนกวรรณ ศรีลาเลิศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

เมษายน 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ของ
กนกวรรณ ศรีลาเลิศ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งกะพิภพ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ขวาลิต รวยอาจิณ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำปริญญานิพนธ์ทุกขั้นตอน จากท่านรองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณา สละเวลาในการให้คำปรึกษา รวมทั้งยังช่วยพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ เป็นอย่างดีเสมอมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ที่ช่วยทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งคะพิภพ และอาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้ง เพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และให้คำแนะนำ รวมถึงประสบการณ์ที่ดีตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร. ละเอียต รักษ์เผ่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์สุนีย์ เงินยวง อาจารย์มารุต พัฒผล อาจารย์ชูศรี ศรีมั่นคงธรรม และอาจารย์ฐิติยาพร ละวรรณวงศ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมืออย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ทุกท่าน ของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่เห็นความสำคัญของการศึกษาส่งเสริมให้ลูกได้มีความรู้ ติดตัวเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต อีกทั้งยังสนับสนุนทุนทรัพย์ คอยเป็นกำลังใจ และรอคอย ชื่นชมความสำเร็จของผู้วิจัยด้วยความรัก ความเข้าใจ และห่วงใยเสมอมา

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา รุ่น 5 ทุกคน ที่คอย ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน รวมทั้งกำลังใจที่ดีที่มีให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณประโยชน์อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีงามนั้นแด่คุณพ่อ คุณแม่ บุรพาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกคน ญาติพี่น้อง และน้องชายของผู้วิจัย แต่ หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

กนกวรรณ ศรีลาเลิศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	8
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	 9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	11
ความหมายของการเรียนรู้.....	11
ความหมายของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	13
ความสำคัญของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	22
องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	25
ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	26
แนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	36
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	36
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	37
ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41
การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	47
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	48
ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	48
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	2 (ต่อ)	
	ความสำคัญของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	51
	องค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	53
	แนวทางในการส่งเสริมลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	55
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน	55
	ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดภูมิงาน	55
	ความหมายของการคิดภูมิงาน	57
	การคิดภูมิงานกับการอ่าน.....	57
	ความหมายของความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน	58
	องค์ประกอบของความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน	59
	การวัดความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน.....	60
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน.....	61
	ความหมายของการอ่าน.....	61
	ความสำคัญของการอ่าน	62
	ความหมายของพฤติกรรมรักการอ่าน	64
	ความสำคัญของพฤติกรรมรักการอ่าน	64
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	65
	งานวิจัยในประเทศ.....	68
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	76
	ขอบเขตประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	76
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
	ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	98

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	105
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	105
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	109
สังเขปวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	109
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	127
ภาคผนวก ก	128
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	129
ภาคผนวก ข	130
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	131
ภาคผนวก ค	135
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	136
ประวัติย่อผู้วิจัย	152

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามอำเภอ และขนาดโรงเรียน.....	76
2 จำนวนกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย.....	79
3 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95	105
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน กับความสามารถในการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	106
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถ ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	107
6 คำนวณหาค่าความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนที่มีต่อความสามารถในการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	108
7 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	131
8 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม....	132
9 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(r) ของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	133
10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามและแบบวัด.....	134

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
2 แบบจำลอง The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model.....	14
3 ส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	25
4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาสังคมของแมคเคลแลนด์.....	38
5 รูปแบบของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม.....	52
6 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	82
7 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	87

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข มองกว้าง คิดไกล เป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักคิดและวิเคราะห์ ใช้เหตุและผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ และมุ่งสร้างสังคมที่เข้มแข็ง เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 เรื่องแนวทางการศึกษา มาตราที่ 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 6 และ 7 ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาโดยมุ่งปลูกฝังให้คนไทยมีลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 2-13) ในการที่บุคคลจะเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่รักในการเรียนรู้ เพราะหากผู้เรียนมีความรักในการเรียนรู้แล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ พัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่างๆ เพราะการเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา (มาลี จุฑา. 2544: 64) ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ทำให้เกิดประสบการณ์และประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) นั้น ควรส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กระตุ้น และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดกระบวนการค้นหาความรู้ ได้สร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ ซึ่งไม่ใช่อำนาจส่งต่อความรู้เท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 128)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) ในอดีตถูกจัดไว้เป็นเรื่องของการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ความจริงสามารถนำมาใช้กับทุกกลุ่มอายุ ทุกวัฒนธรรม และทุกระดับการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2542: 112) อีกทั้งนักการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนต่างยอมรับว่า การที่ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้า หรือเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีกว่าผู้เรียนที่เรียนตามการชี้นำของผู้อื่น (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. 2545: 130-131) โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จากสภาพพัฒนาการ และการเรียนรู้จากวัยเด็กที่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ ครู หรือผู้อื่น แต่เมื่อเติบโตเป็นวัยรุ่นจะต้องพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นเพื่อไปเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ถือเป็นวัยที่อยู่ในช่วงชีวิตที่ประสบกับการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และ

ยังเป็นช่วงต่อระหว่างการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีรูปแบบวิธีการเรียนที่แตกต่างจากกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะใฝ่เรียน และคุณลักษณะในการนำตนเองของนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีพลัง และประสิทธิภาพพอที่จะให้โอกาสผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ในวัยรุ่น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับสูงต่อไป (สุวรรณ ยะหะกร. 2533: 19-20)

โนลส์ (Knowles. 1975: 18) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกิดจากการคิดริเริ่มของบุคคลในเรื่องหนึ่งตามความต้องการ และความสนใจของตนเอง มีการวางแผน วางจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือไม่ก็ตาม สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และสามารถประเมินผลการเรียนรู้นั้นได้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่าบุคคลที่เป็นผู้รับ หรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ โดยจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย มีแรงจูงใจสูง มีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มมากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนักการศึกษาไทย คือ สมคิด อิศระวัฒน์ (2542: 2) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะของคนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีได้มีอยู่ในตัวของทุกคนแต่สามารถสร้างและพัฒนาขึ้นมาได้ ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้า เพราะตนมีความต้องการ บุคคลนั้นก็จะดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีใครต้องบอกอีกทั้งยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ไม่สิ้นสุด ซึ่งวิธีดังกล่าว จะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) อันเป็นเป้าหมายที่นักการศึกษาในปัจจุบันคาดหวังและปรารถนาจะให้เกิดกับบุคคลทุกคน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาในส่วนที่เป็นความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน จึงได้เลือกใช้แนวคิดของโนลส์ (Knowles. 1975) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 3) การวางแผนการเรียนรู้ 4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเห็นว่าในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองถือเป็นวิธีการในการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนตามแนวคิดของโนลส์แล้ว จะเห็นว่าในแต่ละขั้นตอนเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนจะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน นั่นก็หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ (Knowles. 1975) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีอยู่อย่างกว้างขวาง โดยได้มีการศึกษาในกลุ่มบุคคลต่างๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อจะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้ากลุ่ม การฝึกปฏิบัติงาน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น (สวัณณ์ วัฒนวงศ์. 2542: 78) แสดงว่าบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นอกจากจะเกิดจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคลแล้ว ยังมีผลจากองค์ประกอบภายนอกที่จะไปเสริมสร้างให้บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงขึ้น เพราะการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เอง โดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตผลที่มีความหมายแก่ตนเองและการเรียนรู้ที่มีพลังความคิดมากที่สุดจะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายให้กับตนเอง ทำในสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 3) สำหรับในการเรียนรู้ นั้น การอ่านถือเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ทางด้านวิชาการและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของประชากร แต่ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มองยังขาดพฤติกรรมการอ่าน และไม่รู้จักใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศล่าช้า และไม่มีคุณภาพของการพัฒนาในแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละสังคม (กรมวิชาการ. 2544: 1) และในการเป็นนักอ่านที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้อ่านมักมีความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิธานและยุทธศาสตร์การอ่าน มีความตระหนักเกี่ยวกับความเข้าใจของตนเองขณะกำลังอ่านว่ากิจกรรมการอ่านที่กำลังดำเนินอยู่ และยุทธศาสตร์ที่จะต้องใช้ในการอ่านดำเนินไปได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น สามารถกระทำได้อย่างไร (สุเทียบ ละอองทอง. 2545: 16; อ้างอิงจาก Garner. 1987) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตัวแปรคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อันได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้อภิธานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการอ่าน เพราะในปัจจุบันการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ยังถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ยังต้องทำการศึกษาวิจัยให้มีความชัดเจน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจังมากขึ้น สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน (สวัณณ์ วัฒนวงศ์. 2542: 79) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษากับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะได้เป็นบุคคลที่มีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการของตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็นไม่สิ้นสุด และเกิดการศึกษาอย่าง ต่อเนื่องโดยไม่ต้องบอก ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ที่ยั่งยืนต่อไป อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาปัจจัยคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการอ่าน ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อหาคำแนะนำความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยภาพรวม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และทำให้ทราบว่าปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งปัจจัยคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนที่ ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการอ่าน โดยข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักเรียนในส่วนที่ยังไม่เหมาะสมให้มีความเหมาะสมต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 19 โรงเรียน มีจำนวน นักเรียนทั้งสิ้น 2,707 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 587 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 1.2 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 1.3 ความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน
 - 1.4 พฤติกรรมรักการอ่าน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning)

หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงความสามารถในการดำเนินการเรียนรู้อย่างอิสระจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ตามความต้องการ หรือความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ รวมถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1975) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้จากแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนสามารถกำหนดความต้องการในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ และมีความสนใจ โดยที่นักเรียนเป็นผู้กำหนดและริเริ่มด้วยตนเอง

1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจในจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ว่านักเรียนต้องการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ไปเพื่ออะไร และเมื่อเรียนแล้วจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง

1.3 การวางแผนการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถกำหนดวิธีการ ขั้นตอน และรูปแบบของการเรียนรู้ มีการแบ่งสรรเวลาในการดำเนินการเรียนรู้ รวมถึงสามารถระบุวิธีการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ให้มากที่สุด เพื่อให้การเรียนรู้ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้

1.4 การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถกำหนดแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของตนเองว่าเรื่องใด ควรจะศึกษาจากแหล่งวิทยาการใด ซึ่งแหล่งวิทยาการอาจเป็นบุคคล เช่น ผู้รู้ ผู้ชำนาญการ หรือศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

1.5 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนสามารถพิจารณาและตัดสินใจได้ว่า เมื่อผ่านกระบวนการ หรือขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแล้วนั้น นักเรียนสามารถบรรลุการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ได้ตั้งเอาไว้มากน้อยเพียงใด และสามารถบอกตนเองได้ว่าส่วนที่ดีแล้วมีอะไรบ้าง หรือมีจุดบกพร่องอะไรที่ยังต้องแก้ไข ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความปรารถนาหรือความต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง มีความพยายามทุกวิถีทางที่จะแก้ปัญหา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง เพื่อนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ และมุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสามารถวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนันทนา จันทรพันธ์ (2545)

2.2 ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนนักเรียน โดยครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนได้จากแบบสอบถามลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน (Metacognitive Awareness of Reading Strategies) หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการคิด และการควบคุมตนเองในการอ่าน รวมทั้งสามารถประเมินการอ่านของตนเองได้ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การอ่านย่อยต่างๆ ดังนี้ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ (Global Reading Strategies) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (Problem-Solving Strategies) และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน (Support Reading Strategies) ซึ่งสามารถวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านของนักเรียนได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านของสุวรรณา ปัญจมหาศิริ (2549)

2.3.1 ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ (Global Reading Strategies) หมายถึง พฤติกรรมความสามารถในการคิดอ้างอิงหลักการทั่วไปในการอ่าน แสดงถึงความตั้งใจในการอ่าน และการจัดรูปแบบขั้นตอนในการปฏิบัติการอ่านได้อย่างเหมาะสม เช่น การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน การพิจารณาว่าเนื้อหาส่วนใดควรอ่านอย่างละเอียด และเนื้อหาส่วนใดควรอ่านคร่าวๆ

2.3.2 ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (Problem - Solving Strategies) หมายถึง พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาในการอ่านของผู้อ่านเมื่อพบทอ่านยากขึ้น และมุ่งพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาหรือสารสนเทศที่อ่าน เช่น การตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านสารสนเทศ ที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน การอ่านทบทวนเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น

2.3.3 ยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน (Support Reading Strategies) หมายถึง พฤติกรรมการใช้พื้นฐานในการอ้างอิงเนื้อหาที่อ่านสู่เอกสารที่เกี่ยวข้อง การจดบันทึก และการฝึกปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการอ่านอื่นๆ เช่น การขีดเส้นใต้หรือวงกลม สาระสำคัญในบทอ่าน เพื่อเตือนความจำ การเขียนสรุปสาระสำคัญจากการอ่าน

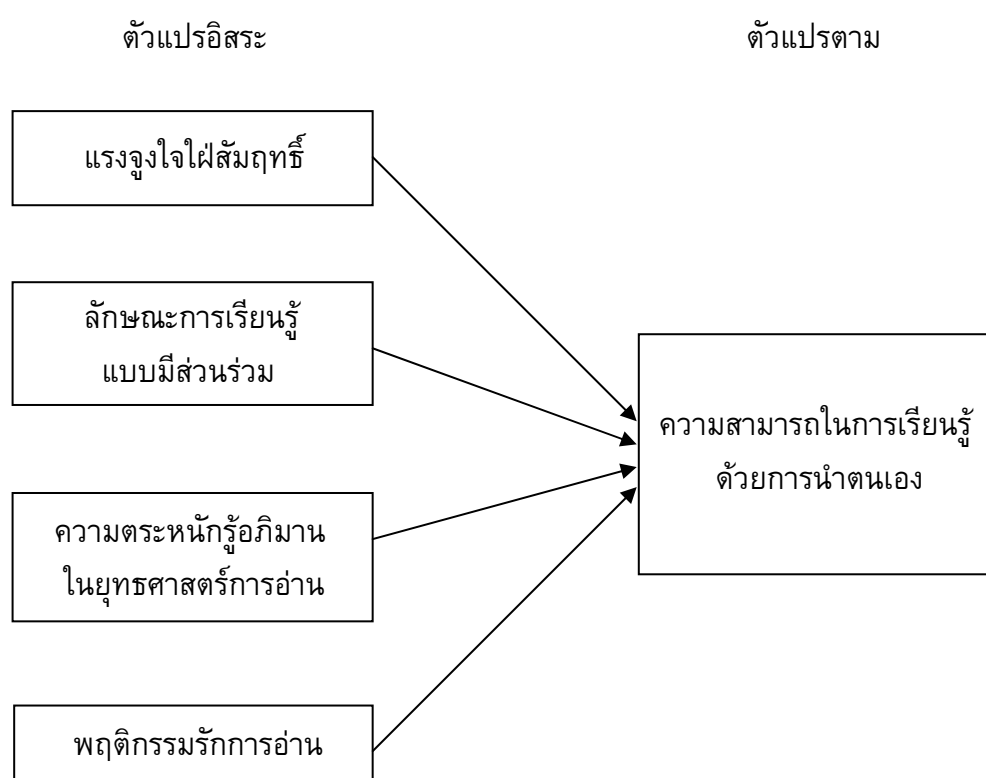
2.4 พฤติกรรมรักการอ่าน (Reading Behavior) หมายถึง การกระทำที่บุคคล แสดงออกถึงความสนใจในการอ่าน หรือชอบอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างในการอ่าน รวมถึงมีการอ่านหนังสือหลายประเภท โดยมีความสมัครใจ และยินดีที่จะอ่านเอง โดยไม่มีการบังคับ และเป็น พฤติกรรมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งวัดจากการรับรู้ของนักเรียนโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากแบบวัดนิสัยรักการอ่านของถาวร บุนผาวงศ์ (2546)

3. น้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าที่แสดงถึงตัวแปรอิสระแต่ละตัว ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง น้ำหนักความสำคัญที่ศึกษาของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ที่อยู่ในรูปของคะแนนดิบ (Score weight : b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta weight : β)

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปัญญาโทขึ้นไปทางด้านการวัดผลการศึกษาและทางด้านจิตวิทยา ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุ เพื่ออธิบายความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะพบความสัมพันธ์ของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการเรียนรู้
 - 1.2 ความหมายของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.4 ความสำคัญของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.5 องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.6 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
 - 1.7 แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.3 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.4 การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 3.1 ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 3.3 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 3.4 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 3.5 แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน
 - 4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดภูมิาน
 - 4.2 ความหมายของการคิดภูมิาน
 - 4.3 การคิดภูมิานกับการอ่าน
 - 4.4 ความหมายของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน
 - 4.5 องค์ประกอบของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน
 - 4.6 การวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน
 - 5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 5.2 ความหมายของการอ่าน
 - 5.3 ความสำคัญของการอ่าน
 - 5.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน
 - 5.4.1 ความหมายของพฤติกรรมรักการอ่าน
 - 5.4.2 ความสำคัญของพฤติกรรมรักการอ่าน
6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ชาตรี เกิดธรรม (2542: 9) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยประสบการณ์ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสิ่งแวดล้อม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 3) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เองโดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตที่มีความหมายแก่ตนเอง การเรียนรู้ที่มีพลังความคิดมากที่สุดเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายกับตัวเอง สิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ องค์ประกอบภายนอก ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อม โรงเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก และครู และองค์ประกอบภายใน ซึ่งประกอบด้วย การคิดเป็น ฟังตนเองได้ มีอิสระใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ มีความคิดเชิงเหตุผล มีจิตสำนึกในการเรียนรู้ และมีเจตคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ การสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ และมีวิธีการเรียนที่หลากหลาย

มาลี จุฑา (2544: 64) กล่าวถึง การเรียนรู้ (Learning) ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ทำให้เกิดประสบการณ์ และประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เกษม วัฒนชัย (2544: 13-14) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้สึนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนพอสมควร เพราะฉะนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการเฉพาะบุคคลของผู้เรียนแต่ละคน ความสำนึกและความพร้อมของผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ การเรียนรู้ที่แท้จริงจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปรียบเสมือนแหล่งความรู้ และเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งโดยสรุปแล้วการเรียนรู้ก็คือกระบวนการปลูกฝัง ถ่ายทอด ฝึกอบรม ความรู้ เจตคติ ความเข้าใจ ความเชื่อศรัทธา ระบบคุณค่า ระบบคุณธรรม การควบคุม และการดูแลตนเอง ทักษะและการทำงานให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในความรู้สึนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

อารี พันธุ์มณี (2546: 176) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณ วุฒิภาวะ พืชยาต่างๆ อุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ

จะเห็นว่าการเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่จะช่วยให้บุคคลนั้นมีการพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

1.2 ความหมายของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1975: 18) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนรู้เอง โดยการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตน กำหนดเป้าหมายและสื่อการเรียน ติดต่อกับบุคคลอื่น หาแหล่งความรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนของตนด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

สเคเกอร์ (Skager. 1978: 25) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน

กริฟฟิน (Griffin. 1983: 153) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การเรียนรู้ของตนเอง และความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผล การเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และมีการพัฒนาการเรียนรู้

บรูคฟิลด์ (Brookfield. 1984: 74) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนตั้งใจแสวงหาความรู้ โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนทั้งในด้านเนื้อหา และวิธีการเรียน มีการปรึกษาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดและใช้หนังสือประกอบการเรียนหรือบทความต่างๆ รวมทั้งเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

เกียรตวรณ อมาตยกุล (2530: 45) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลสามารถเริ่มกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถสร้างจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ระบุทรัพยากรมนุษย์และวัตถุที่จะเป็นประโยชน์ในการเรียน สามารถเลือกวิธีการเรียนเองและประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง โดยบุคคลนั้นอาจได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการนี้ไม่ได้หมายถึงการเรียนโดยลำพัง แต่อาจเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชั้นเรียน เพราะความจริงแล้วการเรียนแบบนี้มักจะเกิดขึ้นได้จากคนหลายคน เช่น จากครู อาจารย์ สถาบันการศึกษา นั่นคือ ผู้เรียนยังเป็นตัวของตัวเองในท่ามกลางความช่วยเหลือจากผู้อื่น

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538: 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือไม่ต้องการก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้นๆ

คณาพร คมสัน (2540: 4) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ควบคุมการเรียนรู้ และปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ โดยเลือก และออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541: 7) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ กระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และการพัฒนาทักษะที่ผู้เรียนจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือครู ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ และกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้

อาชัญญา รัตนอุบล (2542: 47) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสสำรวจความต้องการของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของตนเองได้ รวมทั้งมีโอกาสรับผิดชอบ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย หรืออาจจะขอคำปรึกษา และความร่วมมือจากเพื่อนหรือผู้สอนได้

จากที่มีผู้กล่าวถึงความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้นั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการดำเนินการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ตามความต้องการหรือความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจรวมถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้

1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังต่อไปนี้

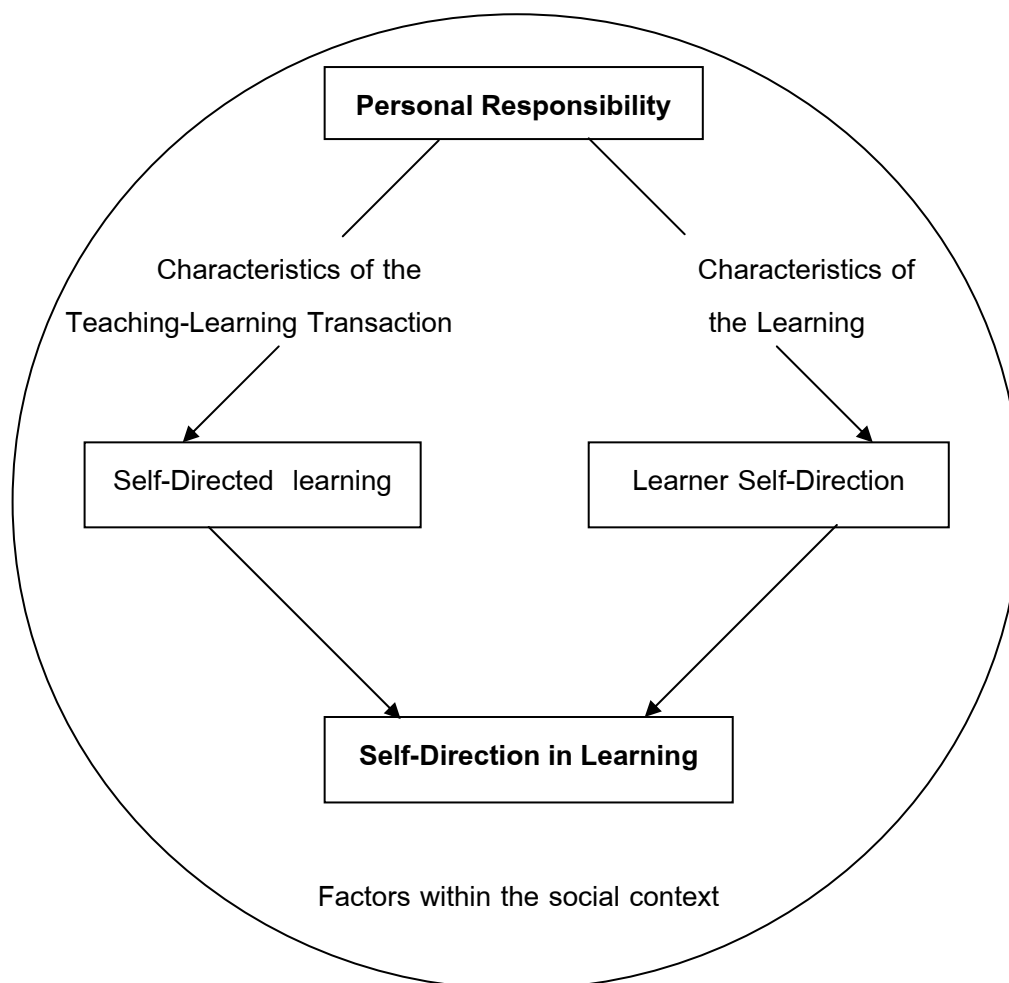
แนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบรอกเคตและฮีมสตรา (Brockett; & Hiemstra. 1991)

บรอกเคตและฮีมสตรา (Brockett; & Hiemstra. 1991: 24-25) ได้เสนอแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 2 มิติ แต่มีความสัมพันธ์กันทั้ง 2 มิติ คือ

มิติที่ 1 เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed learning)

มิติที่ 2 เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในการนำตนเอง (Learner Self-Direction)

ทั้งนี้บรอกเคทและฮีมสตรา (Brockett; & Hiemstra) ได้นำเสนอรูปแบบ The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model ซึ่งแสดงในแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงแบบจำลอง The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model

ที่มา: Brockett; & Hiemstra. (1991). *Self-direction in adult learning: Perspectives in theory research and practice*. p. 25.

จากภาพประกอบ 2 บรอกเคทและฮีมสตรา (Brockett; & Hiemstra. 1991: 26-32) ได้อธิบายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Direction in Learning) ว่าเกิดจากองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกตัวผู้เรียน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลมีความเป็นเจ้าของความคิด และการกระทำของตนเอง สามารถควบคุม และตอบโต้ต่อสถานการณ์ เลือกกระทำอย่างมีเหตุผล สามารถเลือกกระทำในวิถีทางที่ตนเองปรารถนา สามารถควบคุม

ศักยภาพในการนำตนเองในทิศทางที่ได้เลือกจากหลายๆ ทาง และมีความรับผิดชอบในการยอมรับผลที่ตามมาจากการคิด การตัดสินใจ และการกระทำของตนเอง

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning) มองในลักษณะที่เป็น การเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้ มีศูนย์กลางอยู่ที่กิจกรรม การเรียนรู้ที่เป็นความต้องการ และจำเป็น มีแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้ที่พร้อม มีการลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมในการเรียนรู้ มีการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการสอนรายบุคคล ซึ่งมีลักษณะของ การเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบภายนอกตัวผู้เรียน

3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เป็นลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน (Learner Self – Direction) คือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน เป็นองค์ประกอบภายในของผู้เรียนที่สนใจรับผิดชอบต่อความคิดและการกระทำที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองกับการนำตนเองของผู้เรียนจึงเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างมาก

4. การนำตนเองในการเรียนรู้ (Self – Direction in Learning) เป็นลักษณะที่ สามารถมองได้ในสภาพของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และจะได้ผลสูงสุดเมื่อระดับการชี้นำตนเองสอดคล้อง กับโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการนำตนเองในการเรียนรู้เกิดขึ้นจากองค์ประกอบ ภายในและภายนอกตัวผู้เรียนประกอบกัน ระดับการเรียนรู้โดยการนำตนเองของผู้เรียนอาจขยาย ออกไปได้ถ้าจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น มีการจูงใจให้บุคคลมีระดับการนำตนเอง สูงขึ้น และได้รับประสบการณ์ที่เอื้อต่อการนำตนเอง ก็จะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้สูง เช่นเดียวกัน หากผู้เรียนที่มีระดับการนำตัวเองต่ำถ้าได้รับโอกาสที่เอื้ออำนวยจะประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้สอนอาจมีบทบาทโดยตรงมากยิ่งขึ้น

5. ความสัมพันธ์ของสังคม (Social Context) เป็นองค์ประกอบที่ล้อมรอบ องค์ประกอบต่างๆ อยู่ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถแยกออกไปจากบริบทของสังคมที่ผู้เรียนรู้ เกี่ยวข้องได้ สภาพแวดล้อมของสังคมมีผลต่อกิจกรรมต่างๆ บริบทของสังคมเป็นตัวกำหนด ขอบเขตในกิจกรรมการนำตนเองที่แสดงออกมา จากความหมายตามที่นักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้นิยามไว้ ซึ่งมีความหมายที่เป็นไปในทางเดียวกัน แต่ก็มีมีความหมายโดย รายละเอียดแตกต่างกันกว้างออกไป ซึ่งพอจะสรุปรวมกันได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการศึกษาของบุคคล เริ่มจากความตั้งใจที่อยากจะเรียนรู้อันเกิดจาก แรงขับภายในของแต่ละบุคคลในการที่จะกำหนดเป้าหมายของการเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการ ของตนเอง

จากแนวคิดของบรอกเคตและฮีมสตรา (Brockett; & Hiemstra. 1991) ที่ได้กล่าวไว้ ข้างต้น อาศัยแนวคิดพื้นฐานมาจากแนวคิดของปรัชญาอัตถิภาวนิยม เป็นปรัชญาทางการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการศึกษานอกกระบบที่มีแนวความคิดว่า คนเรานั้นมีเสรีภาพ ในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ โดยในการเลือกนี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ ก่อนที่จะนำตนเองไปสู่การกระทำใดๆ และจากแนวคิดนี้จะแบ่งความรับผิดชอบของบุคคลออกเป็น

2 มิติ คือ มิติแรกเป็นองค์ประกอบภายนอกของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะของกระบวนการเรียนการสอน ที่เป็นกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนมิติที่ 2 เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นคุณลักษณะและบุคลิกลักษณะในการนำตนเองของบุคคล โดยองค์ประกอบทั้งสองมิตินี้เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, L M. 1977) ที่จะนำเสนอต่อไป ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการนำไปสู่การนำตนเองในการเรียนรู้ (Self – Direction in Learning) ที่เป็นลักษณะของการปฏิบัติกล่าวโดยสรุปจะเห็นว่าแนวคิดนี้ เป็นการกล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในเชิงของทฤษฎีที่เป็นฐานความคิดที่จะนำไปสู่การนำตนเองในการเรียนรู้ในเชิงของการปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นพฤติกรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของโนลส์ (Knowles. 1975) ที่จะนำเสนอต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลิเอลมีโน

(Guglielmino, L M. 1977)

นักการศึกษาไทย ที่ได้นำแบบวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มาแปลและทำการศึกษากับผู้เรียนชาวไทยคนแรก คือ นรินทร์ บุญชู (2532) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แนวคิดของกุกลิเอลมีโน ซึ่งกุกลิเอลมีโน (นรินทร์ บุญชู. 2532; อ้างอิงจาก Guglielmino, L M. 1977: 34) เป็นผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยได้ศึกษาและสร้างแบบวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 14 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ทำการสำรวจ 3 ครั้ง และนำผลการสำรวจทั้ง 3 ครั้ง เป็นข้อมูลในการสร้างแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness) หรือ SDLR แบบวัดนี้เป็นลักษณะการประเมินตนเอง โดยมีตัวเลือกลักษณะมาตราประมาณค่า (Likert-type item) มีจำนวน 41 ข้อ และได้้นำเครื่องมือนี้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คน นำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อ และประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบวัดได้ค่าความเชื่อมั่น .87 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความพอใจความคิดริเริ่มของตน ความรักการเรียน และคาดหวังว่าจะเรียนอย่างต่อเนื่อง ความสนใจหาแหล่งความรู้ การมีความอดทนต่อข้อสงสัย การมีความสามารถในการยอมรับคำวิจารณ์ และการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้

2. มโนคติต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self- Concept as an Effective Learner) ได้แก่ ความมั่นใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการจัดแบ่งเวลาให้กับการเรียน การมีวินัย การมีความรู้เกี่ยวกับความต้องการการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรทางความรู้และมีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียน

3. มีความคิดริเริ่มและมีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learning) ได้แก่ การเริ่มคิดเริ่มทำเป็นคนแรก มีความคิดริเริ่มในการทำโครงการใหม่ๆ และมีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานด้วยตนเองได้ดี รักการเรียนรู้ มีทักษะในการศึกษารู้อย่างทรัพยากรทางความรู้ มีความสามารถในการพัฒนาแผนการทำงานของตนเอง

4. มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) หมายถึง เห็นว่าตนมีหน้าที่ มีความสามารถและเต็มใจเรียนในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ในขอบเขตที่ตนสนใจ และมีความเชื่อมั่นในวิธีการสืบสอบทางการศึกษา ซึ่งชอบต่อบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และมีความสามารถในการตัดสินใจในความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง

5. มีความรักในการเรียน (Love of Learning) ได้แก่ การชื่นชม รักที่จะค้นคว้าเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน และสนุกกับการสืบสอบ ค้นคว้า

6. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ การมีความกล้าเสี่ยง กล้าลอง ในการนำความคิดแปลกๆ ที่นำมาใช้งานได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ ใช้จินตนาการเพื่อเปิดความคิดที่ถูกบังคับเพราะความเคยชิน

7. มองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ การมองตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงอนาคต เห็นว่าเหตุการณ์เป็นสิ่งท้าทายมากกว่าจะเป็นปัญหา และอุปสรรค

8. มีความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาระดับพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills) ได้แก่ การมีความสามารถในการใช้ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะในการแก้ปัญหา

หลังจากนั้น กุกลีเอลมีโน (Guglielmino) ได้ปรับปรุงแบบวัด SDLR ซึ่งเดิมมี 41 ข้อ เป็น 58 ข้อ และแบบวัด SDLR เป็นแบบวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย มีผู้นำไปใช้ในงานวิจัยต่างๆ ทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย

และถึงแม้เครื่องมือของกุกลีเอลมีโน (Guglielmino) จะเป็นเครื่องมือที่มีผู้เห็นด้วยมากมาย แต่ก็ยังพบว่า มีปัญหาในการวัดค่าของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงมีข้อเสนอแนะว่าในการนำเครื่องมือไปใช้ ควรพิจารณาถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการวิจัย และทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาอธิบาย จึงจะเหมาะสม (วิภาดา วัฒนนามกุล. 2544: 20; อ้างอิงจาก Straka. 1995)

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลีเอลมีโน (Guglielmino, L M. 1977) ที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ถ้าพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ จะเห็นว่าในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบนั้น เป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อให้บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ได้มีความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อจะนำไปสู่พฤติกรรมการปฏิบัติต่อไป ซึ่งความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองถือเป็นพื้นฐานเพื่อให้บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ (Knowles. 1975)

โนลส์ (Knowles. 1975) ได้เสนอแนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไว้ว่า การที่บุคคลจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้น จะต้องมียอดประกอบด้วยกัน 5 ประการ คือ มีการวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน มีการวางแผนการเรียน รวมถึงสามารถแสวงหาแหล่งวิทยาการ และประเมินผลการเรียนของตนเองได้ ซึ่งในรายละเอียดดังกล่าวนี้นี้มีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เริ่มต้นจากการรับรู้ความต้องการของตนเองของผู้เรียน อาจจะเป็นด้านความรู้หรือทักษะเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น ต้องการมีความเชื่อมั่น มีความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการมีอาชีพที่ดี หรือการมีศักยภาพในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความอยากรู้ อยากเห็น และถ้าครูผู้สอนรู้ความต้องการของผู้เรียน ก็จะเป็นประโยชน์ในการช่วยผู้เรียนวางแผนการเรียนได้ โดยโนลส์ (Knowles. 1975: 81-89) ได้เสนอการวิเคราะห์ความต้องการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การกำหนดรูปแบบหรือแบบแผนของพฤติกรรมที่ปรารถนา หรือความสามารถที่ผู้เรียนต้องการ (Developing Competency Models) ในขั้นนี้ผู้เรียนอาจอาศัยข้อมูลจากหลายๆ ส่วนมาประกอบการวิเคราะห์ เช่น จากข้อมูลความรู้ทางวิชาการ งานวิจัย ข้อสรุปจากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ลักษณะอาชีพที่ต้องการ การกำหนดรูปแบบร่วมกับเพื่อนๆ ครู ผู้ปกครอง ประกอบกับความรู้สึกนึกคิดที่เป็นตัวของตัวเองของผู้เรียนในการวิเคราะห์ ซึ่งรูปแบบความต้องการที่วิเคราะห์ได้นั้นอาจอยู่ในลักษณะของความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ ความสนใจ หรือค่านิยม

1.2 การประเมินระดับพฤติกรรม หรือสมรรถภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของผู้เรียน (Assessing the Present Level of Performance) การประเมินในขั้นนี้ เพื่อเป็นการทราบข้อมูลระดับพฤติกรรมหรือความสามารถของตนเอง ได้แก่

1.2.1 การประเมินด้านความรู้ เพื่อทราบว่าตัวผู้เรียนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง เช่น ความรู้ทางวิชาการ ทางเทคนิคหรือความรู้ในสาขาอาชีพที่สนใจ

1.2.2 การประเมินด้านความเข้าใจ เป็นการประเมินระดับของความเข้าใจในด้าน การหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล การประยุกต์ความรู้รวมถึงการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของตนเอง

1.2.3 การประเมินด้านทักษะต่างๆ เพื่อทราบระดับทักษะของตนเอง เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการเขียน รวมถึงทักษะการปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ โดยครูและเพื่อนๆ เป็นผู้ร่วมประเมิน

1.2.4 การประเมินด้านเจตคติ ความสนใจ และค่านิยม การประเมินคุณลักษณะ เช่นนี้ อาจใช้วิธีการสะท้อนตัวเองตามความรู้สึก เจตคติ การแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ โดยผู้ที่ร่วมประเมินมีทั้งผู้เรียนเอง ครู เพื่อนๆ ตลอดจนผู้ปกครอง

1.3 การประเมินความแตกต่างระหว่างรูปแบบ หรือแบบแผนที่ต้องการ กับระดับ พฤติกรรม หรือความสามารถในปัจจุบัน (Assessment of Learning Needs) เป็นการประเมิน เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของตนเอง โดยการวินิจฉัยจากรูปแบบที่กำหนดไว้กับสถานภาพ ตนเองในปัจจุบัน จะทำให้ผู้เรียนทราบถึงความต้องการและทิศทางในการเรียนรู้ การวิเคราะห์ ความต้องการในลักษณะนี้ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนได้มากกว่าการเรียนรู้ที่มาจาก แรงจูงใจภายนอก

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนอาจทำได้หลายลักษณะซึ่งโนลส์ (Knowles. 1975: 94-95) ได้เสนอแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะของกิจกรรมที่สามารถกระทำได้

2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอด หรือส่วนประกอบของเนื้อหา กิจกรรม

2.3 การกำหนดในลักษณะของพฤติกรรมทั่วไป ที่สามารถนำไปประยุกต์เป็นพฤติกรรม ที่เฉพาะเจาะจงได้

และในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้นี้ ทาบา (Knowles. 1975: 95; citing Taba. 1962: 211-228) ได้กำหนดรูปแบบของจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในด้านขององค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้ ความจริง แนวคิด ความคิดรวบยอด

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในด้านของการสะท้อนความคิด เช่น การประมวลข้อมูล การประยุกต์ใช้ความจริงและหลักการ การใช้เหตุผล

3. การกำหนดจุดมุ่งหมายในด้านค่านิยม และเจตคติ

4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในด้านความรู้สึก

5. การกำหนดจุดมุ่งหมายในด้านทักษะต่างๆ

ซึ่งในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้นี้ผู้เรียน ครู และเพื่อนๆ สามารถร่วมกัน กำหนดได้ นอกจากนี้ไมเจอร์ (Knowles. 1975: 97; citing Mager. 1962: 2) ยังได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายให้มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แล้วกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายในการเรียน

2. ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนให้ครอบคลุม ชัดเจน

3. ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายเน้นพฤติกรรมที่คาดหวัง

4. การกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับ อาจจะแตกต่างกัน

5. ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายให้มีลักษณะที่จะวัดได้

3. การวางแผนการเรียนรู้

การวางแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles. 1975: 99-101) ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้โดยอาศัยรูปแบบของสัญญาการเรียนรู้ (Learning contract) และกระบวนการตั้งคำถาม ซึ่งประกอบด้วย คำถามหลัก 6 ประการ คือ

1. สิ่งที่คุณเรียนต้องการนั้นคืออะไร
2. สิ่งที่คุณเรียนต้องการนั้นมีลักษณะอย่างไร และจะหาคำตอบโดยวิธีใด
3. มีแหล่งใดที่จะให้ข้อมูลที่ต้องการ
4. อะไรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้เรียนจะต้องหาข้อมูลจากแหล่งนั้น
5. ผู้เรียนจะมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ
6. ผู้เรียนจะมีวิธีตรวจสอบอย่างไรว่า ตนเองได้บรรลุตามสิ่งที่ต้องการแล้ว

ทั้งนี้ ฮันกินส์ (Knowles. 1975: 101-102; citing Hunkins. 1972: 73-75) ได้เสนอแนะว่า พื้นฐานความสามารถของผู้เรียนมีความสำคัญในการตั้งคำถาม ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Learning) หรือกระบวนการแก้ปัญหา (Problem-base Learning) และผู้เรียนต้องเป็นผู้พิจารณาว่า คำถามที่ตั้งขึ้นนั้นเป็นอย่างไร พอใจกับคำถามนั้นหรือไม่ คำถามนั้นจะสามารถนำไปสู่จุดหมายหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของคำถามแล้ว ผู้เรียนสามารถกำหนดแผนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนได้ตามลำดับ

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนจะกำหนดแหล่งการเรียนรู้เองและรู้ว่าตนเองต้องการข้อมูลอะไร สามารถแสวงหาข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในกระบวนการนี้ ผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมสามารถเชื่อถือได้ จากครู กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลรอบข้าง

5. การประเมินผลการเรียนรู้

ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น เมื่อผู้เรียนดำเนินการตามกระบวนการตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะประเมินผลเพื่อตรวจสอบตนเองตามจุดมุ่งหมายโดยอาศัยวิธีการดังนี้

1. การประเมินผลด้านองค์ความรู้ อาจใช้วิธีการประเมินโดยการทดสอบ การนำเสนอในรูปแบบต่างๆ
2. การประเมินผลด้านความเข้าใจ อาจประเมินโดยการแสดงพฤติกรรมในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ
3. การประเมินด้านทักษะ อาจใช้วิธีลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบพฤติกรรม

4. การประเมินด้านเจตคติ ประเมินโดยแสดงบทบาทสมมุติ การใช้แบบประเมิน การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยครู และเพื่อนๆ

5. การประเมินด้านค่านิยม อาจใช้แบบประเมินค่านิยม การวิเคราะห์เหตุการณ์ จากที่มีผู้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเอาไว้อย่างแตกต่างกันนั้น ที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่แนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย และมีผู้นำเครื่องมือที่เป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปใช้ในงานวิจัยต่างๆ ทั้งต่างประเทศ และในประเทศไทยนั้น คือ แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลิเอลมินโน (Guglielmino, L M. 1977) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลที่จะมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะต้องประกอบด้วย 8 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities)
2. มุมมองต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ
(Self-Concept as an Effective Learner)
3. มีความคิดริเริ่มและมีความเป็นอิสระในการเรียนรู้
(Initiative and Independence in Learning)
4. มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง
(Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning)
5. มีความรักในการเรียน (Love of Learning)
6. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
7. มองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future)
8. มีความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาระดับพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา
(Ability to Use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills)

หากพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบข้างต้น จะเห็นว่า ในแต่ละองค์ประกอบนั้นเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และคุณลักษณะดังกล่าวจะทำให้บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้ เพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลิเอลมินโนถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของการนำไปสู่ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาในส่วนที่เป็นความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน จึงได้เลือกใช้แนวคิดของโนลส์ (Knowles. 1975) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
3. การวางแผนการเรียนรู้
4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้
5. การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเห็นว่า ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองถือเป็นวิธีการในการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนตามแนวคิดของโนลส์แล้ว จะเห็นว่าในแต่ละขั้นตอนเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนแต่ละคนจะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน นั่นก็หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ (Knowles. 1975) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้

1.4 ความสำคัญของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1975: 14-17) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ของบุคคลว่ามีความสำคัญ 4 ประการด้วยกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า บุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการสอนแต่เพียงอย่างเดียว

ประการที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของจิตวิทยาพัฒนาการ เมื่อแรกเกิดบุคคลต้องพึ่งผู้อื่นจำเป็นต้องมีบิดามารดาปกป้องและตัดสินใจแทน แต่เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะค่อยๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของผู้อื่น จะมีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง และชี้นำตนเองได้

ประการที่ 3 มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เช่น มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิดศูนย์วิทยบริการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดสำหรับบุคคลภายนอก การศึกษาระบบมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น รูปแบบของนวัตกรรมเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะต้องเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากความเปลี่ยนแปลงของโลกหลายๆ ด้าน อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษาได้แก่

1) ความรู้ต่างๆ ที่มนุษย์ต้องรู้และสะสมไว้ จะค่อยๆ ล้าสมัย และหมดไปภายในเวลา 10 ปี หรือน้อยกว่า ดังนั้น จึงต้องพัฒนาทักษะดังกล่าว เมื่อบุคคลจบการศึกษาไปแล้วก็ยังสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่เท่าทันโลก

2) ความหมายของ “ การเรียนรู้ ” หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น เรียนรู้จากบิดา มารดา เพื่อน ครู สถาบันต่างๆ หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น นั่นก็คือ การเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต และบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง จะไม่จำกัดอายุผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสดที่จะตัดสินใจเลือกเรียนตามความสนใจ และความต้องการที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนที่อยู่ในวัยเยาว์ควรเน้นทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อจะได้ใช้ทักษะนี้ในการแสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

เกียรตินิพนธ์ อมาตยกุล (2530: 44-45) กล่าวถึง เหตุผลของการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีอิสระภาพในด้านการคิดและสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า

1. จุดประสงค์หลักของการศึกษาจะต้องเป็นการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีการศึกษาจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีแต่ความรู้ พื้นฐานทางวิชาการ หรือวิชาชีพเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างชำนาญไปตลอดชีวิต

2. วิชาการและความรู้ต่างๆ ในโลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น คำจำกัดความของการศึกษาจะต้องไม่เป็นแต่เพียงการถ่ายทอด หรือส่งผ่านความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเท่านั้น จุดประสงค์หลักของการศึกษาจะต้องเป็นการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีการศึกษาจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีแต่ความรู้พื้นฐานทางวิชาการ หรือวิชาชีพเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างชำนาญไปตลอดชีวิต

3. การศึกษาไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น เพราะการเรียนรู้ในชีวิตคนเราจะต้องเรียนจากสิ่งที่เราทำ ทุกประสบการณ์ของเรา คือ ประสบการณ์การเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของเรา คือ แหล่งความรู้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นจากโรงเรียน โรงหนัง ร้านค้า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อน พ่อ แม่ พี่ น้อง เพราะการเรียนรู้หมายถึง การรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกสถาบันการศึกษา เป็นไปเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจของแต่ละบุคคล

4. การศึกษาจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในวัยเด็กเท่านั้น การศึกษา คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่เราเรียนตอนเด็กๆ ควรจะเป็นทักษะของการแสวงหาความรู้ การใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และคุณค่าที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตที่มีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. การเรียนรู้ในแบบที่ผู้เรียนมีอิสระ และชี้นำตนเอง สอดคล้องกับกระบวนการจิตวิทยาธรรมชาติของมนุษย์ คือ มนุษย์มีความต้องการในส่วนลึกที่จะเป็นอิสระชี้นำตนเอง และสิ่งหนึ่งที่เป็นธรรมชาติของการบรรลุภาวะของบุคคล คือ ความสามารถในการรับผิดชอบชีวิตของตนเอง และการชี้นำตนเองได้มากขึ้น

6. การที่ผู้เรียนมีส่วนในการเลือกเรียนสิ่งที่ต้องการเรียน และมีส่วนในการกำหนดวิธีเรียนเอง ย่อมจะต้องเรียนได้ดี และเรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่ต้องเรียนในแบบที่ถูกกำหนดให้เรียน คือ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากกว่า

7. การเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบในตัวเอง อันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา

วาริ ธีระจิตร (2534: 100) กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และมีทักษะการแสวงหาความรู้ นั้น จะช่วยให้เกิดแนวความคิด ความเข้าใจ ที่ถูกต้องและกว้างขวาง ยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนจะเกิดทักษะในการค้นคว้าสิ่งที่ต้องการและสนใจใคร่รู้จากแหล่งต่างๆ และจะทำให้ทราบข้อเท็จจริง เปรียบเทียบข้อเท็จจริงที่ได้มาว่าควรเชื่อถือหรือไม่ ขณะเดียวกันผู้เรียนอาจขยายวงการแสวงหาความรู้จากการที่ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้รู้ ประสบการณ์ที่ได้จากการไปศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ เช่น การจัดนิทรรศการ หรือสถานที่รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่สามารถจะแสวงหาความรู้ ซึ่งอาจทำได้โดยการไปสังเกตรวบรวมความรู้จากแหล่งวิทยาการในชุมชน การรวบรวมความรู้โดยการค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ เลือกประเด็นที่สำคัญเพื่อประกอบความเข้าใจ จะช่วยขยายประสบการณ์เดิม และเป็นพื้นฐานของประสบการณ์ใหม่ได้อย่างดี ความสำคัญของการแสวงหาความรู้ประการหนึ่งก็คือ การให้ผู้เรียนประเมินผลการแสวงหาความรู้ซึ่งกันและกัน

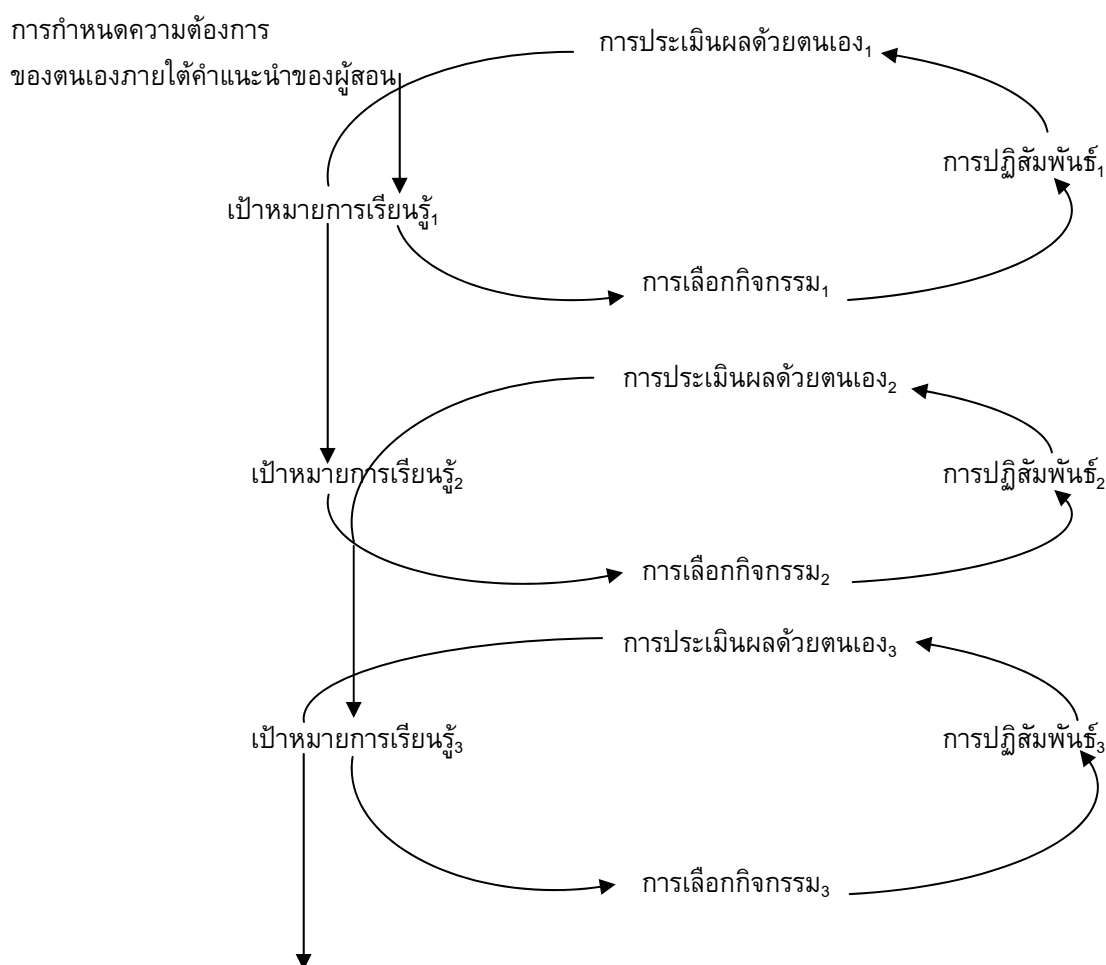
สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2542: 78) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า การให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ต้องพิจารณาเชื่อมโยงกับคุณลักษณะต่างๆ ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและกระบวนการเรียน ได้แก่

1. สามารถเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนแต่ละคนในการตัดสินใจทุกขั้นตอนรวมทั้งสามารถควบคุมตนเองให้มีความมานะบากบั่นต่อการเรียนรู้
2. การนำตนเองได้ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีที่สุดที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้
3. การนำตนเองได้นั้น ไม่จำเป็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยอยู่ห่างไกลจากผู้อื่นสามารถเรียนรู้ในท่ามกลางผู้อื่นได้
4. ผู้เรียนโดยการนำตนเอง สามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จากความรู้ และทักษะในสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่นได้
5. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรทั้งหลาย เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ การฝึกปฏิบัติงาน กิจกรรมการเขียนเพื่อรายงานผลการเรียน เป็นต้น
6. บทบาทของครู ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การสนทนากับผู้เรียน การเสนอแนะแหล่งและสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ เป็นต้น
7. สถาบันการศึกษาจำนวนมากพยายามหาทางสนับสนุนวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้ระบบเปิด (open learning) ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล เปิดสอนรายวิชา และการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ

จะเห็นว่าจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันกับวิทยาการใหม่ๆ ดังนั้นความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงถือเป็นความสามารถอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

1.5 องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร (2541: 66) กล่าวว่า ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น มีส่วนประกอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยเกิดแรงผลักดันเพื่อสนองตอบความต้องการของวิชา และความพอใจของผู้เรียนเอง ในการนี้ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดไว้ให้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมตลอดจนตรวจและประเมินผลด้วยตนเอง ตามวงจรของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นิรมล ศตวุฒิ (2547: 87) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มจากผู้เรียนนั้น มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน
2. งานหรือปัญหาเป็นศูนย์กลาง
3. ผู้เรียนริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนร่วมกัน กำหนดวิธีการเรียนรู้ และประเมินผลร่วมกัน โดยพิจารณาจากผลงานที่ผู้เรียนร่วมกันทำ
4. แรงจูงใจเกิดจากความอยากรู้จากภายในตัวของผู้เรียน
5. ความพร้อมที่จะเรียนพัฒนาจากความอยากรู้งาน และปัญหาในชีวิตประจำวัน
6. ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
7. ผู้เรียนริเริ่มโครงการ หรือเรียนรู้โดยทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contracts)
8. บรรยายภาคในชั้นเรียนไม่เป็นทางการ คิดและทำงานร่วมกัน ยอมรับกัน หาความเห็นร่วมกัน ร่วมมือกัน และสนับสนุนกัน
9. กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยโครงการการศึกษาอิสระและเทคนิคที่มุ่งประสบการณ์ ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกันจากงานที่ทำ

จะเห็นว่าในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น นอกจากจะเกิดจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคลแล้ว ยังมีผลจากองค์ประกอบภายนอกที่จะไปเสริมสร้างให้บุคคลนั้นๆ ได้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าว ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียนได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.6 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1975: 61) ได้สรุปลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองเป็น 9 ประการ ดังนี้

1. มีความเข้าใจในความแตกต่างด้านความคิด มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ นั่นคือ รู้ความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับใคร และเป็นคนที่สามารถนำตนเองได้
3. มีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านี้เป็นเหมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึง ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ และการช่วยเหลือบุคคลอื่น และการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

5. มีความสามารถในการแปลความต้องการทางการเรียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ในรูปแบบที่อาจจะทำให้การประเมินผลสำเร็จนั้นเป็นไปได้

6. มีความสามารถในการโยงใยความสัมพันธ์กับผู้สอน ใช้ประโยชน์จากผู้สอนในการทำให้เรื่องยากง่ายขึ้น และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือที่ปรึกษา

7. มีความสามารถในการหาแหล่งความรู้ที่เป็นตัวบุคคล และแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการ และมีความคิดริเริ่มในการวางแผนนโยบายอย่างมีทักษะความชำนาญ

9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลของข้อค้นพบต่างๆ ไปใช้อย่างเหมาะสม

ทัฟ (Tough. 1979: 95-96) ได้ระบุถึงลักษณะและขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจว่ากระบวนการเรียนรู้นั้น อะไรเป็นความรู้ ทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาดและจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งด้านทักษะ และรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน

2. การตัดสินใจที่จะเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะอย่างไร วิธีการ แหล่งวิชาการ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนมีอะไรบ้าง ในข้อนี้ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะด้านอะไร เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกแหล่งวิทยาการเรียนรู้เฉพาะอย่าง การรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งเปรียบเปรียบ การเข้าถึงระดับ และความเหมาะสมของแหล่งวิทยาการ หรือกิจกรรมเฉพาะด้านผู้เรียนอาจดูหนังสือ หรือบทความในห้องสมุด หรือร้านขายหนังสือ ก่อนการเลือกที่เหมาะสมที่สุดในกรณีที่เป็นแหล่งวิทยาการบุคคล อาจตัดสินใจว่าบุคคลประเภทใดที่อาจให้เนื้อหาวิชาที่ต้องการได้ และพยายามหาบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุด

3. ตัดสินใจว่าจะเรียนที่ใด ผู้เรียนอาจจะเลือกบริเวณที่เงียบสงบ สะดวกสบาย และไม่มีผู้ใดมารบกวนหรืออาจจะต้องการสถานที่ ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก หรือแหล่งวิทยาการที่อาจใช้สะดวก

4. วางเป้าหมายหรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน

5. ตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนเรื่องใด เมื่อใด

6. ตัดสินใจว่าช่วงระยะเวลาใด เนื้อหาควรจะทำไปเท่าใด

7. พยายามหาเหตุผลที่เป็นอุปสรรค ที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ หรือหาขั้นตอนส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ

8. การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการลดเวลาหรือจัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำงาน กิจกรรมในครอบครัว หรือการพักผ่อน โดยอาจขอร้องไม่ให้บุคคลอื่นรบกวนในเวลาที่กำลังศึกษา หรือขอร้องให้ผู้อื่นมาทำงานเป็นครั้งคราว

9. คำนวณระดับความรู้และทักษะ หรือความก้าวหน้าของตนในด้านความรู้ หรือทักษะที่ต้องการ

10. การเข้าถึงแหล่งวิทยาการที่เหมาะสม หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนนี้ ผู้เรียนอาจหาเวลาว่างไปในสถานที่ต่างๆ พยายามหาหนังสือ ที่เหมาะสมในห้องสมุด ตลอดจนการเข้าพบบุคคลที่สำคัญที่เอื้อต่อการเรียน

11. การสะสม หรือหาเงินที่จำเป็น สำหรับประโยชน์ในการหาแหล่งวิทยาการ การซื้อหนังสือ การเช่าอุปกรณ์บางอย่าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษา

12. เตรียมสถานที่หรือดัดแปลงห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับการเรียน โดยคำนึงถึงความร้อนหนาว อากาศถ่ายเท และแสงสว่าง

13. เพิ่มขึ้นตอนที่เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจหาวิธีเพิ่มแรงจูงใจเพื่อที่จะเพิ่มความก้าวหน้าในการเรียน หรือเพิ่มความพอใจ พยายามเน้นความสำคัญของการเรียน ซึ่งสิ่งที่จะทำได้มีดังนี้

13.1 หาสาเหตุของการขาดแรงจูงใจ

13.2 พยายามเพิ่มความสุข และความยินดีในการเรียนรู้ หรือเพิ่มความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้

13.3 จัดการกับการขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเรียนรู้ หรือจัดการกับความสงสัยในความสำเร็จของการที่จะเรียนรู้

13.4 การเอาชนะความรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ ที่มีสาเหตุมาจากความยากลำบากต่างๆ

13.5 บอกกล่าวผู้อื่นถึงความสำเร็จของตน

สเคเจอร์ (Skager. 1978: 116-117) กล่าวถึง ลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ควรมีลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้ที่ยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) มีทัศนคติต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียน หรือมีทัศนคติในเชิงบวกต่อตนเอง

2. การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียน (Planfulness) คือ รู้ความต้องการในการเรียนของตน กำหนดจุดมุ่งหมายที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้ วางแผนการเรียนที่ช่วยให้การเรียนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจอยู่ภายในต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยปราศจากสิ่งที่ควบคุมจากภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ การลงโทษ การชื่นชอบ การเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีรูปแบบ และเพื่อที่จะเลื่อนกำหนดหรือดำเนินต่อไปได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้

4. มีการประเมินตนเอง (Internal Evaluation) ผู้เรียนที่มีการนำตนเองสามารถที่จะประเมินตนเอง หรือยอมรับการที่ผู้อื่นประเมินตนเองก็ได้ ซึ่งผู้เรียนจะยอมรับการประเมินภายนอกว่าถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้ประเมินมีความคิดอย่างอิสระ และการประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏจริงในขณะนั้น

5. เปิดโอกาสต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ผู้เรียนที่เปิดโอกาสต่อการเปิดประสบการณ์ในกิจกรรมหลายรูปแบบ สะท้อนให้เห็นการกำหนดการเรียนรู้ และการวางแผนเป้าหมาย โดยอาจจะมีเหตุหรือไม่ก็ได้ในการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใหม่ๆ มีความใคร่รู้ มีความอดทนต่อปัญหาที่ยังสงสัย ชื่นชอบต่อสิ่งที่ซับซ้อน เข้าร่วมกิจกรรมใหม่ๆ และเป็นการเปิดโอกาสต่อประสบการณ์

6. มีความยืดหยุ่น (Flexibility) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ มีความยินดีที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย หรือวิธีการ และใช้ระบบเข้าถึงปัญหา ใช้วิธีสำรวจตรวจสอบ ลองผิดลองถูก ซึ่ง ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการขาดความตั้งใจในการเรียนรู้ ความล้มเหลวจะนำมาปรับปรุง ไม่ใช่ถอยหนี

7. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ผู้เรียนจะผูกพันกับวิธีการเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ภายใต้บริบทแวดล้อมที่เฉพาะอย่าง ผู้เรียนสามารถจัดการปัญหากับเวลาที่กำหนด โดยจะพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ว่ามีคุณค่า และยอมรับได้แค่ไหน อย่างไรก็ตาม ความเป็นตัวของตัวเองจะกระทำโดยตัวผู้เรียนเองเป็นสิ่งที่สังคมสามารถยอมรับได้

รุ่ง แก้วแดง (2543: 113-114) กล่าวว่า ผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจะมีลักษณะได้ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัย หรือประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง อาจจะด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้
2. เลือกแหล่งที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการเรียนรู้ และถ้าจำเป็นก็อาจหามาตรการอื่นในการเรียนที่ไม่ต้องเรียนรู้เองก็ได้
3. รู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง โดยการค้นหาคำตอบ และการใช้เหตุผล
4. รู้จักถามเหตุผลของการมีกฎระเบียบ กระบวนการ หลักการ และข้อสมมติฐานที่ยอมรับได้โดยปริยาย
5. ปฏิเสธที่จะเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้อื่น (ครูหรือผู้ฝึก) ต้องการ ถ้าเห็นว่า เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้
6. ตระหนักในทางเลือกทั้งโดยยุทธศาสตร์การศึกษา และการแปลความหมาย และเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวความคิด และวัตถุประสงค์ของตนเองอย่างมีเหตุผล
7. ทบทวนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในฐานะเป็นพัฒนาการทางความรู้ และสังคม และสามารถปรับยุทธศาสตร์ของตนเองเพื่อเสริมศักยภาพในการเรียนรู้
8. มองเป้าหมาย นโยบาย และแผน อย่างอิสระ โดยปราศจากแรงกดดันจากผู้อื่น
9. พัฒนาความเข้าใจในความเป็นไปต่างๆ จนสามารถอธิบายกับผู้อื่นได้

10. สร้างกรอบแนวความคิดได้ชัดเจนอย่างอิสระ และพร้อมบทที่จะเปลี่ยนแนวคิดเมื่อมีเหตุผล
 11. สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่พึ่งการเสริมแรงหรือรางวัลจากผู้อื่น
 12. ระบุค่านิยมส่วนตัว และความสนใจของตนเอง
 13. เต็มใจ และสามารถยอมรับแนวความคิดอื่นที่ถูกต้อง และเผชิญกับการต่อต้านอุปสรรค รวมทั้งการวิจารณ์เป้าหมายของตนเองโดยปราศจากโทสะ
 14. สามารถประเมินข้อบกพร่อง และข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้
- จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้จัดการระบบการเรียนของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนด้วยการเตรียมพร้อมให้กับตนเองในด้านต่างๆ รู้จักวิธีที่จะเรียนด้วยตนเอง และรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.7 แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ที่ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหลายต่างให้ความสำคัญ และเน้นให้มีการส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดเป็นคุณลักษณะของเยาวชนไทย นั่นก็คือ คุณลักษณะของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ โดยการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลแสวงหาความรู้ และค้นคว้าความรู้ต่างๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ด้วยความเต็มใจ และการปฏิบัติดังกล่าวจะปลูกฝังจนกลายเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งนำไปสู่การเกิดความรู้ได้อย่างแท้จริง และในการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้กับผู้เรียนนั้น มีนักจิตวิทยา และนักวิชาการได้กล่าวถึงแนวทางต่างๆ เอาไว้ ดังนี้

สเคเจอร์และเดฟ (Skager; & Dave. 1977: 133 -135) ได้สรุปลักษณะสำคัญที่จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ประการดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการและการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ การให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ บนพื้นฐานความต้องการของกลุ่มผู้เรียน และของตนเอง มีส่วนในการปรับปรุงการบริหาร และการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มรวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนประเมินผลการเรียนรู้ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม
2. การเรียนรู้ที่คำนึงถึงความสำคัญของผู้เรียนรายบุคคล (Individualization of Learning) ได้แก่ การพิจารณาถึงความแตกต่างของความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ (Learning Styles) ของแต่ละบุคคล วุฒิภาวะ ความรู้พื้นฐาน ความสนใจของผู้เรียน มีการจัดองค์กรอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอนและการฝึกฝนเพื่อการเรียนรู้ จัดเนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล

3. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้การคิดสืบค้น (Inquiry Learning) เปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติเทคนิคที่จำเป็น เช่น การสังเกต การอ่านอย่างมีจุดประสงค์ การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ เปิดโอกาสให้ได้ใช้แหล่งความรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เรียนแสดงความต้องการในการเรียนรู้ของตน และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เอง แสดงรูปแบบ และขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเอง

4. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Inter – Learning) ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนแบ่งความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนการสอน มีการทำงาน และการเล่นเป็นทีม ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน เช่น มีความรู้ ทักษะ และขนาดของกลุ่มที่แตกต่างกัน

5. การพัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันในการประเมินของผู้เรียน ประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินผลยอมรับการประเมินจากผู้อื่นว่าเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการประเมินตนเอง มีการร่วมมือกันไม่ว่าจะเป็นการทำงานกลุ่ม หรือการทำงานเดี่ยว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และการประเมินผลหลายๆ รูปแบบ

เทรฟฟิงเกอร์ (ฐิฎา ไกรวัฒนพงศ์. 2544: 35 – 37; อ้างอิงจาก Treffinger. 1977: 327) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามระดับการนำตนเอง ในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า เริ่มตั้งแต่ระดับที่ครูเป็นผู้นำ จนถึงระดับที่ผู้เรียนนำตนเองได้ในระดับสูง ควรต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้พอเพียง ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเอง ผู้เรียนควรมีโอกาสทำงานทั้งการทำงานตามลำพัง และการร่วมมือกับผู้อื่น เขายังได้นำเสนอองค์ประกอบ ที่ใช้พิจารณาประกอบการจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 4 ประการดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ (Identification of Goals and Objectives) ได้แก่ ตัดสินใจว่าจะเรียนอะไร ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย

1.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ การที่ครูกำหนดให้ผู้เรียนกระทำตามครู

1.2 การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ระดับที่ครูนำเสนอเป้าหมายและจุดประสงค์หลายๆ ประการให้ผู้เรียนเลือกเอง

1.3 การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ การที่ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนสร้างทางเลือกใหม่ๆ

1.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมทางเลือกของตนในขณะที่ครูเป็นผู้จัดหาสื่อการเรียน และแหล่งความรู้ให้

2. การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน (Assessment of Entering Behavior) ระดับการนำตนเองในองค์ประกอบนี้ ประกอบด้วย

2.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ ครูเป็นผู้ทดสอบแล้วนักเรียนปฏิบัติตามชั้นการเรียนที่ครูกำหนด

2.2 การนำตนเองระดับต้น ได้แก่ ครูวินิจฉัยผู้เรียน แล้วนำเสนอทางเลือกให้ผู้เรียนเลือก

2.3 การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ครูและผู้เรียนร่วมกันวินิจฉัย หรือทดสอบ ซึ่งอาจจะเป็นการทดสอบรายบุคคล

2.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนวินิจฉัยตนเองโดยมี ครูเป็นที่ปรึกษา หากมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ชัดเจน

3. การกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอน และการนำขึ้นการเรียนการสอนไปใช้ (Identification and Implementation of Instructional Procedures) ในขั้นนี้ระดับการนำตนเองประกอบด้วย

3.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ ครูเป็นผู้นำเสนอเนื้อหา แบบฝึกหัด และกิจกรรมทั้งหมด

3.2 การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ครูนำเสนอทางเลือกสำหรับนักเรียน ที่จะเลือกทำได้อย่างอิสระ ตามความสามารถ และความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคน

3.3 การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ครูจัดหาแหล่งวิทยาการ และทางเลือกในการปฏิบัติ และใช้สัญญาณการเรียนช่วยให้นักเรียนทำงานในขอบเขตขั้นต้นที่ตัดสินใจทำ

3.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนวางโครงการเรียนกำหนดกิจกรรม แหล่งความรู้ที่ต้องการจำกัดขอบเขต ลำดับขั้น และตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำในแต่ละขั้น

4. การประเมินการปฏิบัติ (Assessment of Performance) เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียน เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติ และกิจกรรมที่กระทำดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย สิ่งที่คุณเรียนจะประเมิน ได้แก่ การประเมินระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ระดับความสามารถในการประเมินของผู้เรียนแตกต่างกัน 4 ระดับ ดังนี้

4.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ ครูดำเนินการวัดประเมินผลด้วยตนเองเลือกเครื่องมือในการประเมินและเป็นผู้ให้ผลการเรียนเอง

4.2 ระดับการนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ครูเชื่อมโยงการวัดและประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียน และให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกและโต้ตอบ

4.3 ระดับการนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ผู้เรียนร่วมมือกับเพื่อนให้ข้อมูลป้อนกลับ

4.4 ระดับการนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนประเมินผลตนเอง
โนลส์ (Knowles. 1975: 9-13) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่เป็นบทบาทของผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Setting a climate)

1.1 ผู้เรียนต้องสร้างความรู้สึกว่าผู้สอนมีความห่วงใย เอื้ออาทรต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ แม้ว่าผู้สอนจะไม่เคยรู้จักผู้เรียนมาก่อนก็ตาม

1.2 ผู้เรียนและผู้สอนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าคุณสอนยอมรับประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกันผู้เรียนต้องยอมรับความสามารถของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 มีปฏิสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมอย่างอิสระต่อการเรียนรู้กับผู้อื่น มีความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถเผชิญหน้า และเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้

1.4 เข้าใจบทบาทของผู้สอนว่าเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ช่วยเหลือหรือผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งเข้าใจบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และมีความรับผิดชอบ

1.5 มีความเชื่อถือว่าว่างใจซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างสำหรับการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างจริงจัง

2. การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis needs for learning) ผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองและระบุความต้องการนั้น เพื่อเลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการเรียนรู้

3. การวางแผนการเรียนรู้ (Designing a learning plan) ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่

3.1 ระยะเริ่มแรก เน้นความจำเป็น วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 ระยะวางแผน เน้นการระบุแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์ของความสำเร็จ

3.3 ระยะปฏิบัติการเน้นการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความรู้และบันทึกความก้าวหน้าของการเรียน

3.4 ระยะประเมินผลเป็นการประเมินจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร และควรปรับปรุงอย่างไร

นอกจากนี้ผู้สอนก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดของตัวเองว่า ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเป็นผู้เอื้อประโยชน์ของการเรียนรู้ และผู้สอนควรพัฒนาทักษะในการสอน การเรียนรู้ด้วยตนเองแก่ผู้เรียนให้สำเร็จด้วยกระบวนการศึกษาแบบผู้ใหญ่ 7 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อ โนลส์ (Knowles. 1975: 34-37) ได้ตั้งคำถามเพื่อความสะดวกต่อการเตรียมบทบาทของผู้สอน ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate setting)

1.1 ผู้สอนจะอย่างไรให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกัน เป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน

1.2 ผู้สอนจะอย่างไรจึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 ผู้สอนจะอย่างไรจึงจะเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ ที่จะนำไปสู่การฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 ผู้สอนจะอย่างไรจึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทผู้สอน ว่าเป็นผู้อำนวยการเรียนการสอนร่วมกัน และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีความรู้สึกที่ดี เมื่อมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

1.5 ผู้สอนจะอย่างไรจึงสามารถแสดงตน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อถือ

1.6 ผู้สอนจะอย่างไรจึงสามารถเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน

1.7 ผู้สอนจะอย่างไร จึงสามารถสร้างบรรยากาศการประทับประคอง และการดูแลอย่างเข้มงวด

2. การวางแผน (Planning)

2.1 ผู้สอนจะตัดสินใจเลือกวิธีการสอนอย่างไรและผู้สอนจะนำเสนอวิธีการเหล่านั้นให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกได้อย่างไร

2.2 ผู้สอนจะยึดพื้นฐานทางจริยธรรมข้อใดมาใช้ในการตัดสินใจ และทำอย่างไรที่จะอธิบาย หรือแนะนำผู้เรียนให้ใช้หรือไม่ใช้ทางเลือกนั้น

2.3 ผู้สอนจะใช้วิธีใดนำผู้เรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจการลงมติโดยกลุ่มใหญ่ และเป็นตัวแทนรับผิดชอบในกลุ่มย่อย

3. การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning)

3.1 ผู้สอนจะสร้างรูปแบบความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างไร

3.2 ผู้สอนจะประเมินความแตกต่างของระดับการพัฒนาของผู้เรียน กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ให้เป็นไปตามจริง และเกิดการสร้างสรรค์ได้อย่างไร

4. การตั้งเป้าหมาย (Setting goals)

4.1 ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายทอดความต้องการในการเรียนรู้ เป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความเป็นไปได้ และจะสามารถประเมินผลได้อย่างไร

4.2 ผู้สอนจะให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร

5. การออกแบบแผนการเรียนรู้ (Designing a learning plan)

5.1 ผู้สอนจะออกแบบแผนการเรียนรู้ตามแนวทางใด

5.2 ผู้สอนจะให้ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างไร ต่อการออกแบบแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5.3 ผู้สอนจะอย่างไร ให้ผู้เรียนรู้จักแหล่งความรู้ และกลยุทธ์ในการใช้แหล่งความรู้

6. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Engaging in Learning Activities)

6.1 ผู้สอนต้องรับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ใดที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.2 ผู้สอนจะปฏิบัติอย่างไรต่อบทบาทการเป็นที่ปรึกษา และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน

6.3 ความรับผิดชอบของผู้เรียนในการประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้คืออะไร

7. การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ (Evaluation learning outcome)

7.1 บทบาทของผู้สอนในการป้อนข้อมูลให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน คืออะไร

7.2 ผู้สอนใช้เกณฑ์อะไรตัดสินเครื่องมือประเมิน ว่าเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

7.3 ผู้สอนแสดงผลการตัดสินใจอย่างไรที่ช่วยเพิ่มอัตมโนทัศน์ และการนำตนเองของผู้เรียน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2541: 81) กล่าวว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อต้องการฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น มีดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนส่วนหนึ่งอาจไม่รู้ว่าตนเองกำลังเรียนรู้ คนเหล่านี้มีความคิดว่าการเรียนรู้คือ สิ่งที่เขาต้องทำเมื่ออยู่ในโรงเรียน เรียนจากห้องเรียนเท่านั้น

2. ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าตนเองมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนไม่ค่อยตระหนักถึงขั้นตอนต่างๆของการเรียนรู้ (Learning Process) และรวมไปถึงการเรียนรู้ของแต่ละคน (Learning Style)

3. ความสามารถที่จะเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียนแต่ละคนมีไม่เท่ากันผู้ที่เป็นผู้ที่เลี้ยงหรือผู้อำนวยความสะดวกจะต้องมีความเข้าใจ เมื่อใดตนเองควรเข้าไปช่วยเหลือหรือเมื่อไรควรปล่อยให้ผู้เรียนรับผิดชอบด้วยตนเอง

4. บทบาทของผู้ที่เป็นผู้เลี้ยงหรือผู้อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่ม และแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน

5. แนวโน้มการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้มาก ถ้าผู้เรียนมีความเป็นส่วนตัว

6. การเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องเรียนคนเดียว อาจมีการสอบถามจากผู้อื่น หรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ในบางกรณีอาจมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ตนเองมีความรู้สึกว่าเป็นผู้เรียนรู้อย่างอิสระ (Independence Learner) เรื่องของการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้เป็นเรื่องภายในจิตใจได้สำนึกของผู้เรียนมากกว่าการจัดการภายนอก วิธีการที่บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเองจะเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลเกิดความเจริญงอกงามในระดับที่ดี

7. การจะเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากถ้าจัดในสถาบันการศึกษาต่างๆ เพราะธรรมชาติสถาบันเป็นผู้ที่กำหนด สิ่งที่ต้องทำไว้ใน การดำเนินการฝึกผู้เรียนให้มีคุณลักษณะแบบเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจึงต้องปรับระบบอื่นให้สอดคล้องด้วย เช่น การวัดผลการจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน เป็นต้น

8. วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีใช้การเรียนที่ดีที่สุด แต่เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับบุคคล และสถานการณ์บางอย่างเท่านั้น

จากแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการสื่อสารข้อมูล ความรู้ต่างๆ สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว และไร้ข้อจำกัด ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ กระตุ้น และช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ สรุปความรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แอตคินสัน (Atkinson. 1966: 240-241) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลทราบว่าการกระทำของตนเองจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเอง หรือ ได้รับการประเมินจากบุคคลอื่น ซึ่งการประเมินนั้นเปรียบเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยมส่วนผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อปฏิบัติจนสำเร็จหรือไม่พึงพอใจเมื่อปฏิบัติไม่สำเร็จ

เฮอร์แมน (Hermans. 1970: 353) ได้อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการได้รับผลสำเร็จจากการกระทำในสิ่งที่ยาก ต้องการเอาชนะอุปสรรค และบรรลุถึงมาตรฐานอันดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่น ๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเอง โดยการบรรลุความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์ (2527: 11-12) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในงานที่ยุ้งยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา มีความทะเยอทะยานสูงเพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ มีความต้องการเป็นอิสระในการทำงาน และการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขัน มุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่ตนตั้งไว้อย่างสูง มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จหรือประสบความล้มเหลว

แมคเคลแลนด์และคณะ (กุญชรี้ คำชาย. 2540: 222; อ้างอิงจาก McClelland; et al. 1953: 110-111) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ (Standard of Excellence) หรือ ทำดีกว่าบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความรู้สึกสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 140) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ทั้งในหน้าที่การงาน และเรื่องราวส่วนตัวให้สำเร็จลุล่วง

ปรียาภรณ์ เพ็ญสุขใจ (2542: 10) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนา หรือความพยายามที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุถึงผลสำเร็จในงาน โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก หรือย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการอิสระในการทำงาน ต้องการชัยชนะในการแข่งขัน มุ่งมั่นที่จะทำให้ ดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จ และวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544: 172) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐาน ความเป็นเลิศ (Standard of excellence) ที่ตนเองตั้งไว้

อารี พันธุ์มณี (2546: 271) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความปรารถนาของ บุคคลที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งได้รับการส่งเสริมมาตั้งแต่วัยเด็ก

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนา หรือความต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง มีความพยายามทุกวิถีทางที่จะแก้ปัญหา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง เพื่อนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ และมุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ เพื่อให้ บรรลุมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้

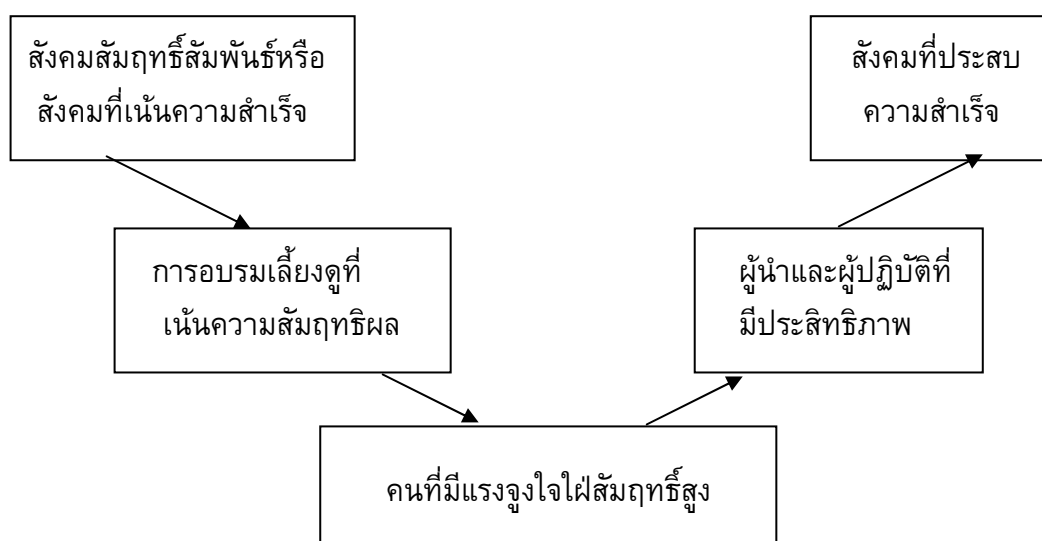
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory) กุญชรী คำชาย (2540: 222) ได้กล่าวถึง แมคเคลแลนด์ว่าเป็นผู้บุกเบิก การศึกษาเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าการจะพัฒนาแรงจูงใจในตัวคนนั้น เกิดได้จากการรับประสบการณ์ ในช่วงต่างๆ ของชีวิต หากในช่วงต้นของชีวิตเคยพบกับสถานการณ์ใฝ่สัมฤทธิ์แล้วประสบผลสำเร็จ ในการทำงาน คนก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ในสถานการณ์เช่นนั้นอีก ในทางตรงข้าม หากคนเคยล้มเหลวและถูกทำให้รู้สึกอับอายความล้มเหลวนั้นจะทำให้คนพัฒนาแรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยง ความล้มเหลวขึ้น คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักจะมาจากครอบครัวที่เน้นเรื่องความใฝ่สัมฤทธิ์ คนเหล่านี้รายงานว่าพ่อแม่ของตนต้องการให้ตนประสบผลสำเร็จในการทำงานในสถานการณ์ที่ต้อง แข่งขัน (กุญชรী คำชาย. 2540: 222; อ้างอิงจาก Beck. 1982: 90)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (อารี พันธุ์มณี. 2542: 125; อ้างอิงจาก McClelland. 1969) ให้ความสนใจความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรม ของสังคมและการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อสังคมด้วย โดยมีทัศนะ ว่าการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมของสังคมที่เน้นความสำเร็จหรือความสัมฤทธิ์ผลคือที่มาของสังคม ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมในสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์หรือสังคมที่เน้นความสัมฤทธิ์ผล (Achievement - Motivated Society) จะทำให้พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูลูกโดยเน้นความสัมฤทธิ์ผลตาม ปทัสฐานของสังคมด้วย ดังนั้น พ่อแม่ก็จะฝึกให้เด็กรู้จักช่วยตัวเอง ฝึกการคิด แก้ปัญหา และ

ให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่มุ่งความสัมฤทธิ์ผลในการเรียน และการทำงาน เป็นต้น การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นคนที่ต้องการความสำเร็จ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่เขาถืออยู่นั้นก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา ทำให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มผู้นำสังคมหรือเป็นผู้ปฏิบัติที่มีความมานะพยายามและมีประสิทธิภาพอันจะเป็นผลให้เกิดความสัมฤทธิ์ผล ขึ้นในกลุ่มหรือสังคมที่เขาเป็นผู้นำหรือเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น สังคมที่มีสมาชิกมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็ย่อมพัฒนาไปได้มากกว่าสังคมที่มีสมาชิกมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และแมคเคลแลนด์ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาสังคม ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาสังคมของแมคเคลแลนด์

ที่มา: อารี พันธุ์มณี. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. หน้า 125. (อ้างอิงจาก McClelland. (1969). *Motivation Economic Achievement.*)

2.2.2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอทกินสัน (Achievement Motivation Theory) แอทกินสัน (วัฒนา ปลายะเพียนทอง. 2546: 17–19; อ้างอิงจาก Atkinson. 1964: 240-268) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นโมเดลเชิงคณิตศาสตร์ โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการตัดสินใจ (Theory of Decision Making) เพื่อทำนายแนวโน้มของ พฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพทรี (Petri. 1996: 249) กล่าวเพิ่มเติมว่า ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอทกินสัน เป็นทฤษฎีแห่งการคาดหมายเพราะแอทกินสันสันนิษฐานว่า แนวโน้มในกิจกรรมที่เหมาะสมเห็นความเกี่ยวข้องกับพลังอำนาจในการคาดหมายหรือความเชื่อว่าพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีความจำเพาะ ซึ่งคุณค่าของผลลัพธ์สำหรับบุคคลนั้นมีความสำคัญ (Petri. 1996: citing Atkinson; & Birch. 1978)

แอทคินสันเชื่อว่าสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติกิจกรรม (Tendency to Perform an Activity : Ta) นั้นขึ้นอยู่กับผลบวกขององค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. แนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จ (Tendency to Approach Success : T_s) ถึงแม้ว่าแนวโน้มนี้เป็นอิทธิพลที่มาจากรางวัลภายนอก (เงิน การแสดงความพอใจ) การค้นคว้าโดยส่วนมากให้ความสำคัญกับตัวแปรภายในมากกว่า เช่น ความภูมิใจที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ T_s นั้นได้มาซึ่งผลคูณของตัวประกอบ 3 ตัว ดังสมการนี้

$$T_s = M_s \times P_s \times I_s$$

เมื่อ M_s = แรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
(Motive for success or Motive to achieve success)

P_s = โอกาสของความสำเร็จ (Probability of success)

I_s = ค่าของสิ่งส่งเสริมของสัมฤทธิ์ผลในความสำเร็จ
(Incentive value of achieving success)

$$\text{ซึ่ง } I_s = 1 - P_s$$

แรงจูงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จนั้นเป็นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งมักมีค่าค่อนข้างคงที่แต่ตัวแปรอีก 2 ตัว คือ การคาดหวังหรือโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ และค่าของสิ่งล่อใจจากความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ จะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะผกผัน กล่าวคือ ถ้าความคาดหวัง หรือโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมีค่าน้อย (งานยาก) เมื่อทำงานนั้นสำเร็จค่าของสิ่งล่อใจจากความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ (ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ) ย่อมมีค่าสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมีค่าสูง (งานง่าย) เมื่อทำงานนั้นสำเร็จค่าของสิ่งล่อใจจากความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ (ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ) ย่อมมีค่าน้อย

2. แนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Tendency to Avoid Failure : T_{af}) ถ้าความพยายามของบุคคลที่ผลสัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของอารมณ์ทางลบ ในที่ผ่านมาบุคคลจะหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ซึ่ง T_{af} ได้มาจากผลคูณของตัวประกอบ 3 ตัว ดังสมการนี้

$$T_{af} = M_{af} \times P_f \times I_{nf}$$

เมื่อ M_{af} = แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Motive to avoid failure)

P_f = โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ (Probability of failure)

I_{nf} = ค่าของสิ่งล่อใจจากความล้มเหลวในกิจกรรม (Negative incentive of failure)

$$\text{ซึ่ง } P_f = 1 - P_s$$

ค่าของสิ่งล่อใจจากความล้มเหลวในกิจกรรมนั้นๆ (ความรู้สึกละเอียดหรือเสียหาย) จะมีมากถ้างานนั้นเป็นงานที่ง่าย หรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมีมาก ในทางตรงข้ามค่าของสิ่งล่อใจจากความล้มเหลวในกิจกรรมนั้นๆ (ความรู้สึกละเอียดหรือเสียหาย) จะมีน้อยถ้าหากงานที่ทำนั้นเป็นงานที่ยาก หรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมีน้อยและโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะผกผัน คือ $P_f = 1 - P_s$ การหลีกเลี่ยงความล้มเหลวจะมีค่ามากที่สุดเมื่องานที่ทำนั้นมีความยากระดับกลาง

3. การจูงใจจากภายนอกที่จะปฏิบัติงาน (Extrinsic Motivation to Perform the Task) ซึ่งทำให้บุคคลปรารถนาที่จะกระทำการกิจกรรมนั้นหรือไม่ อันได้แก่ แรงจูงใจภายนอก และรางวัลที่เป็นสิ่งล่อใจ แอคคินสันได้เขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$T_a = T_s + T_{af} + \text{Text}$$

ฟรันเคน (Franken. 1982: 347) กล่าวว่า ความสำเร็จนั้นนำไปสู่ความรู้สึก “ของความภูมิใจ” และ “ความพึงพอใจ” ส่วนความล้มเหลวนำไปสู่ความรู้สึก “อับอาย” การคาดหมาย หมายถึง ความสำเร็จและความล้มเหลวที่บุคคลสามารถดำเนินการในกิจกรรมได้ โดยแอคคินสัน กล่าวว่า เกิดจากแรงจูงใจทั้ง 2 ประเภท คือ T_s กับ T_{af} ดังนั้น จึงสามารถเขียนสมการได้อีกคือ

$$T_a = (M_s \times P_s \times I_s) + (M_{af} \times P_f \times I_{nf}) + \text{Text}$$

แอคคินสันได้สรุปสมการทำนายแนวโน้มของพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

$$T_a = (M_s - M_{af}) [P_s (1 - p_s)] + \text{Text}$$

เมื่อ T_a = แนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์

M_s = แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

M_{af} = แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว

P_s = โอกาสของความสำเร็จ

Text = แนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมที่มีอิทธิพลมาจากภายนอก

ในสมการนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของความมุ่งมั่น ความพยายาม ความอดทน เมื่อบุคคลคาดว่าจะมีการประเมินการเปรียบเทียบมาตรฐาน อันดีเลิศ การแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เรียกว่า พฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ ในที่นี้ ความกลัวความล้มเหลว หมายถึง ความวิตกกังวลว่าผลของการกระทำพฤติกรรมนั้น จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ทำให้ได้รับความอับอาย พฤติกรรมของผู้ที่กลัวความล้มเหลวจึงออกมาในลักษณะของการหลีกเลี่ยงความล้มเหลว คือ ไม่ยอมกระทำพฤติกรรมหรือกระทำพฤติกรรมที่ยากมากๆ ที่ไม่มีโอกาสสำเร็จได้ การรับรู้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จ หมายถึงการที่บุคคลมองเห็นว่ากระทำพฤติกรรมนั้นๆ มีความเป็นไปได้ แนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมอันมีผลมาจากอิทธิพลภายนอก

หมายถึง สิ่งชักจูงหรือผลประโยชน์ที่เป็นผลพลอยได้จากการกระทำพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ เช่น การได้ยอมรับจากสังคม เงินทอง การได้รับความร่วมมือจากผู้อื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมี 2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ แมคเคลแลนด์ ที่ให้ความสนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมและการอบรมเลี้ยงดู โดยแมคเคลแลนด์ให้ความคิดเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมของสังคมที่เน้นความสำเร็จคือที่มาของสังคมที่ประสบความสำเร็จ ทฤษฎีที่สอง คือทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอคคินสันโดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการตัดสินใจ เพื่อทำนายแนวโน้มของพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ แอคคินสันเชื่อว่า สิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ แนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จ แนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว และการจูงใจจากภายนอกที่จะปฏิบัติงาน

2.3 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (อาร์ พันธ์มณี. 2542: 131; อ้างอิงจาก McClelland. 1969) ได้นำผลการวิจัยของเขาและคนอื่นๆ มาอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคนซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หมายถึง พฤติกรรมของคนที่มีลักษณะ ดังนี้

1.1 ชอบทำงานที่มีลักษณะท้าทายความสามารถ คือ งานที่มีความยากง่ายปานกลาง มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จและล้มเหลวได้มากพอๆ กัน โดยโอกาสของความสำเร็จจะต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลด้วย งานที่มีลักษณะเช่นนี้ จัดเป็นงานที่ท้าทายความสามารถ คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือคนที่ต้องการความสำเร็จจะชอบทำงานชนิดนี้ เพราะทำให้เขารู้สึกว่าเขาจะต้องเสี่ยงกับความสำเร็จและความล้มเหลวด้วยความสามารถของเขาเอง

1.2 เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ไม่เชื่อเรื่องดวงหรือโชคชะตา

1.3 มีความมุ่งมั่นพยายาม หรือมีแรงจูงใจในการทำงานสูง โดยเฉพาะกรณีที่ได้ทำงานซึ่งท้าทายความคิด และความสามารถ แต่ถ้าให้ทำงานประจำ (Routine Work) ไม่ต้องใช้ความคิดริเริ่ม และไม่ต้องแก้ปัญหา เขาจะไม่ชอบทำ

1.4 มีความพอใจและสนใจทำงานที่มีการวัด และประเมินคุณภาพการปฏิบัติ และผลงานอย่างเป็นปรนัย ไม่ชอบงานที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นอัตนัย

1.5 สิ่งล่อใจในการทำงาน ไม่ใช่ตำแหน่ง ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือรายได้ แต่เป็นความรู้สึกภาคภูมิใจที่ทำงานได้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ รางวัล เงิน ตำแหน่ง หรือเกียรติยศชื่อเสียงที่เป็นเครื่องหมายแสดงความสำเร็จในการทำงาน จะเป็นเพียงส่วนประกอบหรือผลพลอยได้ในทัศนะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เพราะเขาจะถือว่าสิ่งเหล่านั้นไม่สำคัญ เท่ากับความภาคภูมิใจที่ทำงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักจะเลือกทำงานหรือประกอบอาชีพที่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากพอควร ด้วยความสามารถที่เขา มีอยู่ คนประเภทนี้จะไม่เลือกงานอาชีพที่ไม่แน่ใจว่าตนจะประสบความสำเร็จโดยง่าย และก็จะไม่เลือกงานอาชีพ ที่มีโอกาสประสบความสำเร็จน้อย เพราะงานที่ง่ายมาก หรือยากมากเกินไป จะทำให้เขาไม่มีโอกาสได้ใช้ ความพยายามและความสามารถของเขา หรือกล่าวได้ว่างานอาชีพที่ยาก หรือง่ายมากไม่ท้าทาย ความสามารถของเขา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมเลี้ยงดู แมคเคลแลนด์ ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก กับวิธีอบรมเลี้ยงดูของ พ่อแม่ไว้ ดังนี้

2.1 แม่ของเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง คาดหวัง และฝึกให้เด็กช่วยตนเอง ตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยและถ้าได้ทราบถึงเกณฑ์ความสามารถโดยเฉลี่ยของเด็กวัยต่างๆ แม่ของเด็ก ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็มักจะคาดหวังให้ลูกของตนทำสิ่งต่างๆ ได้เร็วกว่า และดีกว่าเกณฑ์นั้นๆ

2.2 แม่ของเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ใช้วิธีแสดงความรักด้วยการสัมผัส ทางกาย เช่น กอด จูบ ฯลฯ เป็นรางวัลสำหรับการทำงานและการปฏิบัติตัวของลูก มากกว่าแม่ ของเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2.3 แม่ของเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แสดงปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อผล การทำงานของลูกมากกว่าพ่อ และพ่อของเด็กชายที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีปฏิกิริยาทางอารมณ์ ต่อผลงานของลูกมากกว่าแม่

2.4 ชนชั้นกลางเน้นการฝึกอบรมให้เด็กช่วยตัวเอง และเป็นตัวของตัวเอง มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ

3. การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวบุคคล แมคเคลแลนด์เชื่อว่า แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่พัฒนาให้สูงขึ้นในตัวบุคคลได้ โดยจัดโปรแกรมการฝึกอบรมที่เน้นการเปลี่ยน เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เขาได้เสนอแนะว่า กระบวนการฝึกอบรมที่จะจัดเพื่อพัฒนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลนั้น จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 มีการสร้างเป้าหมายร่วมกัน คือมีการแสดงการคาดหวังและความเชื่อ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน สามารถจะเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมให้เป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ได้เมื่อผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการฝึกอบรมนั้นๆ

3.2 ในขั้นตอนของการฝึกอบรม จะต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมให้เป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงได้ เมื่อผ่านกระบวนการ และขั้นตอนในการฝึกอบรมนั้นๆ

3.3 แสดงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นว่าสังคม และกลุ่มต้องการคนที่มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ดังนั้นการมีความแปรปรวนที่จะเปลี่ยนบุคลิกภาพ เจตคติ และพฤติกรรม ให้เป็นคนที่ต้องการความสำเร็จก็คือสิ่งที่สอดคล้องกับปทัสถาน และค่านิยมของสังคม โดยวิธีนี้จะ

ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีแรงจูงใจ หรือมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากขึ้นกว่าเดิม

3.4 จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ทำงานจนบรรลุเป้าหมายที่เป็นปรณัยงานที่ให้ทำก็อาจจะป็นงานของกลุ่มหรือหน่วยงานที่เคยปฏิบัติกันอยู่ แต่ต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้สังเกตบันทึกความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของตนเองตามเกณฑ์พฤติกรรมของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

3.5 จัดบรรยากาศการอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้สึกอบอุ่นเป็นมิตรไม่เคร่งเครียด หรือวิตกกังวล

ครูอาจใช้แนวทางของแมคเคลแลนด์ เข้าช่วยในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับผู้เรียนได้ โดยจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกอบรมนักเรียน ด้วยการชี้ให้นักเรียนเห็นผลดีของการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้มีขึ้นในตนเอง จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจถึงวิธีการคิดพูด และทำ ของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยอาจจัดให้มีการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ความรู้สึกของคนที่ม่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หรือจัดให้นักเรียนได้สังเกตขั้นตอน และวิธีการทำงานของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของนักเรียนเองแล้วจึงมอบหมายงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนให้นักเรียนได้ทำ โดยให้นักเรียนสังเกต และบันทึกการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และพฤติกรรมของตนว่าเข้าใกล้ลักษณะการคิด พูด ทำของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือไม่เพียงใด ลักษณะเช่นใดที่ตนควรจะต้องปรับปรุง และครูก็ควรจะช่วยให้กำลังใจ ให้การเสริมแรงในระหว่างการฝึกอบรม และการทำกิจกรรมของนักเรียนด้วย

ในการฝึกอบรมนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

ก. มุ่งองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะมีผลต่อการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลได้อีก เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ประสบการณ์ของความสำเร็จและความล้มเหลว การมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง เป็นต้น ดังนั้น ครูจึงควรพัฒนาลักษณะบางอย่างที่กล่าวควบคู่ไปกับการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนด้วย

ข. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยสร้างและพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แต่นักเรียนก็มีสิทธิที่จะเลือกตัดสินใจว่าเขาต้องการจะพัฒนาลักษณะพฤติกรรมนั้นๆ หรือไม่ถ้านักเรียนตัดสินใจว่าเขาไม่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงถึงความต้องการความสำเร็จ ครูก็ไม่ควรบังคับฝืนใจนักเรียน เพราะการกระทำดังกล่าว จะไม่บังเกิดผลดีแต่อย่างใดการที่ครูช่วยให้นักเรียนที่ปรารถนาจะพัฒนาพฤติกรรมของตนได้พัฒนาลักษณะการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และส่งผลให้นักเรียนผู้ที่พัฒนาแล้วได้ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากสังคม อาจจะทำให้นักเรียนที่ไม่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมของตนใน ตอนแรก กลับเปลี่ยนใจมาเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองได้ในตอนหลัง

พรณี ช. เจนจิต (2533: 312) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งบางคนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง บางคนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ดังนี้

ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่างๆ พยายามที่จะไปถึงจุดหมายปลายทาง เป็นผู้ทำงานมีแผน เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ได้แก่ เป็นผู้ที่ทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย ตั้งเป้าหมายไปในวิถิต่างที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว อาจจะตั้งเป้าหมายง่าย หรือยากเกินไป ตั้งเป้าหมายไว้ง่าย ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ผิดหวัง ส่วนพวกที่ตั้งไว้ยากเกินไปนั้นเพราะรู้ว่าอาจจะต้องล้มเหลวอีก แต่ล้มเหลวเพราะการทำงานยากรักษาหน้าตัวเองได้ดีกว่า ตั้งระดับความคาดหวังไว้ต่ำ

สมพร พรหมจรรย์ (2540: 9) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยานทางการเรียน
2. การพึ่งตนเองทางการเรียน
3. ความกระตือรือร้นทางการเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อตนเองทางการเรียน
5. การวางแผนทางการเรียน

วิธีหนึ่งที่ครูจะสามารถช่วยเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำให้ดีขึ้น คือ การกระตุ้นให้กำลังใจ ให้เด็กรู้สึกว่าจะสามารถทำงานนั้นๆ ได้ ให้งานที่คิดว่าจะสามารถทำได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ อย่าให้รู้สึกว่ายากเกินไป กัดดัน เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยง เพราะกลัวความล้มเหลวหมดแรงจูงใจที่จะทำ เพราะรู้ว่าทำไปแล้วก็ไม่สำเร็จ ในการให้งานทำทุกครั้ง การให้รู้ผลของการทำงานโดยการให้ข้อสังเกต จะเป็นแรงจูงใจการทำงานเป็น อย่างดี การให้เด็กทราบผลการทำงานของตนในลักษณะการให้ข้อคิดเห็น จะช่วยให้เกิดความสนใจ ตั้งใจ และช่วยให้ตัดสินใจว่าการกระทำนั้นๆ ให้ผลดีขึ้นกว่าเดิม หรือไม่ดีกว่าเดิมช่วยให้รู้ว่าควรต่อไปจะอย่างไร

ไวเนอร์ (Weiner. 1972: 203-215) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเปรียบเทียบกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ดังนี้

1. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตั้งใจทำงานดีกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูง ชอบเลือกงานที่สลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
2. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ชอบริเริ่มกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง มากกว่า และภูมิใจที่ได้เลือกงานยากมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

เฮร์แมน (Herman. 1970: 354-355) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน
 2. มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลจากการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส

3. มีความพยายามไต่เต้าไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น
 4. มีความอดทนทำงานยากๆ ได้เป็นเวลานาน
 5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวน ก็จะพยายามทำต่อไปจนสำเร็จ

6. มีความรู้สึกที่เวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและสิ่งต่างๆ จะผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว จึงควรรีบทำสิ่งต่างๆ ให้ทันเวลา

7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
8. ในการเลือกเพื่อนร่วมงานก็จะเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้ตนเองเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ดี
10. พยายามปฏิบัติงานให้ดียิ่งเสมอ

เพราะพรณ เปลียนภู (2542: 325-326) ได้กล่าวถึง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะนิสัยเป็นผู้ที่แสดงความกล้าเสี่ยงที่จะทำสิ่งต่างๆ ต้องการเอาชนะอุปสรรค มีความทะเยอทะยาน มีความพยายาม มีกำลังใจที่จะเอาชนะความเบื่อหน่าย และความเหนื่อย

2. ลักษณะทางสังคม คือ ต้องการมีชื่อเสียงในสังคม

3. ด้านความต้องการมีความต้องการความสุขสบายทางกาย ความมั่งคั่งสมบูรณ์ และครอบครองสิ่งต่างๆ มากกว่าผู้อื่น

4. เป็นผู้ที่ต้องการทำกิจกรรมให้มีมาตรฐานสูงสุด ต้องการทำสิ่งต่างๆ ให้ได้ดี และการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ได้ดีนั้น เพื่อให้มีมาตรฐานสูงส่ง

5. ทศนคติเกี่ยวกับความสำเร็จ พยายามทำสิ่งยากๆ ให้สำเร็จอย่างดี

6. ความเป็นอิสระ เช่น ต้องการความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างรวดเร็ว เป็นตัวของตัวเอง ดำเนินการตามการตัดสินใจของตนเอง ต้องการเป็นคนที่ไม่แปลกไปจากคนอื่น หรือมีสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมือนผู้อื่น

7. ความรู้สึกผิด (Guilt) จะรู้สึกไม่สบายใจ เนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ทำสิ่งใดไม่ได้ดีอย่างที่ตั้งใจ และทำผิด (ถ้าเป็นความรู้สึกผิดด้านอื่น จะพิจารณาว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ)

8. ความต้องการความรู้ อยากได้ความรู้ อยากมีความเข้าใจ และสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ดี

9. จุดมุ่งหมายในชีวิต เป็นผู้มีเป้าหมาย ต้องการความสำเร็จในชีวิต ต้องการรางวัลยิ่งใหญ่ในอนาคตมากกว่ารางวัลเล็กๆ น้อยๆ ที่ได้รับในปัจจุบัน

10. เป็นผู้ที่ให้ความใส่ใจกับความเป็นไปได้ของความสำเร็จในงานที่ทำอยู่ สามารถทำนายสถานการณ์ได้อย่างเฉียบแหลม เป็นผู้ได้รับความสำเร็จมากกว่าล้มเหลว

สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์ (2527: 29-31) ได้ศึกษาทฤษฎีการจัดระบบบุคลิกภาพของ ไอเซนค (Eysenck) มาเป็นแนวทางจำลองทฤษฎีบุคลิกภาพของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยได้กำหนดลักษณะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ความทะเยอทะยาน (Aspiration) เป็นการตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง การพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้น ให้คนอื่นรู้จักด้วยผลงาน ต้องการชัยชนะเมื่อมีการแข่งขัน ต้องการดีเด่นเหนือคนอื่น ต้องการให้งานของตนสำเร็จในระดับสูง ต้องการความก้าวหน้าในการทำงาน เลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน หรือฝึกความชำนาญ

2. ความกระตือรือร้น (Energetic) มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่เต็มใจ และตั้งใจจริงในการทำงาน มีความอดทนสูง ทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง มานะพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สนุกสนานในการทำงาน เห็นคุณค่าของเวลา อาสาทำงานที่ตนถนัด ไม่ย่อท้อต่องานที่ยุ่งยาก

3. ความกล้าเสี่ยง (Moderate Risk Taking) กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ เลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้ มีความยากเหมาะสมกับความสามารถ มุ่งความสำเร็จมากกว่าหลีกเลี่ยงความล้มเหลว ทำทุกสิ่งด้วยความมั่นใจ ไม่เชื่อโชคกลาง หรือสิ่งมหัศจรรย์ กล้าได้กล้าเสีย เลือกงานที่ยากและท้าทายความสามารถ

4. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) การทำงานมุ่งให้สำเร็จ เพื่อความพึงพอใจของตน การปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น แม้ถูกรบกวนในขณะที่ทำงานก็จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ มีความผูกพันกับงานที่ได้รับมอบหมาย กล้ารับผิดชอบในผลงานของตน

5. การรู้จักวางแผน (Planning) การมีแบบแผนในการทำงาน มีจุดประสงค์ในการทำงานที่เด่นชัด มองเห็นเส้นทางในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เล็งเห็นการณ์ไกล มีความมุ่งมั่นที่ยาวนานเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิต มีความรอบคอบ และรวบรวมรายละเอียดก่อนตัดสินใจการทำงานอย่างรัดกุม ประณีต และเป็นระเบียบ การแสดงออกของความคิดที่ถ่มถนองแล้ว ผูกพันกับอนาคตมากกว่าอดีตหรือปัจจุบัน เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก

6. ความมีเอกลักษณ์ (Unique of Characteristic) การริเริ่มทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง เป็นตัวของตัวเองสูง มีอิสระในการแสดงออก สนใจเหตุการณ์หรือสิ่งใหม่ๆ การใช้ความคิดหรือทฤษฎีใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาการกระทำที่ไม่ซ้ำแบบใคร

จากลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะชอบทำงานที่ท้าทายความสามารถ มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จโดยจะรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อทำงานได้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่พยายามจะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว โดยการกำหนดเป้าหมาย หรือระดับ

ความคาดหวังที่ต่ำ ในการจะพัฒนาให้บุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยการสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และให้มีเจตคติที่ดีต่องานที่จะปฏิบัติ โดยในการทำงานนั้นต้องให้มีความเป็นตัวของตัวเองอย่าให้รู้สึกว่าเป็นบังคับหรือกดดัน

2.4 การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร (2533: 29) ได้กล่าวถึง วิธีสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้หลายวิธี ดังนี้

1. การเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ อาจทำได้โดย
 - 1.1 การเร้าให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น
 - 1.2 ให้หลีกเลี่ยงความกังวลในระดับที่เหมาะสมทำให้เกิดการแสวงหาความรู้
2. การแข่งขันและร่วมมือ
3. การชมเชยและตำหนิ
4. การให้นักเรียนรู้ความก้าวหน้าของตนเอง
5. การตั้งระดับความมุ่งหวังให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
6. การให้รางวัลและการลงโทษ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 149-150) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ควรศึกษาความต้องการของเด็กแต่ละวัย และควรจัดเนื้อหาวิชาให้สนองความต้องการของเด็ก เนื้อหาที่สอนควรเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และมีความหมายสำหรับเด็ก
2. ก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียนควรมีวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อดึงความสนใจ และบอกให้เด็กทราบถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน
3. ควรแนะนำให้เด็กเริ่มหัดวางแผนเป้าหมายในการเรียนสำหรับตนเอง เพราะคนที่เรียนหรือทำงานอย่างมีเป้าหมายจะกระทำด้วยความตั้งใจ
4. บรรยายภาคในการเรียนการสอนควรมีการไต่ถาม มีการอภิปราย และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น มีการรับฟัง และทำความเข้าใจ ตลอดถึงมีการยอมรับซึ่งกันและกัน
5. ใช้วิธีการเสริมแรง ตามความเหมาะสมตามความจำเป็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและบางครั้งอาจลบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะรางวัล คำชมเชย การยิ้ม การพยักหน้า การให้ความเอาใจใส่ นับว่าเป็นตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก
6. ให้การทดสอบ การทดสอบจะเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเอาใจใส่ต่อบทเรียน และมีความตื่นตัวในการเรียนอยู่ตลอดเวลา

7. ให้ทราบผลการทดสอบอย่างทันท่วงที การให้เด็กทราบผลการทดสอบอย่างทันท่วงทีว่าสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ไปแล้วนั้น มีความเข้าใจถ่องแท้เพียงใด มีสิ่งใดที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้เด็กต้องเอาใจใส่ติดตามเนื้อหาวิชาอยู่ตลอดเวลา

8. การพานักเรียนออกไปทัศนศึกษา หรือการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้จะเป็นแนวทางหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจเด็กได้เป็นอย่างดี

9. การสอนหรือการมอบหมายกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติ และติดตามผล จนเด็กทำงานนั้นสำเร็จ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนการสอน เพราะความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับเด็กในครั้งหนึ่ง จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะเรียนรู้ในคราวต่อไป

จะเห็นว่าในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนมีส่วนที่จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และมีความตื่นตัวในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน เพื่อที่จะให้เด็กเกิดความอยากรู้ อยากเห็น มีแรงกระตุ้น และมีกำลังใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้ดี

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1 ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สุมนทา พรหมบุญ (2540: 4) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การที่เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมก็คือ การที่เด็กเอาจิตใจร่วม ทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ครูอยากจะให้รู้ ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม

ประทุม ศรีรักษา (2543: 55-56) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน และในห้องเรียนแบบมีส่วนร่วมนั้น มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรม และงานตามความสนใจ และความมุ่งหวังของนักเรียน เน้นให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ในชีวิตจริง และสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อื่นๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

จำรูญ เรืองขจร (2543: 37) ได้กล่าวถึง รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการกระบวนการกลุ่ม โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการปฏิสัมพันธ์กลุ่มเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความรู้ มีการโต้ตอบ มีการซักถามร่วมปฏิบัติงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายจากใบมอบหมายงาน มีครูเป็นผู้แนะนำ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเรียนรู้ จนกลายเป็นความคิดรวบยอด และสามารถประยุกต์การเรียนรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางปฏิบัติของตนเอง เสริมสร้างการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วราลักษณ์ ไชยทัพ (2544: 34) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่าผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนติดตามสนับสนุนและประเมินผล เพราะหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่ดี คือ การได้ลงมือทำเอง ได้สัมผัสในสิ่งที่มีความสนใจใคร่รู้ จะทำให้ผู้เรียนเปิดหัวใจ เปิดสมองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

พนิดา ปานอ (2546: 7) ได้ให้ความหมายของ หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียน และครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยาและด้านการประเมินผล เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

พรดี ลิ้มปรัตนากร (2547: 8) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน ที่ประกอบด้วยประสบการณ์ การสะท้อนความคิด และอภิปราย ความคิดรวบยอด ประยุกต์แนวคิด และการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการกลุ่มที่ประกอบด้วย การออกแบบกลุ่ม และการออกแบบงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ คิดวิเคราะห์และพัฒนาไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่าง ผู้สอนกับผู้สอน โดยเน้นเฉพาะการสอนทักษะแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นรู้ชัดเห็นจริง และลงมือกระทำ

จากที่มีผู้ให้ความหมายของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้นั้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอน มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนนักเรียน โดยที่ครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบยุทธวิธี 4 ดา

สมณฑา พรหมบุญ และคณะ (2541: 33) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ว่า ในการฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้ฝึกต้องเข้าใจกลไกของการเรียนรู้เป็น พื้นฐาน และรู้จักกำหนดเงื่อนไขของสิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในด้านประเภท ปริมาณ และความถี่ของเงื่อนไขนั้นๆ เพื่อที่จะเข้าถึงจิตใจของผู้เรียนให้ได้ การเรียนรู้นั้นมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาที่ประสาทรับรู้ทำงานประสานกับจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ มิใช่ผู้สอน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ก็คือ การที่เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมก็คือ การที่เด็ก เอาจิตใจร่วมทำให้ตัวเขาเองเกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีนี้นำเสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ ยุทธวิธี 4 ดา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 : วิธีการสอนแบบดาว 5 แฉก ได้แก่ เทคนิคการสอนของครูในชั้นเรียน โดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การเรียนเป็นกลุ่ม
2. การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด
3. การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
4. การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตาต่างๆ
5. การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ยุทธวิธีที่ 2 : การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด และสามารถใช้เวลาที่เหลืออยู่ทำกิจกรรมของตนเองในห้องเรียน
2. การจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ และแหล่งสนับสนุนความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ในโรงเรียน ประโยชน์ของอาหารในโรงอาหาร สวนสมุนไพร ร้านหนังสือ เป็นต้น
3. การจัดบริเวณศูนย์วิทยากรให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากหลักสูตรปกติ และห้องสมุด เพื่อเน้นให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ โดยมีครูประจำศูนย์วิทยากร ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเมื่อเด็กต้องการ และมีการปรับเปลี่ยนสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ทุก 2-4 สัปดาห์
4. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน
5. การร่วมมือกับผู้ปกครองควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกบ้านและนอกโรงเรียน

ยุทธวิธีที่ 3 : การแนะแนวและจิตวิทยา โดยประสานกัลยาณมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ด้วยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างในการแนะแนวและจิตวิทยาโดยการทำงานแบบเป็นทีม ที่มีการแบ่งแยกความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ (Multidisciplinary Team) ซึ่งจะมีทั้งนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ นักแนะแนว ครู และผู้ปกครองทุกคน รวมทั้งผู้บริหารด้วย
2. การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กทุกด้านเพื่อให้ครู และผู้ปกครองได้นำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในการพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างมีข้อมูล
3. การให้ความรู้ การปรับทัศนคติ และเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนว และจิตวิทยาแก่ครูทุกคน เพื่อให้วิธีสังเกตศักยภาพด้านต่างๆ ของเด็ก ตลอดจนปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งครูจะเป็นบุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลร่วมกับผู้ปกครอง
4. การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้
5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก และการส่งเสริมศักยภาพของเด็กด้วยวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม

ยุทธวิธีที่ 4 : การประเมินผล โดยกระบวนการ 5 อย่างดังนี้

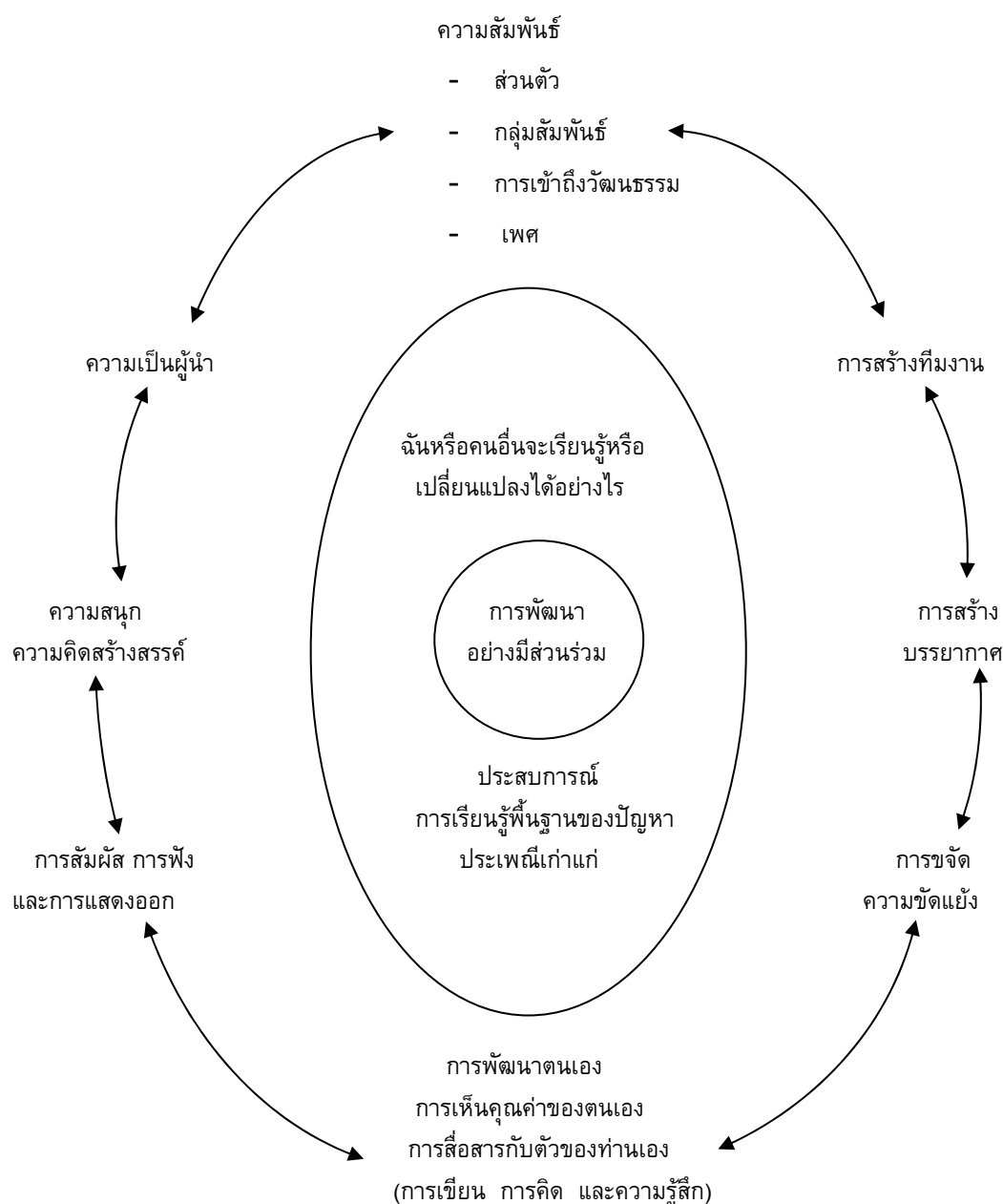
1. การประเมินผลโดยการทดสอบความรู้พื้นฐานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา โดยที่ครูมีความรู้และความเข้าใจเรื่องเทคนิคการออกข้อสอบ และการตัดสินผล
2. การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมผลงาน (Port-Folio) ทุกด้านของเด็ก
3. การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก
4. การประเมินการพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก
5. การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถพิเศษของเด็กด้านต่างๆ

เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามยุทธวิธีเหล่านี้ เด็กจะสามารถแสดงออกได้อย่างหลากหลาย มีโอกาสได้ศึกษาทดลองสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้ที่มีการจัดเตรียมให้อย่างเป็นระบบทั้งในและนอกห้องเรียน เด็กก็จะแสดงความสามารถหลายด้านหรือเฉพาะด้านของตนออกมาในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการฝึกลักษณะนิสัยที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมในโอกาสต่อไป

จะเห็นว่า เมื่อประมวลแนวคิด และหลักการตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังที่นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้อย่างมีกระบวนการ ได้ผลงานที่ดี และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

3.3 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

พรประไพ อุทะนุต (2542: 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Participatory Learning) จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม หรือศึกษาด้วยตนเอง ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนฝึกปฏิบัติการวางแผนการพบกลุ่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกัน และการทำรายงานผลการเรียนรู้ ซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมนั้น เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกายให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกระทำ และการมีประสบการณ์ตรง ดังตัวอย่างรูปแบบของการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 รูปแบบของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

สมณทา พรหมบุญ และคณะ (2541: 38-39) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันการเรียนรู้จากครูซึ่งเน้นเนื้อหาเป็นหลักในการสอน ยังเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ สำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนอาจล้าสมัยได้ในเวลาไม่นานนัก และหนทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่การศึกษา 100% การศึกษาตลอดชีพ และสังคมแห่งการเรียนรู้นั้นก็ด้วยการสอนให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย และมีความยืดหยุ่น อีกทั้งยังได้เรียนรู้จากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสิ่งต่างๆ รอบตัว และความสำคัญของการนำวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในโรงเรียนนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในโลกถูกค้นพบใหม่เสมอ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

4. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝน ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข

3.4 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา. 2539: 2) มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. การจัดประสบการณ์ (Experience) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์เดิมของตนเองมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติใหม่ๆ

2. การสะท้อนความคิดและอภิปรายข้อคิดเห็น (Reflect and dicussion) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. ความคิดรวบยอดและความเข้าใจ (Understanding and conceptualization) เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด

4. การทดลองหรือการประยุกต์แนวคิด (Experiment) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความคิดรวบยอด หรือสิ่งที่เกิดใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง หรือสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดแนวทางปฏิบัติขึ้นกับผู้เรียนเอง

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้มากที่สุด และในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีขึ้นนั้น ครูจะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” คืออะไร หรือเป็นอย่างไร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2542: 2-4) ที่ได้ให้ความหมายของข้อความที่ว่า นักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าหมายถึง การให้นักเรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน และการที่จะรู้ได้ว่านักเรียนมีบทบาทสำคัญนั้น เราดูได้จากการมีส่วนร่วม (Participation) ของนักเรียน คำว่า “การมีส่วนร่วม” ในที่นี้ ไม่ได้มีความหมายเพียงว่า ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมมากๆ หรือ คำนี้ถึง “ปริมาณ” ของการมีส่วนร่วมเท่านั้น แต่จะต้องมีส่วนร่วมอย่าง “Active Participation” ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ ไม่ใช่ทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ดังนั้น จึงแบ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านร่างกาย (Physical Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของนักเรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. การมีส่วนร่วมด้านสติปัญญา (Intellectual Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นสมองของผู้เรียน ให้เกิดการเคลื่อนไหว ทำลายความคิดของผู้เรียน เกิดการจดจ่อในการคิด และสนุกกับการคิด

3. การมีส่วนร่วมด้านสังคม (Social Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกันเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับครูหรือผู้สอน และการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ที่ครูหรือผู้สอนจัดหรือกำหนดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมด้านอารมณ์ (Emotional Participation) คือ การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนนั้น เกิดความหมายต่อตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนโดยตรง หรือใกล้ตัวผู้เรียน

จะเห็นว่าองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นั้น มีทั้งองค์ประกอบภายใน และองค์ประกอบภายนอก ที่จะช่วยสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ และมีวิธีการเรียนที่หลากหลาย ซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

3.5 แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

สมน อมรวิวัฒน์ (2540: 8) กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยควรมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการเรียนการสอน ดังนี้

1. จากบรรยากาศที่อับเฉาไปสู่บรรยากาศที่แจ่มใสมีชีวิตชีวา
2. จากการที่ผู้เรียนเป็นผู้รับไปสู่ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้และได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. จากการจำกัดการเรียนเฉพาะในห้องเรียนไปสู่การขยายวงกว้างสู่แหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น
4. จากกิจกรรมการเรียนที่เฉื่อยชาซ้ำซากไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
5. จากการใช้สื่อประกอบการบรรยายไปสู่มิติใหม่ของการใช้สื่อที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้
6. จากความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างครูกับนักเรียน ไปสู่ความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

7. จากการสอบที่มีผลเป็นการตีตราสถานะของนักเรียนไปสู่การสอบเพื่อเราให้เกิดการเรียนรู้ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นั้น ควรเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนให้เป็นผู้ปฏิสัมพันธ์ โดยผู้สอน และผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้อย่างเสมอภาค เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ และในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้นั้น ยังถือเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดภูมิาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอทฤษฎีทางการคิดที่มีความเกี่ยวข้องกับการคิดภูมิานเอาไว้เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ซึ่งมีดังนี้

แนวคิดของฟลาเวล

ฟลาเวล เป็นนักจิตวิทยา ที่ได้พยายามแสวงหาคำตอบว่า สารสนเทศจะถูกเก็บ และเรียกกลับคืนจากระบบโครงสร้างทางสมองได้อย่างไร โครงสร้างดังกล่าวจะพัฒนาตามระดับอายุ ในลักษณะอย่างไร การเก็บและเรียกข้อมูลกลับคืนจะถูกควบคุมอย่างไร (ศุภลักษณ์ สินธนา. 2545: 31; อ้างอิงจาก Hacker. 1999: 4) เขาได้เสนอโมเดลที่มีชื่อว่า โมเดลการกำกับติดตามความรู้ และความคิด (A Model of Cognitive Monitoring) ซึ่งกล่าวถึงกิจกรรมทางความคิดหลากหลายชนิดที่ปรากฏโดยผ่านการกระทำและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ (Phenomena) 4 กลุ่ม คือ

- 1) ความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิमान (Metacognitive Knowledge)
- 2) ประสบการณ์ในการคิดอภิमान (Metacognitive Experience)
- 3) เป้าหมายหรืองาน (Goals or Task)
- 4) การกระทำหรือยุทธวิธี (Action or Strategies)

และฟลาเวลได้อธิบายถึงเหตุการณ์สองกลุ่มแรกค่อนข้างละเอียด ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมกันอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา มโนคติที่สำคัญของการคิดอภิमान ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิमान และประสบการณ์ในการคิดอภิमान กล่าวคือ ความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิमान ความเชื่อเกี่ยวกับองค์ประกอบ เป็นตัวแปรที่กระทำ หรือมีปฏิกิริยา ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อกระบวนการ และผลสำเร็จของงานด้านการคิด องค์ประกอบหรือตัวแปรนี้ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) ตัวแปรด้านบุคคล (Person Variable) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของตนเองและผู้อื่น 2) ตัวแปรด้านงาน (Task Variable) เป็นความรู้เกี่ยวกับขอบข่ายตัวแปร และเงื่อนไขที่ทำให้งานบางอย่างยากหรือง่ายกว่างานอื่นๆ และ 3) ตัวแปรด้านยุทธวิธี (Strategy Variable) เป็นความรู้ที่ว่าควรใช้ยุทธวิธีใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายย่อยหรือเป้าหมายรวมของงาน รวมทั้งรู้ว่าควรใช้ยุทธวิธีนั้นๆ กับงานลักษณะใดส่วนประสบการณ์ในการคิดอภิमानเป็นประสบการณ์ที่แสดงถึงการรับรู้ทางด้านความรู้ ความคิด หรือความรู้สึก ประสบการณ์ในการคิดอภิमानมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถส่งผลต่อเป้าหมายของงาน และความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิमान

ทฤษฎีประมวลผลความรู้

ทฤษฎีประมวลผลความรู้ เป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของความเข้าใจในการเรียนรู้ของนักจิตวิทยาพุทธิปัญญานิยม ทฤษฎีนี้อธิบายองค์ประกอบของความจำมนุษย์ โดยเปรียบเทียบความคิดของมนุษย์กับระบบการทำงานกระบวนการประมวลผลข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญๆ 3 ประการ คือ การรับข้อมูลเข้า การเก็บข้อมูลไว้ และการแสดงผลข้อมูล ในทำนองเดียวกันเราสามารถอธิบายระบบความจำของมนุษย์ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญๆ 3 ประการเช่นกัน คือ การลงรหัสข้อมูล (Coding) การเก็บจำ (Storage) และการเรียกคืนข้อมูล (Retrieval) โดยเน้นการศึกษาโครงสร้าง และหน้าที่ของกระบวนการทางสมองภายใต้กรอบบริบท สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศน์ที่เจาะจง ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การคิดอภิमानเริ่มต้นที่ความตั้งใจของผู้เรียน มีบทบาทในการควบคุมการรับรู้ มีการกำกับและตรวจสอบตนเอง การคิดอภิमानยังช่วยเกี่ยวกับความจำในระยะสั้น การคิดอภิमानเกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้และการควบคุมความจำระยะยาว เช่น รู้ตัวว่าถ้าจำสิ่งต่างๆ ในลักษณะของการโยงความสัมพันธ์ จะทำให้ระลึกได้ง่ายขึ้น (สมจิตร ทรัพย์อัประไมย. 2540: 15)

4.2 ความหมายของการคิดอภิมาน

การคิดอภิมานถือเป็นการคิดที่สำคัญและเป็นการคิดระดับสูง ได้มีผู้อธิบายความหมายของการคิดอภิมานไว้ ดังนี้

ฟลาวเวลล์ (Flavell. 1979: 906–911) ได้อธิบายความหมายของการคิดอภิมานว่าการคิดอภิมานเป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิด และผลผลิตของการคิด หรือสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องับกระบวนการคิดของบุคคล

บราวน์ และสไมลีย์ (Brown. 1980; citing Brown; & Smiley. 1978.) ได้อธิบายความหมายของการคิดอภิมานว่า การคิดอภิมานเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด และความตระหนักในการควบคุมกระบวนการคิดของบุคคล

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 157) ได้อธิบายความหมายของการคิดอภิมานว่า การคิดอภิมานเป็นสิ่งที่ช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญาของตนเองได้

ศุภลักษณ์ สินธนา (2545: 21) ได้ให้ความหมายของการคิดอภิมานไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการรู้ความคิดของตนเองเกี่ยวกับกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในสมอง ในขณะที่ทำงานที่ต้องใช้ความคิดมีหน้าที่กำกับควบคุมการทำงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่างานที่ทำนั้นสัมฤทธิ์ผล มีองค์ประกอบที่สำคัญสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิมาน และประสบการณ์ในการคิดอภิมาน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การคิดอภิมาน หมายถึง ความสามารถในการรู้คิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับความรู้อยู่ และประสบการณ์ในการวางแผน ยุทธศาสตร์การคิด ความตระหนักรู้ และการตรวจสอบตนเอง โดยการนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาช่วยในการกำกับกระบวนการคิดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การคิดอภิมานกับการอ่าน

การคิดอภิมาน และการใช้ยุทธศาสตร์การอ่าน สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ เนื่องจากในการอ่านที่มีประสิทธิภาพผู้อ่านต้องใช้ความคิดระดับสูง การคิดอภิมานเป็นแนวคิดในการใช้ความคิดระดับสูงแนวคิดหนึ่ง กระบวนการคิดอภิมานที่ใช้ในการสอนอ่านที่สำคัญประกอบด้วยการใช้ความรู้เดิม การเดาความหมายจากบริบท การตั้งคำถาม และตอบคำถาม การระบุข้อมูลสำคัญ การกำกับตรวจสอบความเข้าใจ การสรุปโดยนัย การเขียนสรุปย่อข้อมูลจากบทอ่าน และการประเมินผลการอ่าน (สุเทียบ ละอองทอง. 2545: 16)

นักอ่านที่ประสบความสำเร็จมักจะมีความรู้เกี่ยวกับการคิดอภิมานและยุทธศาสตร์การอ่านว่ากิจกรรมการอ่านที่กำลังดำเนินอยู่ และยุทธศาสตร์ที่จะต้องใช้ เพื่อให้การอ่านดำเนินไปได้อย่างประสบความสำเร็จสามารถกระทำได้อย่างไร ความตระหนักรู้แบบมีสติ (Active Awareness) เกี่ยวกับความเข้าใจของตนเอง ขณะกำลังอ่าน และความสามารถใช้ยุทธศาสตร์ซ่อมเสริม (Fix-up Strategies) ที่ได้ผลเมื่อประสบปัญหาในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การคิดอภิมานและยุทธศาสตร์การอ่านเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับการเป็นนักอ่านที่มีประสิทธิภาพ

ถ้าหากว่าขาดทักษะดังกล่าว ถือว่าเป็นคุณลักษณะจำเพาะของนักอ่านที่ไร้ความสามารถ เป้าหมายของการสอนอ่าน จึงขึ้นอยู่กับทำให้ผู้เรียนจำนวนมากที่สุดก้าวไปสู่จุดที่พวกเขามีความสามารถหรือมีความพยายามที่จะใช้การคิดอภิमान และยุทธศาสตร์การอ่าน เท่าที่เป็นไปได้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอ่านทุกฝ่ายต่างเห็นด้วยว่า การเป็นนักอ่านที่มีการตระหนักรู้อภิमान มีความสำคัญมากที่จะผลักดันให้นักอ่านกลายเป็นนักอ่านที่มีประสิทธิภาพ (สุเทียบ ละอองทอง. 2545: 16; อ้างอิงจาก Garner. 1987)

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างความตระหนักรู้อภิमानในยุทธศาสตร์การอ่านของผู้เรียนให้เกิดขึ้น เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการอ่านของผู้เรียน และในการนำการคิดอภิमानและยุทธศาสตร์การอ่านมาใช้ จะทำให้การอ่านนั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4 ความหมายของความตระหนักรู้อภิमानในยุทธศาสตร์การอ่าน

ความตระหนักรู้อภิमानในยุทธศาสตร์การอ่านเป็นประเด็นที่มีผู้สนใจทำการศึกษา โดยได้อธิบายความหมายไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ความหมายของความตระหนักรู้อภิमानในการอ่าน และความหมายของความตระหนักรู้อภิमानในยุทธศาสตร์การอ่าน ซึ่งส่วนที่ 2 เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นภายหลังโดยเน้นที่การใช้ยุทธศาสตร์ในการอ่านเป็นสำคัญ ดังนี้

เจ ดี แมคเนล (วิชาดา สินประจักษ์ผล. 2531: 97; อ้างอิงจาก J.D. McNeil. 1984) กล่าวว่า ความตระหนักรู้อภิमानในการอ่าน หมายถึง ความตระหนักของผู้อ่านที่มีต่อจุดมุ่งหมายในการอ่าน วิธีการ หรือแนวทางที่ผู้อ่านใช้ในขณะดำเนินการอ่าน เพื่อจัดระบบความคิด และตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของตนเอง

ออสแมน และแฮนนอฟิน (สมจิตร์ ทรัพย์อัประโมย. 2540: 30; อ้างอิงจาก Osman; & Hannafin. 1992.) กล่าวว่า ความตระหนักรู้อภิमानในการอ่าน หมายถึง กระบวนการซึ่งอยู่ภายในจิตสำนึกของบุคคล ในด้านความรู้เกี่ยวกับการทำความเข้าใจ และรู้ว่าจะทำความเข้าใจได้อย่างไร โดยกระบวนการนี้ครอบคลุมถึงการมีสติรู้ตัวเมื่อไม่เข้าใจ และใช้กลวิธีเพื่อปรับปรุงแก้ไขความไม่เข้าใจที่เกิดขึ้น ความสามารถที่จะตรวจพบความบกพร่องที่เกิดขึ้น และการเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง เป็นสองสิ่งที่อ่านวยประโยชน์ต่อกัน การเน้นหนักไปที่ด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้การทำทำความเข้าใจเกิดประสิทธิภาพ

แมคเลน บริดลีย์ และแมคอินทอช (McLain; Bridley; & McIntoch. 1991: 81-87) กล่าวว่า ความตระหนักรู้อภิमानในการอ่าน หมายถึง กระบวนการที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความตระหนักรู้ถึงเป้าหมายในการอ่านของตนเอง รู้วิธีที่จะบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว และรู้ถึงวิธีที่จะกำกับควบคุมการอ่าน โดยอาศัยการตรวจสอบตนเองทั้งในด้านภาษา และความเข้าใจ

อารีรักษ์ สืบถิ่น (2535: 8) กล่าวว่า ความตระหนักรู้ภูมิานในการอ่าน หมายถึง ความเข้าใจ หรือโน้ตศน์ของผู้อ่านที่มีต่อกระบวนการคิดในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านสามารถวางแผน ควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการอ่านของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแบ่งความตระหนักรู้ภูมิานในการอ่านออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความตระหนักเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน 2) ความตระหนักเกี่ยวกับวิธีที่ผู้อ่านใช้เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน 3) ความตระหนักเกี่ยวกับวิธีที่ช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมทั้งวิธีที่ตนเองใช้ และผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จในการอ่านใช้ 4) ความตระหนักเกี่ยวกับความยุ่งยากในการอ่าน

มอคทารี และรีชาร์ด (Mokhtari; & Reichard. 2002: 251) กล่าวว่า ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน หมายถึง ความเข้าใจด้านกระบวนการอ่านของตัวผู้อ่านในอันที่จะนำยุทธศาสตร์การอ่านต่างๆ มาใช้ประกอบการอ่านในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อช่วยเพิ่มพูนความเข้าใจ

จากความหมายของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการอ่าน และการควบคุมตนเองในการอ่าน รวมถึงสามารถประเมินการอ่านของตนเองได้ โดยใช้ยุทธศาสตร์การอ่านย่อยต่างๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน

4.5 องค์ประกอบของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

แพทรีเซีย แอล คาร์เรล (อารีรักษ์ สืบถิ่น. 2535: 32; อ้างอิงจาก Patricia L. Carrell. 1989: 130–132) ได้กล่าวถึง ความตระหนักรู้ภูมิานในการอ่านว่า ประกอบไปด้วยความตระหนักในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความตระหนักเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน ได้แก่ การคาดคะเนเหตุการณ์ในบทอ่าน การเห็นความแตกต่างระหว่างใจความสำคัญและรายละเอียด การเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่ปรากฏก่อนและหลัง การรู้เข้าใจความใดสำคัญและเป็นข้อเท็จจริง การใช้ประสบการณ์เดิมสร้างความเข้าใจในการอ่าน การรู้ว่ตนเองเข้าใจเนื้อหาที่อ่านหรือไม่

2. ความตระหนักเกี่ยวกับวิธีที่ใช้เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน ได้แก่ การยังคงอ่านต่อไป การย้อนกลับมาอ่านซ้ำ การเปิดพจนานุกรม การเลิกอ่านไปโดยสิ้นเชิง

3. ความตระหนักเกี่ยวกับวิธีที่ช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การอ่านออกเสียงในใจ การรู้ความหมายของคำศัพท์ การอ่านออกเสียงคำศัพท์แต่ละคำ ความเข้าใจโครงสร้างทางไวยากรณ์ การเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม การใช้พจนานุกรมช่วยหาความหมายของคำศัพท์ การอ่านเนื้อหาอย่างละเอียด และความเข้าใจการจัดโครงสร้างของบทอ่าน

4. ความตระหนักเกี่ยวกับความยุ่งยากในการอ่าน ได้แก่ การที่ผู้อ่านไม่สามารถอ่านออกเสียงคำต่างๆ ได้ ไม่สามารถจำความหมายของคำศัพท์ ไม่เข้าใจโครงสร้างของไวยากรณ์ ไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่าน กับความรู้หรือประสบการณ์เดิม ไม่เข้าใจความหมายโดยรวมของข้อความที่อ่าน และไม่เข้าใจโครงสร้างของบทอ่าน

มอคทารี และรีชาร์ด (Mokhtari; & Reichard. 2002: 251 - 252) กล่าวถึง ความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่านโดยเน้นที่องค์ประกอบด้านยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการอ่านว่าประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ (Global Reading Strategies) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (Problem - Solving Strategies) และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน (Support Reading Strategies) ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละยุทธศาสตร์การอ่าน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ (Global Reading Strategies) เป็นยุทธศาสตร์การอ่านที่ผู้อ่านสามารถอ้างอิง หรือเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการทั่วไปในการอ่าน มาใช้ในขั้นตอนการปฏิบัติการอ่านได้ เช่น การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน การพิจารณาว่าเนื้อหาส่วนใดควรอ่านอย่างละเอียด เนื้อหาส่วนใดควรอ่านคร่าวๆ

2. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (Problem - Solving Strategies) เป็นยุทธศาสตร์การอ่านที่เน้นการใช้ความสามารถด้านการแก้ปัญหาในการอ่านของผู้อ่าน โดยมุ่งพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาหรือสารสนเทศที่อ่าน เช่น การตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านสารสนเทศที่มีเนื้อความขัดแย้งกัน การอ่านทบทวนเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น

3. ยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน (Support Reading Strategies) เป็นยุทธศาสตร์การอ่านที่เน้นพื้นฐานในการอ้างอิงเนื้อหาที่อ่านสู่เอกสารที่เกี่ยวข้อง การจดบันทึก และการฝึกปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมการอ่านอื่นๆ เช่น การขีดเส้นใต้ หรือวงกลมสาระสำคัญในบทอ่าน เพื่อเตือนความจำ การเขียนสรุปสาระสำคัญจากการอ่าน

จากองค์ประกอบของความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่านข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่านตามแนวคิดของมอคทารีและรีชาร์ด (Mokhtari; & Reichard. 2002.) ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์การอ่านย่อยต่างๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ (Global Reading Strategies) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (Problem - Solving Strategies) และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน (Support Reading Strategies)

4.6 การวัดความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่าน

การคิดภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการคิดเกี่ยวกับการคิด ดังนั้น ในการวัดการคิดภูมิปัญญาของบุคคล จำเป็นต้องอาศัยสิ่งเร้า หรืองานเข้าไปกระตุ้นให้สมองได้ปฏิบัติการคิดเสียก่อน แล้วจึงจะทำการวัดการคิดภูมิปัญญาได้ (สุภลักษณ์ สินธนา. 2545: 35) ความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่านก็เช่นกัน การวัดความตระหนักภูมิปัญญาในยุทธศาสตร์การอ่านนั้น ก็จำเป็นต้องอาศัยสิ่งเร้า หรืองานไปกระตุ้นให้สมองได้ปฏิบัติการคิดเกี่ยวกับการใช้ยุทธศาสตร์การอ่านของตน ในขณะที่อ่าน

ซึ่งการวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ผู้วิจัยเลือกใช้ คือ แบบวัดของสุวรรณ ปัญจมหาศิริ (2549) ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ครอบคลุมยุทธศาสตร์การอ่าน 3 แบบ คือ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบแก้ปัญหา และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน โดยพัฒนามาจากมอคทารี และรีชาร์ด (Mokhtari; & Reichard. 2002: 254-255) มีเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน แบ่งตามเกณฑ์ระดับการใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ทางภาษาของออกซ์ฟอร์ด (Oxford. 1990) ดังนี้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบวัดต่ำกว่า 2.5 แสดงว่า นักเรียน มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบวัดตั้งแต่ 2.5 – 3.4 แสดงว่า นักเรียน มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบวัดสูงกว่า 3.4 แสดงว่า นักเรียนมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับสูง

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

5.1.1 ความหมายของการอ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2537: 121) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมอง ที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ ซึ่งสามารถรับรู้ และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยการแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้มีความเข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้นๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

เยาลักษณ์ สุวรรณแข (2546: 43) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการที่สำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ จินตนาการ ผ่อนคลายความเครียด และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านเป็นการสร้างปัญญาที่ดีกว่าการสอนหรือการชี้แนะ เนื่องจากการอ่านด้วยตนเองนั้นผู้อ่านมีอิสระในการคัดเลือกสารนิเทศ ตามที่ตนเองต้องการ ชาบซึ่งในอรรถรสที่ได้จากตัวอักษรและเรื่องราว สามารถจินตนาการตามเรื่องที่อ่านได้อย่างไม่มีขอบเขต และสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านอย่างยั่งยืน

ไพพรรณ อินทนิล (2546: 6) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน เป็นการสื่อความหมายประเภทหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เป็นทักษะที่สืบเนื่องมาจากการฟังและการพูด การอ่านเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน และต้องการสมาธิสูง ผู้อ่านต้องมีความสามารถในการตีความหมายของสิ่งที่อ่านได้ ขณะเดียวกันจะต้องสามารถประเมินผลสิ่งที่อ่าน โดยนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องตัดสิน

สุวดี ภูประติษฐ์ (2546: 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่าการอ่าน หมายถึง กระบวนการรับสารอย่างหนึ่งที่ผู้รับสารอาศัยการมองเห็น รับรู้ความหมายตามที่สังคม กำหนดใช้ แล้วตีความสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นเป็นความหมายจนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่พบเห็นนั้น

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าการอ่าน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมีการใช้ความสามารถในการมองเห็นเพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากนั้นผู้อ่านจะใช้ความสามารถทาง ภาษา และความสามารถในการคิดสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตีความในสิ่งที่อ่านออกมาได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.1.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และถือเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ที่ดี โดยได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

แมนมาส ชาวลิต (2544: 8 - 9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่าน มีความสำคัญดังนี้

1. ความรู้ทางวิชาการทุกสาขา
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และ เหตุการณ์ประจำวัน ซึ่งทุกคนต้องรู้
3. ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ และของโลก รู้จักวิธีอนุรักษ์และพัฒนาในทางที่ถูกต้อง
4. ความเข้าใจในวิถีชีวิต จิตใจ อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นทำให้มีชีวิตที่เป็นสุข ด้วยความสงบและเอื้ออาทรต่อกันอย่างยั่งยืน
5. ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานให้ได้ผลดี
6. ความจรรโลงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยบูรณาการสิ่งที่ได้จากการอ่านมาสร้างสรรค์ผลงาน และมุ่งมั่นในการทำชีวิตให้มีคุณภาพ จริยธรรม และมีความเป็นผู้นำ
7. ความรู้ความสามารถในด้านพุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษาซึ่ง จะช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีความสุข สามารถพึ่งตนเองและสามารถ เป็นที่พึ่งของคนอื่นได้
8. พัฒนาการของสมอง การอ่านมากอยู่เป็นนิจ ช่วยให้สมองสามารถทำงานได้ดีขึ้น อย่างต่อเนื่อง

ไพพรรณ อินทนิล (2546: 7 - 9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน องค์การสหประชาชาติ ได้เสนอให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศ ช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้อ่านหนังสือให้ออกทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2543 เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบ กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ อาจจะถูกหลอก เสียรู้ได้ง่าย และไม่เชื่อมั่น

ในตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้าสังคม ในชีวิตประจำวัน เราจะต้องอาศัยการอ่าน เพื่อการดำรงชีวิต แทบทุกเรื่องก็ทำได้ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะเบื้องต้นที่มนุษย์ ทุกคนจำเป็นที่จะต้องใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาเพราะทำให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในห้องหรือนอกห้องเรียน ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น กิจกรรมในสถานศึกษาร้อยละ 80-90 จะต้องอาศัยการอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างขวางยิ่งขึ้น

3. การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม การพัฒนาสังคมที่ดีนั้นอุปกรณ์สำคัญ คือ “การอ่าน” การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศีลธรรม และเชาวน์ปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน มาพัฒนาตนเอง ทั้งด้านสติปัญญา และจิตใจ ผลที่ตามมาคือ ทำให้สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม สามารถวินิจฉัยความถูกต้อง เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างจับใจ ประสพการณ์จากการอ่านทำให้เป็นผู้ที่เข้าใจ สถานการณ์ที่เผชิญได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้อย่างทันที มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อคนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมนั้นก็ย่อมจะดีไปด้วย

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2546: 1) กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกอย่าง อีกทั้งการอ่านยังมีความจำเป็น และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาประเทศ ซึ่งในการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้นั้น จะต้องอาศัยประชาชนที่มีการศึกษา มีความรู้ที่ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นพื้นฐานของการสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญทุกอย่าง

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ ทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านสติปัญญา ความสามารถ อารมณ์ สังคม ตลอดจนคุณธรรม และจริยธรรมต่างๆ เมื่อบุคคลเห็นคุณค่า และความสำคัญของการอ่านแล้วนั้น ก็จะทำให้เป็นผู้ที่ รักการอ่าน สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการอ่านได้ด้วยตนเอง และกลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน

5.2.1 ความหมายของพฤติกรรมรักการอ่าน

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2536: 34) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมรักการอ่านว่า หมายถึง การใฝ่รู้ใฝ่เรียนแต่การอ่าน และการอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมีปัญหา และอุปสรรคต่อการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีพฤติกรรมรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุสำหรับอ่าน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ หรือแม้แต่กระดาษห่อของ อ่านได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส แม้แต่อยู่ในห้องสุขา และไม่ปล่อยเวลาว่างไปกับกิจกรรมอื่นใด นอกจากการอ่าน

ดวงพร พวงเพชร (2541: 14–15) ได้กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรมรักการอ่านไว้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ

ปราณี รัตน์ (2541: 10) ได้กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมรักการอ่านไว้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานาน จนกระทั่งสภาพจิตใจเกิดความสนใจและยินดีที่จะอ่าน จิตใจจะถูกกระตุ้นให้อยากอ่าน ชอบที่จะอ่าน และแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรม

บุญตา นันทะกุล (2546: 15) ได้กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมรักการอ่านไว้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงความสนใจในการอ่านและการชอบอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างโดยการอ่านแสวงหาโอกาสและแสวงหาหนังสือเพื่อการอ่าน มีความสนใจและยินดีที่จะอ่านเองโดยไม่มีการบังคับ และเป็นการแสดงพฤติกรรมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ

จากความหมายของพฤติกรรมรักการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกถึงความสนใจในการอ่าน หรือชอบอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างในการอ่าน รวมถึงมีการอ่านหนังสือหลายประเภท โดยมีความสนใจ และยินดีที่จะอ่านเองโดยไม่มีการบังคับ และเป็นพฤติกรรมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ

5.2.2 ความสำคัญของการมีพฤติกรรมรักการอ่าน

แซพแมน (จินตนา ท่าสระ. 2530: 9; อ้างอิงจาก Chapman. 1978: 61-63) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคือ การที่สามารถแปลหรือตีความจากสิ่งที่อ่านได้อย่างครบถ้วนจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความรู้ และการอ่านยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน และในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ดังนั้นการอ่านจึงมีคุณค่าและความสำคัญสำหรับบุคคลดังนี้

1. การอ่านช่วยในการส่งเสริมบุคลิกภาพ เพราะการอ่านทำให้มีความรู้ มีการตัดสินใจที่ดี และเข้าใจความคิดของผู้อื่น จึงทำให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม
2. การอ่านช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3. การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียด พัฒนาอารมณ์ และช่วยสนองความต้องการทางด้านจิตใจได้ด้วย

4. การอ่านทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ

5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 2-3) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างความสนใจในการอ่านของเด็ก และส่งเสริมการอ่านตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน ในปัจจุบันวิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีนักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเด็กทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายคนได้ค้นพบว่า การสร้างความสนใจในการอ่านมีความสำคัญมากควรเริ่มตั้งแต่ขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์ของมารดา จึงจะมีผลต่อสมองของเด็กทารก และเมื่อเติบโตขึ้นก็ต้องปลูกฝังและสร้างความสนใจในการอ่านไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมีพฤติกรรมรักการอ่าน และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และหน้าที่การงาน และมีนิสัยรักการอ่าน ไปจนชั่วชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมรักการอ่านมีความสำคัญอย่างมากต่อเด็ก เด็กจะได้รับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ กล่าวคือ ผู้มีพฤติกรรมรักการอ่านย่อมได้รับประสบการณ์ความรู้อย่างกว้างขวาง โดยที่เด็กสามารถใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เมอร์เรย์ (Murray. 1987: 108-112) ได้ศึกษาผลการฝึกความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองประกอบด้วยนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี 18 คน จากวิทยาลัยทางด้านศิลปะซึ่งไม่ได้รับการฝึกด้านทักษะ ส่วนกลุ่มควบคุมกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาล 9 คน จากมหาวิทยาลัยเดียวกับกลุ่มทดลองแต่ไม่ได้รับการฝึกทักษะ ผลการทดลองพบว่า คะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ฝึกทักษะกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะ มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บอยด์ (Boyd. 2001: Abatract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองกับรูปแบบการเรียนรู้ โดยการวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับรูปแบบการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในสาขาการศึกษาและสาขาพฤติกรรมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมอร์เฮด เมืองมอร์เฮด มลรัฐเคนตักกี จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLRS) โดยพัฒนาจากแบบวัดของกุกลีเอลมิโน (Guglielmino. 1977) และแบบสอบถามวัดรูปแบบการเรียนรู้ (LSI) โดยพัฒนาจากแบบวัดของคอล์บ (Kolb. 1984) และแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบ ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น เกิดจากรูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละแบบเท่าๆ กัน ยิ่งไปกว่านั้นผลการวิจัยนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าความพร้อมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในด้านบวกและด้านลบ แต่มีความสัมพันธ์น้อยมาก โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจะทำการศึกษาเกี่ยวกับด้านสังคม ด้านจริยธรรม และในเชื้อชาติต่างๆ และอาจใช้เครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองและรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในแง่มุมต่างๆ ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับรูปแบบการเรียนรู้

กอร์ดอน (Gordon. 1988: Abatract) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเกรด 5 ผู้ปกครอง และครู โดยกอร์ดอน ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองถูกนำมากล่าวถึงอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา งานวิจัยส่วนใหญ่มักจะเน้นไปที่ผู้ใหญ่ที่มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ และมีความพร้อมในการนำตนเองด้านการเรียนสูง มีงานวิจัยบางส่วนที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ ความเป็นมา และความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลในช่วงวัยเด็ก งานวิจัยนี้พยายามที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับของการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ปกครองและครู และการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลีเอลมิโน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 รวม 209 คน ของโรงเรียนในเมืองคลาร์ค มลรัฐจอร์เจีย รวมทั้งผู้ปกครอง และครู รวมถึงทำการทดสอบความสามารถทางการคิดและสติปัญญาของนักเรียนด้วย เพื่อหา

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครู กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ปกครอง กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน กับความสามารถทางการคิดและสติปัญญาของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครู กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนกับความสามารถทางการคิด และสติปัญญาของนักเรียน และไม่สามารถสรุปสมมติฐานในข้อ 2 ได้ เนื่องจากข้อมูลจากผู้ปกครองมีไม่เพียงพอจากงานวิจัยนี้ไม่สามารถสรุปได้ว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของเด็ก ซึ่งอีเซ็นแมน ได้เสนอว่า งานวิจัยอื่นๆ เช่น งานวิจัยของเดซี และไรอัน (Eisenman. 1988: Abatract; citing Deci and Ryan. 1981) และงานเขียนเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ของโนลส์ และ กูกลีแอลมิโน (Eisenman. 1988: Abatract; citing Knowles. 1975 and Guglielmino. 1977) ที่ได้เสนอว่า บางทีความแตกต่างระหว่างระดับความพร้อมในการเรียนรู้ของบุคคล อาจจะมีตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน แต่สำหรับผู้ที่ได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองและครูในขณะที่เรียน และได้รับการฝึกอย่างเหมาะสมก็จะมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูง และจากงานวิจัยนี้ กอร์ดอน ได้เสนอแนะว่า งานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษา 1) ความแตกต่างระหว่างอายุ โดยเฉพาะตั้งแต่วัยเด็ก 2) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ อาจจะมีส่วนให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรืออาจเป็นรูปแบบของการศึกษาพัฒนาการระยะยาว เพื่อจะได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความพร้อมได้ดี

มอคทาร์ และรีชาร์ด (Mokhtar; & Reichard. 2002: 249 - 259) ได้ทำการศึกษาพัฒนาแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน (Metacognitive Awareness of Reading Strategies) เพื่อมาใช้ในการประเมินความตระหนักรู้ภูมิาน และการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ยุทธศาสตร์การอ่าน ในการอ่านงานด้านวิชาการหรือสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียน โดยในการศึกษานี้ยุทธศาสตร์การอ่านประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ 1) ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ 2) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา และ 3) ยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน การศึกษานี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อสร้าง และพัฒนาเครื่องมือ สำหรับประเมินระดับความตระหนักรู้ในยุทธศาสตร์การอ่านของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้น ป.6 – ม.6 จำนวน 825 คน จากโรงเรียนในเขตเมืองและในเขตชนบทที่มีภูมิหลังด้านภาษา วัฒนธรรม และสังคมใกล้เคียงกัน ประกอบด้วยนักเรียนชายร้อยละ 47.2 นักเรียนหญิงร้อยละ 52.8 แบบวัดที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นการเขียนตอบสั้นๆ โดยถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ เชื้อชาติ และการประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน และความสนใจในการอ่าน ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน จำนวน 60 ข้อ มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากแบบวัดที่ได้รับการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างนำมาทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบ พบว่า ข้อคำถามหลายข้อที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านได้ไม่ชัดเจนนัก ข้อคำถามที่สามารถวัดได้ชัดเจนมีจำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบจำนวน 13 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาจำนวน 8 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุนจำนวน 9 ข้อ และหลังจากนั้นก็ได้นำแบบวัดนี้มาใช้ในการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน จากการรายงานการอ่านของตนเองของเด็กนักเรียน และยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการอ่าน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่างกัน มีการใช้

ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ และแบบแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการใช้อยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุนนั้นแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า นักเรียนที่ระบุว่าตนเองมีความสามารถด้านการอ่านสูง ใช้อยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบสูงกว่านักเรียนที่ระบุว่าตนเองมีความสามารถในการอ่านปานกลางและต่ำ และนักเรียนที่ระบุว่าตนเองมีความสามารถในการอ่านปานกลาง มีการใช้อยุทธศาสตร์การอ่านแบบรอบรู้สูงกว่านักเรียนที่ระบุว่าตนเองมีความสามารถในการอ่านต่ำ เช่นเดียวกันนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงมีการใช้อยุทธศาสตร์แบบแก้ปัญหา สูงกว่านักเรียนที่ระบุว่ามีความสามารถในการอ่านปานกลางและต่ำ

วong (สมจิตร์ ทรัพย์อัประไมย. 2540: 31; อ้างอิงจาก Wong. 1986: 9-29) ได้เปรียบเทียบเมตาคอกนิชันในการอ่านระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง และผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ผลการศึกษาพบว่า เด็กเล็กหรือผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ มีความตระหนักรู้ในเป้าหมายของการอ่านเพื่อการอ่านออก อ่านถูกไม่ใช่อ่านเพื่อความเข้าใจ ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอ่านและยุทธศาสตร์ในการอ่าน เด็กเล็กหรือผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำไม่ค่อยใช้อยุทธศาสตร์ในการอ่านและไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับการถอดรหัส มีความคล่องแคล่วในการอ่านน้อยกว่าเด็กโตหรือเด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูง เด็กเล็ก และคนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ขาดความไวต่อการแก้ปัญหา เช่น มองไม่เห็นปัญหาที่ทำให้ตนไม่เข้าใจ และไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

6.2 งานวิจัยในประเทศ

นรินทร์ บุญชู (2532: 95-99) ศึกษาลักษณะการเรียนรู้โดยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับตัวแปรทางด้านเพศ คณะที่ศึกษา เหตุผลในการเข้าศึกษา วิธีการเรียน ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพขณะศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่แจ้งจบสำเร็จการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 1,054 คน จาก 7 คณะ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากแบบวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale Form A) ของกลุกลีเอลมีโน (Guglielmo, L.M. 1977) ซึ่งทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่น .84 แล้วได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ สกัดตัวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ และหมุนแกนองค์ประกอบแบบอโรโทนอนัลด้วยวิธีแวนแมกซ์ ได้องค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 8 ด้าน คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ Guglielmo ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับสูงเพียง 2 ด้าน คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอยู่ในระดับกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมองอนาคตในแง่ดี มีความรักในการเรียน มิมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะขั้นพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการศึกษาคำตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ พบว่า คณะที่ศึกษา และผลการศึกษาที่

แตกต่างกันจะมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน นักศึกษาชายมีระดับการศึกษาที่ แตกต่างกันจะมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนตัวแปรอื่นๆ อีก 3 ด้าน คือ เหตุผลที่เข้าศึกษา วิธีเรียน และการประกอบอาชีพขณะศึกษาไม่แตกต่างกัน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลซึ่งประสบความสำเร็จในวิชาชีพของตน โดยไม่ได้รับการศึกษาหรือเรียนจากสถาบันการศึกษาในสาขาวิชาชีพนั้นๆ เป็นบุคคลซึ่งได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นหรือสถาบัน หรือเป็นบุคคลที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นๆ จำนวน 30 คน จากภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย โดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ประวัติชีวิตตั้งแต่วัยเด็กโดยละเอียด และลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของคนไทยซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของคนไทยซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด ช่างวิเคราะห์ เป็นนักปฏิบัติ และเป็นนักประเมินผล รวมทั้งเป็นคนเพียรพยายาม มีความตั้งใจจริง เมื่อมีปัญหาในการเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการคิดและลองทำด้วยตนเองก่อน หากทำไม่ได้จะสอบถามจากผู้รู้ แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คือ การทดลองด้วยตนเอง ผู้รู้ หนังสือ เพื่อน และการดูงาน สำหรับปัจจัยการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ บุคลิกภาพของพ่อแม่หรือบุคคลที่ใกล้ชิด วิธีสร้างสิ่งแวดล้อมเมื่อเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และวิธีการสอน สถาบันครอบครัวโดยเฉพาะบิดามารดา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองในสังคมไทย ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองมิได้เกิดขึ้นในบุคคลทุกคน แต่เป็นสิ่งที่อาจทำให้เกิดขึ้นได้ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา

พัชรี มะแสงสม (2544: 74-77) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรอิสระที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 489 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู และแบบสอบถามวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นตามแนวแบบวัด Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) ของ Guglielmino ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เพศ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.50 ส่วนปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลยส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นันทกาญจน์ ชินประหาร (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากรอบโครงสร้างและพัฒนาเทคนิค และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในกิจกรรม โครงการ รวมทั้งศึกษาคุณภาพของเทคนิคและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 417 คน และครูผู้สอนกิจกรรมโครงการในโรงเรียน 11 แห่ง ที่กำลัง เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สมุดบันทึก การเรียนรู้ของจีน แบบสอบถามครูเกี่ยวกับการใช้สมุดบันทึกการเรียนรู้ของจีน ในการวัดการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองในกิจกรรมโครงการ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้สมุดบันทึก การเรียนรู้ของจีน ผลการวิจัยพบว่า เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาสาระครอบคลุมกรอบโครงสร้าง การวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และมีความเหมาะสมในการใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6

สุทธาสินี ใจเย็น (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับการศึกษาทางไกล ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งตัวแปรเป็น 3 ด้านคือ ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนทางการเรียนแก่นักศึกษา ของผู้ปกครอง ความคาดหวังของผู้ปกครอง ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศ ทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างศึกษากับอาจารย์ สัมพันธภาพ ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกล ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 280 คน เป็นนักศึกษาชาย 140 คน เป็นนักศึกษาหญิง 140 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพ ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ไม่ประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถ ในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อนและตัวแปร ที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว เพศหญิง ลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ร้อยละ 58.90

เมธี โพธิพัฒน์ (2523: 73-76) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กัน

จำรูญ เทียมธรรม (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน ความเชื่ออำนาจภายในตน ความคาดหวังของนักเรียนต่ออนาคต ความคาดหวังของผู้ปกครอง และการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 322 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการศึกษาพบว่า สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยต่างๆ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมจิตร ทรัพย์อัประไมย (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชันที่มีต่อเมตาคอกนิชัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบ เพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชันที่มีต่อเมตาคอกนิชัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นการศึกษานำร่องเพื่อปรับปรุงรูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชัน ส่วนระยะที่สองเป็นการทดลองใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชัน แบบแผนการทดลองเป็นแบบสุ่มในบล็อก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมารีสวรรค์ เขตดอนเมือง จำนวน 46 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีสุ่มในบล็อก กลุ่มละ 23 คน กลุ่มทดลองฝึกด้วยรูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชันและทำแบบฝึกหัด กลุ่มควบคุมทำแบบฝึกหัดเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง แต่ไม่ได้ฝึกเมตาคอกนิชัน และไม่ได้รับผลป้อนกลับ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเมตาคอกนิชันทั้งในงานด้านการอ่านตำรา และในงานด้านการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระยะหลังการทดลอง และในระยะติดตามผลกลุ่มทดลอง มีการทำนายผลสำเร็จในงาน และการทำนายความมั่นใจในคำตอบสำหรับงานด้านการอ่านตำรา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลางภาคเรียนที่ 2/2540 นั้น กลุ่มทดลองมีผลรวมเชิงเส้นตรงของคะแนนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขนาดเฉลี่ยของอิทธิพลสำหรับตัวแปรเมตาคอกนิชัน มีค่า .82 และสำหรับตัวแปรผลสัมฤทธิ์ มีค่าเท่ากับ .43

ธวัชพร หอมวงษ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านโดยใช้เทคนิคเมต้าคอกนิชัน มีความมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยก่อนการทดลอง และหลังการทดลองของนักเรียนที่ใช้เทคนิคเมต้าคอกนิชันในการอ่าน และที่เรียนด้วยวิธีปกติ และเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นหลังการทดลองระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย สูง ปานกลาง ต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 90 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ใช้เทคนิคเมต้าคอกนิชันในการอ่านมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ใช้เทคนิคเมต้าคอกนิชันในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุเทียบ ละอองทอง (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ 2) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน และด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท ศึกษากรอบแนวคิด และสังเคราะห์รูปแบบการสอน ระยะที่ 2 การพัฒนาประสิทธิภาพของรูปแบบ การสอน โดยการวิจัยปฏิบัติการ และระยะที่ 3 การขยายผลรูปแบบการสอน โดยนำไปใช้กับ รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 2 ห้อง และประเมินรูปแบบการสอนโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชันที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดหมาย สารและกระบวนการ กิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอนของรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน เรียกว่า PRIME Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผนการอ่าน (P) ขั้นการอ่านเพื่อสร้างสรรค์ความหมาย (R) ขั้นระบุข้อมูลสำคัญ (I) ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ (M) และขั้นการประเมินผลการอ่าน (E) ส่วนผลการประเมินรูปแบบการสอนนี้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาด้านการใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน และด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 1) มีคะแนนเฉลี่ยด้านการใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน และด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างสอนและหลังสอนอย่างน้อย ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม 2) มีคะแนนเฉลี่ยด้านการใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน และด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างน้อยร้อยละ 15 ของคะแนนเต็ม และ 3) มีคะแนนเฉลี่ยด้านการใช้ยุทธศาสตร์เมต้าคอกนิชัน และด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปราณี รัตน์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียน และเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามตัวแปรคัดสรร ได้แก่ เพศ ระดับคะแนนเฉลี่ย ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของนักเรียน และรายได้ ระดับการศึกษา สภาพการส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 454 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามนิสัยรักการอ่านของนักเรียนและแบบสอบถามสภาพการส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย โดยรวมมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามตัวแปรคัดสรรพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน และผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันนั้น มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่างกัน ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน และได้รับการส่งเสริมการอ่านที่บ้านต่างกันนั้น มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีที่อยู่อาศัยปัจจุบันแตกต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

บุญตา นันทะกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการอ่านระหว่างนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมต่างกัน 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการอ่านระหว่างนักเรียนที่มีจิตลักษณะต่างกัน 3) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคม และจิตลักษณะของนักเรียนกับพฤติกรรมการอ่าน 4) ค้นหาตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม และจิตลักษณะที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเขต 1 (ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรสาคร) ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมทั้งสิ้น 402 คน ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการอ่านในครอบครัว การรับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างครู และนักเรียน การส่งเสริมกิจกรรมการอ่านในโรงเรียน เจตคติต่อการอ่าน ลักษณะมุ่งอนาคต ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่าน และตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการอ่านในกลุ่มรวม คือ เจตคติต่อการอ่าน การส่งเสริมการอ่านในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ลักษณะการคบเพื่อนที่เหมาะสม และการส่งเสริมกิจกรรมการอ่านในโรงเรียน ตัวแปรทั้งหมดนี้เข้าสู่สมการทำนายตามลำดับสามารถร่วมกันทำนายได้ ร้อยละ 57 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยอีก 2 กลุ่ม พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชาย คือ เจตคติต่อการอ่าน การส่งเสริมการอ่านในครอบครัว ลักษณะการคบเพื่อนที่เหมาะสม และลักษณะมุ่งอนาคต ตัวแปรนี้เข้าสู่สมการตามลำดับสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 60 กลุ่มตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนหญิง คือ เจตคติต่อการอ่าน ตัวแปรนี้เข้าสู่สมการสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 49

ถาวร บุพบวงษ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดสระบุรี การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 605 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความเชื่อในความสามารถของตนเอง แบบสอบถามกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง แบบสอบถามการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง แบบสอบถามกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยทั้ง 4 ด้านพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยทั้ง 4 ด้านส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้แก่ การส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครอง การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของผู้ปกครอง การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของผู้ปกครอง และการส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดโรงเรียน ส่วนเพศของนักเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และความเชื่อในความสามารถของตนเองไม่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศ จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ถือเป็นความสามารถอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และควรส่งเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียนแต่ละคน เพื่อที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจากผลการวิจัยข้างต้น พบว่า คุณลักษณะบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น มีทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยคาดว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน จะส่งผลให้นักเรียนคนนั้นมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดจากทั้งองค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายในของบุคคลที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แนวคิดของกุกลิเอลมินโน (Guglielmino, L M. 1977) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของกุกลิเอลมินโนนั้น

จะเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล โดยคุณลักษณะดังกล่าวจะทำให้บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการนำไปสู่การนำตนเองในการเรียนรู้ ที่เป็นลักษณะของการปฏิบัติต่อไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลิเอลมีโน ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของการนำไปสู่การนำตนเองในการเรียนรู้ในเชิงของการปฏิบัติที่มีลักษณะเป็นพฤติกรรม ซึ่งถือเป็นพื้นฐานให้บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาในส่วนที่เป็นความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดของโนลส์ (Knowles. 1975) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนตามแนวคิดของโนลส์แล้ว จะเห็นว่าในแต่ละขั้นตอนเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนจะปฏิบัติได้ไม่เท่ากัน นั่นก็หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ (Knowles. 1975) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งได้นำเสนอเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขอบเขตประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 19 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,707 คน

จากการสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ กลุ่มงานสารสนเทศนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จากนั้นจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) โดยอาศัยการแบ่งขนาดโรงเรียน ตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาเดิม ซึ่งแบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่พิเศษ	1. ร้อยเอ็ดวิทยาลัย	716
	2. สตรีศึกษา	593
	รวม	1,309

ตาราง 1 (ต่อ)

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่	3. พลาญชัยพิทยาคม	155
	4. จตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก	361
	รวม	516
กลาง	5. ขัติยะวงษา	100
	6. สตรีศึกษา 2	35
	7. โคกล่ามพิทยาคม	55
	8. ราชบุรีวิทยาคม	46
	9. ธงธานี	55
	10. ศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนวิทยา	158
	11. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีฯ	101
	12. ม่วงท่าลาดวิทยาคาร	64
	13. จักรวรรดิวิริยาประชาสรรค์	80
	14. เขียวขัววิทยาคม	36
	รวม	730
เล็ก	15. ดูน้อยประชาสรรค์	48
	16. ศรีราชวิทยาลัย	63
	17. เมืองน้อยวิทยาคม	5
	18. พลับพลาวิทยาคม	14
	19. เทอดไทยวิทยาคม	22
	รวม	152
รวมนักเรียนในทุกโรงเรียน		2,707

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (พุทธศักราช 2548)

หมายเหตุ: โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 1 – 499 คน
 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 500 – 1,499 คน
 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 1,500 – 2,499 คน
 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 2,500 คน ขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 587 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้น แล้วดำเนินการสุ่มโดยอาศัยหลักการสุ่ม ด้วยการกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1 - \alpha$) ที่ .95 ($\alpha = .05$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{.05/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1.5 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นขนาดที่เพียงพอในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

1.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ในกลุ่มโรงเรียนขนาดต่างๆ ซึ่งได้จากการนำแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 150 คน ประกอบด้วย โรงเรียนดู่น้อย ประชาสรรค์ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม โรงเรียนพลาญชัยพิทยาคม และโรงเรียนสตรีศึกษา โดยแบบวัดที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ซึ่งพบว่าคะแนนความแปรปรวนที่ได้ มีค่าเท่ากับ 292.924 , 385.565 , 408.679 และ 495.253 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนนี้ไปประมาณค่าของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.3 จากข้อมูลจำนวนประชากรและข้อมูลสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1.1 และ 1.2 ผู้วิจัยนำไปคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105) ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 587 คน หลังจากนั้นนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างไปเทียบสัดส่วน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียน และจำนวนโรงเรียน ซึ่งจำแนกตามขนาดโรงเรียนได้ดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 284 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 112 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 158 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 33 คน

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งทำการสุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาดมาจำนวนร้อยละ 50 ของแต่ละขนาดโรงเรียน ได้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 716 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 361 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 520 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 85 คน

2.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 2.1 เป็นชั้น (Strata) และนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 284 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 112 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 158 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 33 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน นักเรียน
ใหญ่พิเศษ	1. ร้อยเอ็ดวิทยาลัย	284
	รวม	284
ใหญ่	2. จตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก	112
	รวม	112
กลาง	3. ขัตติยวงษา	30
	4. สตรีศึกษา 2	11
	5. ราชบุรีวิทยาคม	14
	6. ศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนวิทยา	48
	7. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีฯ	31
	8. จักรวรรดิวิริยาประชาสรรค์	24
	รวม	158
เล็ก	9. ศรีราชวิทยาลัย	24
	10. เทอดไทยวิทยาคม	9
	รวม	33
รวมนักเรียนในทุกโรงเรียน		587

3. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 587 คน ได้ค่าความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (S^2) ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ที่มีค่าเท่ากับ 313.528 , 408.975 , 435.621 และ 541.058 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าค่าความแปรปรวนที่ใช้ในการประมาณค่าดังกล่าว มีค่าแตกต่างกับค่าความแปรปรวนที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในขั้นของการวางแผนไม่มากนัก และเมื่อพิจารณาระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนดในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 95 ในขั้นการวางแผนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 1.5 คะแนนนั้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของตัวแปรความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{x}}$) ในภาพรวมเท่ากับ 0.68 และผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่น ในการประมาณค่าเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีความคลาดเคลื่อน ($Z_{.05/2} S_{\bar{x}}$) เท่ากับ 1.33 คะแนน ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่ได้วางแผนไว้ในเบื้องต้น คือ 1.5 คะแนน จึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดเพียงพอที่ทำให้การประมาณค่ามีความแม่นยำ และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

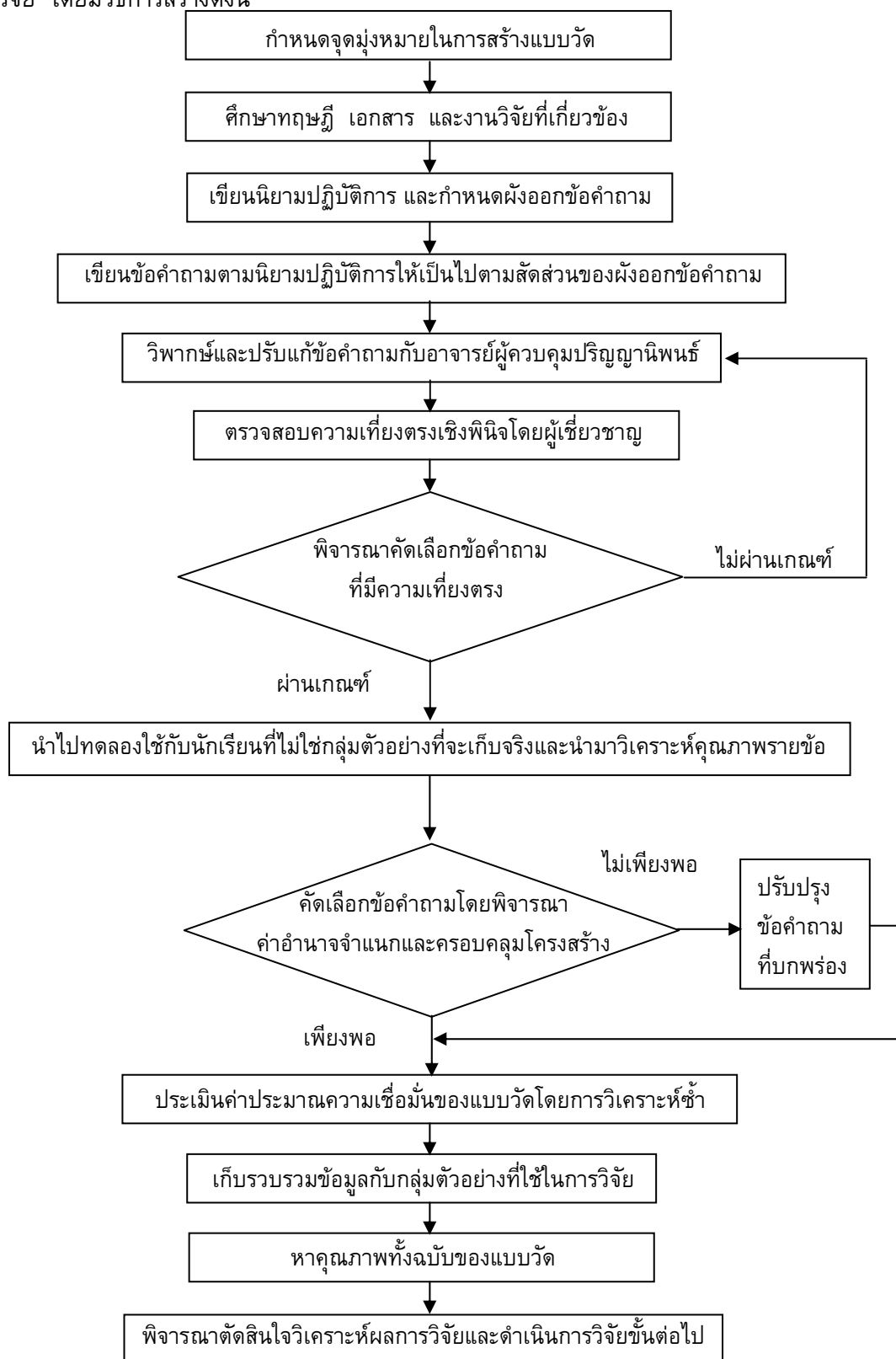
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนนทนา จันทรพันธ์ (2545) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่านของสุวรรณา ปัญจมหาศิริ (2549) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการรักการอ่าน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบวัดพฤติกรรมการรักการอ่านของถาวร บุบผาวงษ์ (2546) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 6 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากภาพประกอบ 6 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. ศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด
3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด และจัดทำผังการออกข้อคำถาม

4. เขียนข้อคำถามของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ และเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1975) โดยมีหลักในการสร้าง ดังนี้ ในการวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างแบบวัดเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านการเรียนรู้และผลการเรียน ด้านการทำงาน และด้านการศึกษาต่อ โดยเขียนข้อคำถามของแต่ละด้านเป็นชุด ซึ่งข้อคำถามในแต่ละชุดจะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ตามแนวคิดของโนลส์ คือ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมข้อคำถามทั้งหมดมี 12 ชุด จำนวน 60 ข้อ

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม

6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้น และปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดผล การศึกษาและด้านจิตวิทยาจำนวน 5 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เฝ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์สุณีย์ เงินวง และอาจารย์มารุต พัฒนาผลพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมของเนื้อหาตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อคำถาม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณา พบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ ได้ข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00

7. นำแบบวัดที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนดู่น้อยประชาสรรค์ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม โรงเรียนพลาญชัยพิทยาคม และโรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 200 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เมื่อนำแบบวัดมาพิจารณาความถูกต้องและความสมบูรณ์ปรากฏว่าได้แบบวัดฉบับสมบูรณ์จำนวน 150 ฉบับ จากนั้นนำผลการตอบแบบวัดมา

วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งพบว่า แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.0673 ถึง .6599

8. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากข้อ 7 มาคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งพิจารณาจากแบบวัดในแต่ละชุด ถ้าหากพบว่าแบบวัดชุดใดมีข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ผ่านเกณฑ์ ก็จะคัดแบบวัดชุดนั้นออกทั้งชุด และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามชุดที่ผ่านเกณฑ์ และรวมทุกข้อแล้วครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามที่มีความบกพร่องเอาไว้ ซึ่งแบบวัดที่ได้ในขั้นตอนนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ

9. ประเมินค่าอำนาจจำแนก และค่าประมาณความเชื่อมั่นของแบบวัด ที่จัดชุดใหม่โดยการวิเคราะห์ซ้ำ เพื่อพิจารณาแนวโน้มของค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์ซ้ำ พบว่า แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2201 ถึง .6543 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9236

10. จัดเตรียมแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

11. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง พบว่า แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .0991 ถึง .5104 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8819

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่าน และพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใดแล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงบ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
0.	แบบวัดชุดที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะให้ผลการเรียนดีขึ้น กว่าเดิม					
00.	การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะตั้งใจ และขยันเรียนมากขึ้น เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดี					
000.	การวางแผนการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะอ่านตำราเรียนล่วงหน้า ก่อนเข้าเรียน เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียน ที่อาจารย์สอนมากยิ่งขึ้น					
0000.	การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ ถ้ามีข้อสงสัยในบทเรียน ข้าพเจ้าจะเข้า ห้องสมุดค้นคว้า เพื่อหาคำตอบให้ได้					
00000.	การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้าพเจ้าจะสำรวจตนเองเมื่อเรียนจบ เนื้อหาแต่ละเรื่อง ว่ายังมีประเด็นใดบ้าง ที่ยังไม่เข้าใจ เพื่อจะได้ทำความเข้าใจ ให้มากขึ้น					

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้น้ำหนักคะแนนในการตอบข้อต่างๆ ในแต่ละข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

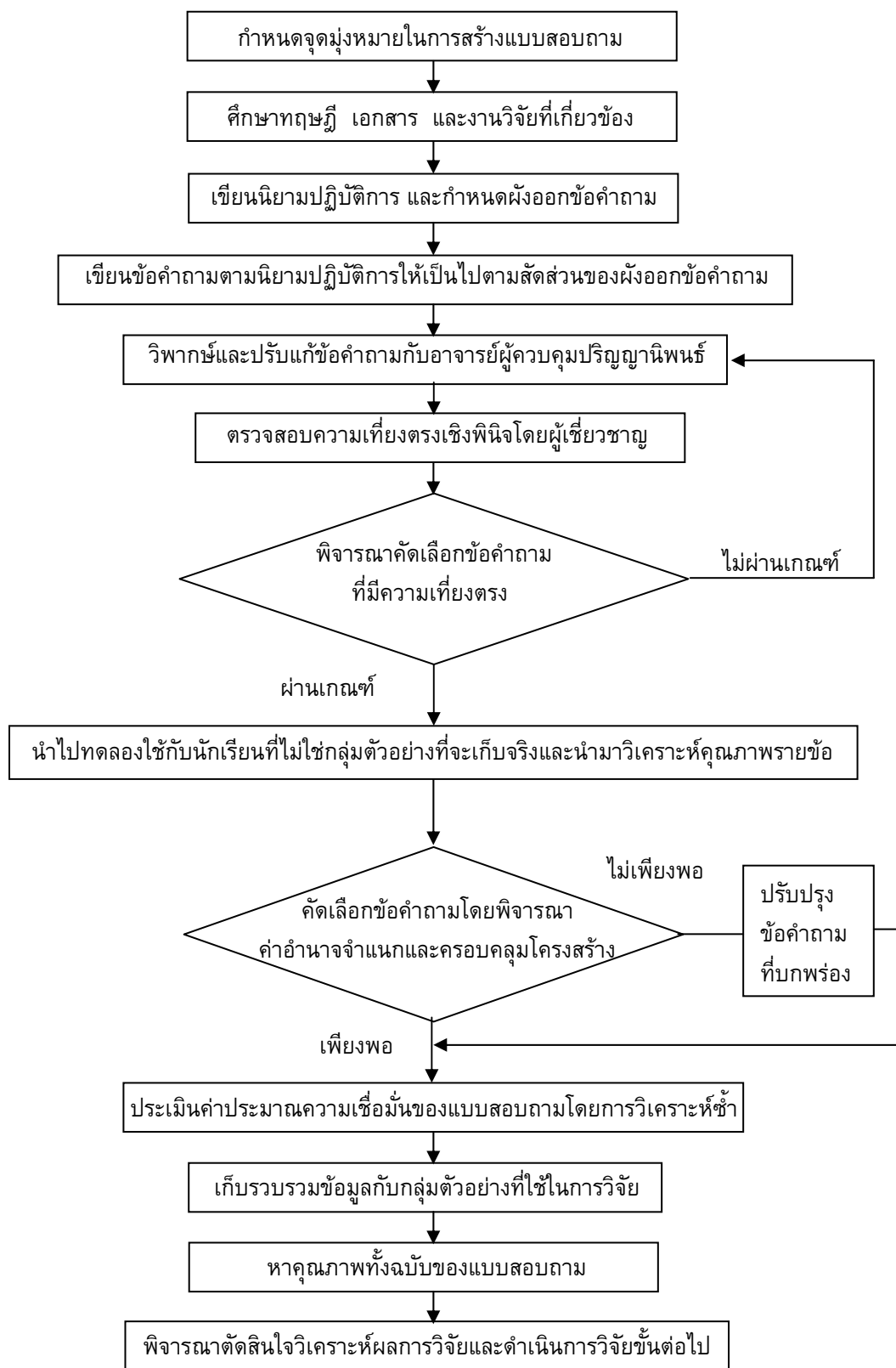
	ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
ตอบข้อ จริงที่สุด	ให้	4	คะแนน	ให้	0	คะแนน
ตอบข้อ ส่วนใหญ่จริง	ให้	3	คะแนน	ให้	1	คะแนน
ตอบข้อ จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2	คะแนน	ให้	2	คะแนน
ตอบข้อ ส่วนใหญ่ไม่จริง	ให้	1	คะแนน	ให้	3	คะแนน
ตอบข้อ ไม่จริงเลย	ให้	0	คะแนน	ให้	4	คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัด จำนวน 50 ข้อ เพื่อให้ทราบถึงระดับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีเกณฑ์ดังนี้

0 – 25.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับต่ำ
25.01 – 75.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
75.01 – 125.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง
125.01 – 175.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
175.01 – 200.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับสูง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 7 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

จากภาพประกอบ 7 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. ศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด และจัดทำผังการออกข้อคำถาม
4. เขียนข้อคำถามของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ และเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยเขียนข้อคำถาม 25 ข้อ
5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้อาจารย์มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม
6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดผล การศึกษาและด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์ชูศรี ศรีมั่นคงธรรม อาจารย์มารุต พัฒนา และอาจารย์จิตติยาพร ละวรรณวงศ์ พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อคำถาม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณา พบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ ได้ข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00
7. นำแบบวัดที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนศูนย์น้อยประชาสรรค์ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม โรงเรียนพลาญชัยพิทยาคม และโรงเรียนสตรีศึกษา จำนวน 200 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เมื่อนำแบบสอบถามมาพิจารณาความถูกต้อง และความสมบูรณ์ปรากฏว่าได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 150 ฉบับ จากนั้นนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง -.0870 ถึง .5987

8. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากข้อ 7 มาคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง และรวมทุกข้อแล้วครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ อีกทั้งยังปรับปรุงภาษาของข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแบบสอบถามที่ได้ในขั้นตอนนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ

9. ประเมินค่าอำนาจจำแนกและค่าประมาณความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ที่จัดชุดใหม่ โดยการวิเคราะห์ซ้ำ เพื่อพิจารณาแนวโน้มของค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์ซ้ำ พบว่า แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2761 ถึง .6444 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8719

10. จัดเตรียมแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

11. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง พบว่า แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3823 ถึง .6016 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8817

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใดแล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงบ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ไม่ จริง	ไม่จริง เลย
0.	ในระหว่างเรียนข้าพเจ้าจะซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน					
00.	ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมกันตอบคำถามของครูในชั่วโมงเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้น้ำหนักคะแนนในการตอบช่องต่างๆ ในแต่ละข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

	ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
ตอบช่อง จริงที่สุด	ให้	4	คะแนน	ให้	0	คะแนน
ตอบช่อง ส่วนใหญ่จริง	ให้	3	คะแนน	ให้	1	คะแนน
ตอบช่อง จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2	คะแนน	ให้	2	คะแนน
ตอบช่อง ส่วนใหญ่ไม่จริง	ให้	1	คะแนน	ให้	3	คะแนน
ตอบช่อง ไม่จริงเลย	ให้	0	คะแนน	ให้	4	คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ เพื่อให้ทราบถึงระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเกณฑ์ดังนี้

0 – 10.00	หมายถึง	มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ
10.01 – 30.00	หมายถึง	มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
30.01 – 50.00	หมายถึง	มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
50.01 – 70.00	หมายถึง	มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
70.01 – 80.00	หมายถึง	มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ

1. แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน
3. แบบวัดพฤติกรรมการรักการอ่าน

การพัฒนาแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนันทนา จันทรพันธ์ (2545) ซึ่งใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบสอบถามมีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างจริง ไม่จริง จำนวน 20 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตรการทดสอบค่าที่ พบว่ามีค่าที่อยู่ระหว่าง 3.995 ถึง 7.588 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8477 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและปรับให้ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง ส่วนใหญ่ไม่จริง ไม่จริงเลย แล้วนำไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับใหม่

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปทดลองใช้ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วนั้น จึงนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .3558 ถึง .6917 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9137 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง พบว่า แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .0315 ถึง .5341 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8084

ตัวอย่างแบบสอบถามแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่าน และพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใดแล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงบ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
0.	ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ					
00.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำคะแนนสอบให้ได้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้น้ำหนักคะแนนในการตอบข้อต่างๆ ในแต่ละข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

	ข้อความทางบวก		ข้อความทางลบ	
ตอบข้อ จริงที่สุด	ให้	4 คะแนน	ให้	0 คะแนน
ตอบข้อ ส่วนใหญ่จริง	ให้	3 คะแนน	ให้	1 คะแนน
ตอบข้อ จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2 คะแนน	ให้	2 คะแนน
ตอบข้อ ส่วนใหญ่ไม่จริง	ให้	1 คะแนน	ให้	3 คะแนน
ตอบข้อ ไม่จริงเลย	ให้	0 คะแนน	ให้	4 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ เพื่อให้ทราบถึงระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีเกณฑ์ดังนี้

0 – 10.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ
10.01 – 30.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
30.01 – 50.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง
50.01 – 70.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
70.01 – 80.00	หมายถึง	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูง

การพัฒนาแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

ผู้วิจัยใช้แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ซึ่งที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านของสุวรรณา ปัญจมหาศิริ (2549) ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับความตระหนักรู้ในยุทธศาสตร์การอ่าน 3 แบบ คือ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ จำนวน 13 ข้อ ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา จำนวน 8 ข้อ และยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุน จำนวน 9 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านเท่ากับ .90 และมีค่าความเชื่อมั่นของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านแต่ละแบบ ดังนี้ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบมีค่าความเชื่อมั่น .84 ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหามีค่าความเชื่อมั่น .82 และ ยุทธศาสตร์การอ่านแบบสนับสนุนมีค่าความเชื่อมั่น .87 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับให้ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ คือ ปฏิบัติบ่อยที่สุด ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง นานๆ ปฏิบัติครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย แล้วนำไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับใหม่

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วนั้น จึงนำผลการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า แบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2049 ถึง .6509 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9097 หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง พบว่า แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .2577 ถึง .5861 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9045

ตัวอย่างแบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่าน และพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
0.	ยุทธศาสตร์การอ่านแบบรู้รอบ ข้าพเจ้าคำนึงถึงเนื้อหาที่อ่าน ว่าตรงกับ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่					
00.	ข้าพเจ้าสามารถพิจารณาได้ว่า เนื้อหา ส่วนใดควรอ่านอย่างละเอียด และส่วนใด ไม่ต้องสนใจ					
0.	ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหา ข้าพเจ้าหยุดอ่านเป็นระยะๆ เพื่อทบทวน สิ่งที่อ่าน					
00.	ข้าพเจ้าอ่านซ้ำเพื่อเพิ่มความเข้าใจ เมื่อเรื่องที่อ่านเริ่มยากขึ้น					
0.	ยุทธศาสตร์การอ่านแบบสลับส่น ข้าพเจ้าเขียนสรุปใจความสำคัญของเรื่อง ที่อ่าน					
00.	ข้าพเจ้าอภิปรายเรื่องที่อ่านกับผู้อื่น เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้น้ำหนักคะแนนในการตอบช่องต่างๆ ในแต่ละข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

	ข้อความทางบวก		ข้อความทางลบ	
ตอบช่อง ปฏิบัติบ่อยที่สุด	ให้	4 คะแนน	ให้	0 คะแนน
ตอบช่อง ปฏิบัติบ่อย	ให้	3 คะแนน	ให้	1 คะแนน
ตอบช่อง ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง	ให้	2 คะแนน	ให้	2 คะแนน
ตอบช่อง นานๆ ปฏิบัติครั้ง	ให้	1 คะแนน	ให้	3 คะแนน
ตอบช่อง ไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้	0 คะแนน	ให้	4 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัด จำนวน 30 ข้อ เพื่อให้ทราบถึงระดับความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน มีเกณฑ์ดังนี้

0 – 15.00	หมายถึง	มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับต่ำ
15.01 – 45.00	หมายถึง	มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
45.01 – 75.00	หมายถึง	มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับปานกลาง
75.01 – 105.00	หมายถึง	มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
105.01 – 120.00	หมายถึง	มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับสูง

การพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่าน

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านจากแบบวัดนิสัยรักการอ่านของถาวร บุบผาวงษ์ (2546) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .406 ถึง .712 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8717 แบบวัดมีจำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับให้ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ คือ ปฏิบัติบ่อยที่สุด ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง นานๆ ปฏิบัติครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย แล้วนำไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านทั้งฉบับใหม่

หลังจากที่ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านไปทดลองใช้ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วนั้น จึงนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า แบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .1901 ถึง .7333 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8825 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง พบว่า แบบวัดพฤติกรรมรักการอ่านมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .0433 ถึง .6531 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8481

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมรักการอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
0.	ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างอ่านหนังสือ					
00.	ข้าพเจ้าใช้เวลาพักผ่อนโดยการอ่านหนังสือบนเตียง					

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้น้ำหนักคะแนนในการตอบช่องต่างๆ ในแต่ละข้อ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

	ข้อความทางบวก		ข้อความทางลบ	
ตอบช่อง จริงที่สุด	ให้	4 คะแนน	ให้	0 คะแนน
ตอบช่อง ส่วนใหญ่จริง	ให้	3 คะแนน	ให้	1 คะแนน
ตอบช่อง จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ให้	2 คะแนน	ให้	2 คะแนน
ตอบช่อง ส่วนใหญ่ไม่จริง	ให้	1 คะแนน	ให้	3 คะแนน
ตอบช่อง ไม่จริงเลย	ให้	0 คะแนน	ให้	4 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมรักการอ่าน

ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัด จำนวน 20 ข้อ เพื่อให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมรักการอ่าน มีเกณฑ์ดังนี้

0 – 10.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับต่ำ
10.01 – 30.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
30.01 – 50.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง
50.01 – 70.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
70.01 – 80.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยทั้ง 5 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ในวันที่ 2 ธันวาคม 2548

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ 6 – 9 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระหว่างวันที่ 13 – 23 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548

3. จัดเตรียมแบบวัดและแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงกำหนดเวลาที่นัดหมายกับโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบวัด และแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อทำการชี้แจงให้นักเรียนทำแบบวัดและแบบสอบถามด้วยความเข้าใจ

4. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเผื่อไว้ ร้อยละ 20 ซึ่งคิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 705 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผิดพลาดอันเนื่องมาจากการไม่ตั้งใจทำแบบวัดและแบบสอบถามของนักเรียน ซึ่งตรวจสอบได้จากการแสดงความคิดเห็นในแบบวัดและแบบสอบถามที่เป็นข้อความเชิงบวกกับข้อความเชิงลบที่ตอบไม่สอดคล้องกัน ตลอดจนความไม่สมบูรณ์ของแบบวัดและแบบสอบถามที่ตอบไม่ครบหรือตอบเกิน ดังนั้น หลังจากคัดเลือกแบบวัดและแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จึงได้แบบวัดและแบบสอบถามจำนวน 587 ฉบับ ซึ่งเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่วางแผนไว้

5. นำแบบวัดและแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้ว มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. ทำการลงรหัส และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน และรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าทางสถิติพื้นฐานของคะแนน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของตัวแปรที่ศึกษา

2. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะของผู้เรียน และระหว่างตัวแปรคุณลักษณะของผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product Moment Correlation Coefficient) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

3. ทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อหาค่านำหนักความสำคัญ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการสุ่มแบบสองขั้นตอน โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N_g	แทน	จำนวนสมาชิกจากประชากรในแต่ละชั้น
	S_g^2	แทน	ความแปรปรวนของประชากรในแต่ละชั้น
	N	แทน	จำนวนสมาชิกทุกชั้นรวมกัน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	k	แทน	จำนวนชั้นที่ประชากรถูกแบ่งออก
	W_g	แทน	จำนวนสมาชิกในแต่ละชั้นส่วนของประชากร

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2539: 249; อ้างอิงจาก Rovinelli; & Hambleton. 1977) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	R	แทน	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2. การวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อตรวจสอบหาความเหมาะสมของแบบสอบถาม ในการหาค่าความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อ (Item) โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือทั้งหมด โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญญอนันต์พงษ์. 2545: 84) ดังนี้

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ Y
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถามรายข้อ
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้อที่เหลือทั้งหมด

2.3 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2539: 200; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 การประมาณค่าเฉลี่ยประชากร (สุชาติ กิระนันท์. 2542: 47)

$$\left(\bar{X} - Z_{\frac{\alpha}{2}} S_{\bar{X}}, \bar{X} + Z_{\frac{\alpha}{2}} S_{\bar{X}} \right)$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	$Z_{\frac{\alpha}{2}}$	แทน	ค่าสถิติที่ ณ ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ α
	$S_{\bar{X}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย

3.3 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 314) ดังนี้

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t-test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 317; อ้างอิงมาจาก Welkowitz. 1971: 158) ดังนี้

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบ t
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	df	แทน	N - 2

3.5 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยคำนวณจากคะแนนของแบบสอบถามวัดปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 75) ดังนี้

$$R_{y.1,2,\dots,k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.1,2,\dots,k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม y
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม y
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

3.6 การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตรค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F-Distribution) (Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 37) ดังนี้

$$F = \frac{R^2 / k}{(1-R^2) / (N-k-1)}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	df ₁	แทน	k
	df ₂	แทน	N – k – 1

3.7 การหาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ โดยใช้สูตร
(Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 61)

$$b_j = \beta_j \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ	b _j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ
	β _j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	S _j	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน จากตัวแปรอิสระตัวที่ j
	S _y	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

3.7 การทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ
คำนวณโดยใช้ t- test (Kerlinger; & Pedhazur. 1973: 119 -120)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{b_j}}$$

เมื่อ	t _j	แทน	การแจกแจงแบบที ของค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวที่ j
	b _j	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ
	SE _{b_j}	แทน	ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญ ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	df	แทน	N – k – 1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

X_1	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_2	แทน	ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
X_3	แทน	ความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน
X_4	แทน	พฤติกรรมการรักการอ่าน
Y	แทน	ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
n	แทน	จำนวนข้อ
k	แทน	คะแนนเต็มของแบบวัด/แบบสอบถาม
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
r_{XY}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Mean of squares)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของที
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงของเอฟ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน พฤติกรรมรักการอ่าน และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3. ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter)

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

3.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนและทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน พฤติกรรมรักการอ่าน และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐาน และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปร	n	k	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
X ₁	20	80	61.41	7.62	0.31	60.80 – 62.02	ค่อนข้างสูง
X ₂	20	80	56.10	9.79	0.40	55.32 – 56.88	ค่อนข้างสูง
X ₃	30	120	81.78	14.48	0.60	80.60 – 82.96	ค่อนข้างสูง
X ₄	20	80	49.03	10.47	0.43	48.19 – 49.87	ปานกลาง
Y	50	200	152.34	16.50	0.68	151.01 – 153.67	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านมีอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น นักเรียนมีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X ₁)	1.000	.458**	.619**	.545**	.623**
ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X ₂)		1.000	.551**	.435**	.620**
ความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน (X ₃)			1.000	.624**	.602**
พฤติกรรมรักการอ่าน (X ₄)				1.000	.480**
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Y)					1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง .480 ถึง .623 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และมีพฤติกรรมรักการอ่านสูง จะมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงด้วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับปัจจัยหลายตัว ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน ส่วนลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับความตระหนักภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน

สำหรับความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละปัจจัย พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .435 ถึง .624 จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง แสดงว่า อาจมีปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนบางส่วนวัดซ้ำกันอยู่ ซึ่งการที่ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงอาจส่งผลให้เกิดปัญหา multicollinearity ได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อตรวจสอบปัญหาดังกล่าว พบว่า มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.499 ถึง 2.222 ซึ่งมีค่าไม่สูงมากนัก จึงไม่น่าที่จะเกิดปัญหา multicollinearity อย่างรุนแรง เพราะถ้าค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 อาจพิจารณาว่าใหญ่พอที่จะสงสัยได้ว่าเกิดปัญหา multicollinearity อย่างรุนแรง (วิรัช พานิชวงค์. 2545: 166)

3. ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter)

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	4	87800.92	21950.230	178.140 **
Residual	582	71713.26	123.219	
Total	586	159514.20		
R = .742		R ² = .550	F = 178.140**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเท่ากับ .742 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเท่ากับ .550 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 4 ปัจจัย ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ร้อยละ 55

3.2 คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยทดสอบค่าที (t-test) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปร	β	b	SE _b	t	p
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1)	.331	.716	.080	8.918**	.000
ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X_2)	.355	.598	.057	10.424**	.000
ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน (X_3)	.181	.206	.047	4.361**	.000
พฤติกรรมรักการอ่าน (X_4)	.033	.005	.058	.894	.372

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยพฤติกรรมรักการอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาคำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงสุด คือ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .355 รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .331 และ .181 ตามลำดับ นั่นคือ นักเรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านสูง จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูง

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter) พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน 3 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเพื่อหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 10 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 587 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8819 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8817 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8084 แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9045 และแบบวัดพฤติกรรมการรักการอ่าน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8481

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดและแบบสอบถามทั้ง 5 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าที่วางแผนไว้ร้อยละ 20 คิดเป็น 705 ฉบับ หลังจากคัดเลือกแบบวัดและแบบสอบถาม ที่ตอบอย่างตั้งใจและมีความสมบูรณ์ ได้จำนวนทั้งสิ้น 587 ฉบับ ซึ่งเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่วางแผนไว้ จากนั้นนำแบบวัดและแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร จากคะแนนที่ได้จากแบบวัดและแบบสอบถามทุกฉบับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) จากนั้นวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมการรักการอ่าน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้เรียนด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน 4 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง .480 ถึง .623 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 4 ปัจจัย มีค่าเท่ากับ .742 โดยปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 4 ปัจจัย ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ร้อยละ 55 ($R^2 = .550$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. มีค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยพฤติกรรมรักการอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณา ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงสุด คือ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .355 รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .331 และ .181 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การที่นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูงนั้น อาจเป็นเพราะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นวัยที่อยู่ในช่วงเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จากสภาพพัฒนาการ และการเรียนรู้จากวัยเด็กที่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ ครู หรือผู้อื่น แต่เมื่อเติบโตเป็นวัยรุ่นก็จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นมายึดถือแนวคิดของตัวเองเป็นใหญ่ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็นในด้านต่างๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคันทันนีญ์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2545: 130-131) ที่กล่าวว่าวัยรุ่นถือเป็นวัย

ที่อยู่ในช่วงชีวิตที่ประสบกับการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม และยังเป็นเชื่อมช่วงต่อระหว่างการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในวัยที่มีแต่ความอยากรู้ อยากเห็น มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด และมีความสอดคล้องกับสุวรรณา ยะหะกร (2533: 19-20) ที่กล่าวว่าวัยรุ่นจะมีความรับผิดชอบมากขึ้น ความเป็นผู้นำ มีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และชอบเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับสูงต่อไป ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2542: 78) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อจะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้ากลุ่ม การฝึกปฏิบัติงาน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ในส่วนของพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนที่อยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดพฤติกรรมรักการอ่าน และไม่รู้จักใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ด้านต่างๆ (กรมวิชาการ. 2544: 1) และจากรายงานผลการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พุทธศักราช 2541 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า เยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ทั่วประเทศใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์และวีดิทัศน์เป็นอันดับหนึ่ง การฟังวิทยุ ฟังเพลงเป็นอันดับสอง การเล่นเกมเป็นอันดับสาม การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นอันดับสี่ การนอนหลับพักผ่อนเป็นอันดับห้า และการอ่านหนังสือการ์ตูนและหนังสืออื่นๆ เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมในการอ่านของนักเรียนยังมีไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของดวงพร พวงเพชร (2541: 92) ที่พบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีนิสัยรักการอ่านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แสดงว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน โดยนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และมีพฤติกรรมรักการอ่านอยู่ในระดับสูง จะมี

ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงด้วย ซึ่งตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงที่สุด ($r = .623$) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนอยู่แล้ว และหากนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็จะสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของโนลส์ (Knowles. 1975: 14) ที่กล่าวว่า บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูง และสเคเจอร์ (Skager. 1978: 116-117) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจอยู่ในต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยปราศจากสิ่งควบคุมจากภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ การลงโทษ และการชื่นชม เป็นต้น อีกทั้งยังมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของสุทธาสินี ใจเย็น (2545: 74) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งยังมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2542: 78) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นจะเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อจะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้ากลุ่ม การฝึกปฏิบัติงาน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น ดังนั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์ การอ่าน และพฤติกรรมรักการอ่าน จึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยพฤติกรรมรักการอ่านส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากในการเรียนรู้นั้นการที่ผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งใดได้ดี จะต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เสมอและแรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ และความสำเร็จของผู้เรียนมากที่สุดประการหนึ่ง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้จนสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงมีลักษณะที่สำคัญ 2 อย่าง ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้เรียนจนสำเร็จ และ 2) นำพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปตรงทิศทาง (เสาวนีย์ เลวลย์. 2536: 110) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธาสินี ใจเย็น (2545: 78) ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งยังมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541: 110-113) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และยังสอดคล้องกับ

งานวิจัยของประกิตศรี เฝ้าเมือง (2546: 103) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลทางบวกต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจนั้นเกิดจากความอยากรู้อยากเห็นในตัวของผู้เรียน และการที่ผู้เรียนจะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และมุ่งมั่นที่จะนำตนเองให้บรรลุตามมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การที่ปัจจัยลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เอง โดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตผลที่มีความหมายแก่ตนเอง และการเรียนรู้ที่มีพลังความคิดมากที่สุดจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายให้กับตนเอง ทำในสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 3) โดยผู้เรียนอาจมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผิชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง (สมณธา พรหมบุญ และคณะ. 2541: 38-39) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมคิด อิศระวัฒน์ (2541: 81) ที่ได้กล่าวว่า ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนเพียงลำพัง อาจขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกหรืออาจมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ตนเองมีความรู้สึกว่าเป็นผู้เรียนรู้อย่างอิสระ จะเห็นว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้และมีความสนใจ อีกทั้งยังมีส่วนในการกำหนดวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี และส่งผลให้ผู้เรียนกลายเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้

การที่ปัจจัยความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในการอ่านโดยใช้ความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้อ่านให้เกิดความเข้าใจ และมีวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้จากการใช้ทักษะการอ่าน โดยผู้ที่มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านจะรู้ว่าตนเองจะมีวิธีการอย่างไร ในการที่จะเข้าใจ หรือได้รับความรู้ หรือเกิดมโนทัศน์ในเรื่องที่อ่าน และสามารถตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของตนเองได้ ซึ่งหากผู้เรียนมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านด้วยตนเองแล้วนั้น ย่อมช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นนักอ่านที่ประสบความสำเร็จ และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดความสนใจในการอ่านหรือชอบอ่าน และยินดีที่จะอ่านเอง โดยไม่มีการบังคับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเนอร์ (สุเทียบละลองทอง. 2545: 16; อ้างอิงจาก Garner. 1987) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในการเป็นนักอ่านที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้อ่านมักมีความรู้เกี่ยวกับการคิดภูมิานและยุทธศาสตร์การอ่าน มีความตระหนักเกี่ยวกับความเข้าใจของตนเองขณะกำลังอ่าน ว่ากิจกรรมการอ่านที่กำลังดำเนินอยู่และยุทธศาสตร์ที่จะต้องใช้ เพื่อให้การอ่านดำเนินไปได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น สามารถกระทำ

ได้อย่างไร ซึ่งผู้เรียนสามารถนำยุทธศาสตร์การอ่านไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้ และเมื่อผู้เรียนมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่รักการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ในที่สุด ส่งผลให้กลายเป็นบุคคลที่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

การที่ปัจจัยพฤติกรรมรักการอ่าน ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนนั้น อาจเป็นเพราะพฤติกรรมรักการอ่านมีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนปัจจัยอื่นค่อนข้างสูง จึงเป็นเหตุทำให้พฤติกรรมรักการอ่านมีการซ้อนทับบางส่วนกับตัวแปรปัจจัยตัวอื่นๆ รวมทั้งอาจเป็นเพราะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น เป็นตัวแปรที่เกิดจากการสั่งสมจนเกิดเป็นความสามารถของบุคคล ส่วนพฤติกรรมรักการอ่านจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวัดพฤติกรรมรักการอ่านจากการรับรู้ของนักเรียนเท่านั้น ซึ่งยังเป็นลักษณะทั่วๆ ไปอยู่ และจากรายงานผลการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พุทธศักราช 2541 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า เยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ทั่วประเทศไทยใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์และวีดิทัศน์เป็นอันดับหนึ่ง การฟังวิทยุ ฟังเพลงเป็นอันดับสอง การเล่นเกมเป็นอันดับสาม การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นอันดับสี่ การนอนหลับพักผ่อนเป็นอันดับห้า และการอ่านหนังสือการ์ตูนและหนังสืออื่นๆ เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมในการอ่านของนักเรียนยังมีไม่มากเท่าที่ควร โดยมีความสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544: 1) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดพฤติกรรมรักการอ่าน และไม่รู้จักใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศล่าช้า และไม่มีคุณภาพของการพัฒนาในแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุทำให้พฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพราะมีปัจจัยพฤติกรรมรักการอ่านที่ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการอ่านยังถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ ทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งทางด้านสติปัญญา ความสามารถ อารมณ์ สังคม ตลอดจนคุณธรรม และจริยธรรมต่างๆ ฉะนั้นจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านให้มากขึ้น เพราะเมื่อนักเรียนเห็นคุณค่า และ ความสำคัญของการอ่านแล้วนั้น ก็จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่รักการอ่าน สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการอ่านได้ด้วยตนเอง และกลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน ตามลำดับ โดยข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ เพื่อพิจารณาในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางและเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงขึ้น โดยครูควรจัดประสบการณ์ในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการนำตนเองของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองออกมาอย่างเต็มที่ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของกิจกรรมต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ จากประสบการณ์จริง รวมทั้งเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านให้มากขึ้นในส่วนของผู้ปกครอง เพื่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนให้มีความเหมาะสม ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจของนักเรียนจะดีที่สุด เพราะจะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้ รวมทั้งคอยส่งเสริม และสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทั้งในโรงเรียนและตามสถานที่ต่างๆ คอยปลูกฝังให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ จะช่วยทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้ดี และเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

2.1 จากงานวิจัยนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นั้น มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยทำการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างในระดับต่ำกว่าและสูงกว่า เพื่อจะได้เห็นแนวโน้มของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยต่างๆ กัน

2.2 การศึกษาวิจัยตัวแปรความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ยังมีไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดของกุกลิเอลมิโน (Guglielmino, L M. 1977) มากกว่า จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของโนลส์ (Knowles. 1975) มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัย และในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้แนวคิด หรือทฤษฎีใหม่ๆ ที่แตกต่างกันไป เพื่อจะได้ส่งเสริมให้การวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.3 จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ร้อยละ 55 ซึ่งยังมีส่วนที่อธิบายไม่ได้อีกร้อยละ 45 และจากตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม โดยอาจมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน โดยศึกษาในรูปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis) เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรง หรือทางอ้อมต่อตัวแปรตามที่ศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียน และการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา. (2539). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ การค้าประเวณี การติดยาและสารเสพติด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอ็นเอสอินเตอร์พริ้นท์.
- บุญศรี คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: คุรุศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- เกษม วัฒนชัย. (2544, กันยายน). การปฏิรูปการเรียนรู้. *อนุสารอุดมศึกษา*. 27(279): 13-15.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: คุรุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คณาพร คมสัน. (2540). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ทาสระ. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับหนังสือหมูนเวียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรูญ เทียมธรรม. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรูญ เรืองขจร. (2543, กุมภาพันธ์). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิชาการ*. 3(2): 35-48.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ. (2546). การอ่านและการสร้างความสามารถในการอ่าน. *วารสารสารสนเทศ*. 4 (1): 1-16.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

- จิฎา ไกรวัฒนพงศ์. (2544). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ
นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงพร พวงเพชร. (2541). การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร บุบผาวงศ์. (2546). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดสระบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทีศนา แคมมณี. (2542, มีนาคม-มิถุนายน). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง:
โมเดลชิปปา. วารสารครุศาสตร์. 27(3): 1-17.
- ธวัชพร หอมวงษ์. (2541). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้เทคนิคเมตาดอกนิชชั้น.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นรินทร์ บุญชู. (2532). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). นครปฐม:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2547, กรกฎาคม-สิงหาคม). การจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากผู้เรียน. วารสารวงการครู.
1(7): 87-88.
- นันทกาญจน์ ชินประห์ชัย. (2544). การพัฒนาเทคนิคและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลใน
การวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในกิจกรรมโครงงานของนักเรียนระดับประถม
ศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- นันทนา จันทร์ผืน. (2545). การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับความคาดหวังในอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์หุระดับ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญตา นันทะกุล. (2546). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประกิตศรี เผ่าเมือง. (2546). การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยการวิเคราะห์หุระดับ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประทุม ศรีรักษา. (2543). การเรียนแบบมีส่วนร่วม. วารสารทางวิชาการครุสารเทพสตรี. 4(1): 50-57.
- ปราณี รัตน์. (2541). ตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาภรณ์ เพ็ญสุขใจ. (2542). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน: กรณีศึกษาจากนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรภาคพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พนิดา ปานอ. (2546). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรดี ลิ้มปรัตนากร. (2547). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิต ในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พรประไพ อุทะนุต. (2542). รายงานผลการนิเทศเชิงวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำผามอก อ.ลอง จ.แพร่. รายงานผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2533). ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. กรุงเทพฯ: สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- พัชรี มะแสงสม. (2544). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธี และเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2546). การส่งเสริมการอ่าน. ชลบุรี: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพราพรรณ เปลี้นภู. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. ธนบุรี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินต์ติ้ง.
- มาลี จุฑา. (2544). การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.
- เมธี โพธิพัฒน์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แมนมาส ขวลิต. (2544). แนวทางส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- เยาลักษณ์ สุวรรณแซ. (2546, กันยายน-ธันวาคม). เด็กกับการอ่าน. วารสารวิทยบริการ. 14(3): 43-47.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วรรณ โสมประยูร. (2537). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วรลักษณ์ ไชยทัพ. (2544). การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่ บี.เอส การพิมพ์.
- วัฒนา ปลาตะเพียนทอง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วารินทร์ สายโอบเอื้อ; และสุณีย์ ชีรดากร. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร.
- วารี ธีระจิตร. (2534). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ*. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง ลิมิเตด พาร์ทเนอร์ชิป.
- วิชาดา สินประจักษ์ผล. (2531, มิถุนายน-กันยายน). เมตาคอกนิชั่น. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 12: 97-103.
- วิภาดา วัฒนนามกุล. (2544). *การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาวิชาชีพสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัช พานิชวงศ์. (2545). *การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2545). *การเรียนรู้รูปแบบใหม่: ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายและการใช้ทรัพยากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศรียรัตน์ เจริญจันทร์. (2536). *การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศุภลักษณ์ สินธนา. (2545). *การศึกษาการคิดอภิमान โดยใช้แบบจำลองความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้น: การวิเคราะห์พหุ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.(การวัดผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร ทรัพย์อ้อมไผ่. (2540). *ผลการใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาเมตาคอกนิชั่นที่มีต่อเมตาคอกนิชั่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พรหมจรรย์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด อัสระวัฒน์. (2538). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2541, กรกฎาคม-ตุลาคม). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง: กลวิธีสู่การศึกษาเพื่อความสมดุลย์*. *วารสารครุศาสตร์จุฬาฯ*. 27(1): 38.

- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทย
ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2541). เทคนิคการสอนแนวใหม่. กรุงเทพฯ: กรมศึกษานอกโรงเรียน.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- (2545). การเรียนรู้รูปแบบใหม่: ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายและการใช้ทรัพยากร.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุชาติ กิระนันท์. (2542). ทฤษฎีและวิธีการสำรวจตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์
และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติ์กำจร. (2540, พฤษภาคม – 2541, เมษายน). การผสมผสานการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
15(2): 61-70.
- สุชาสินี ใจเย็น. (2545). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ
นักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน
กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2540, กันยายน). ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้. วารสารการศึกษา (กทม.).
20(12): 2-10.
- สุนทนา พรหมบุญ. (2540). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. นนทบุรี: เอส อาร์ ฟรินดิงลิมีเตด
พาร์ทเนอร์ชิป.
- สุนทนา พรหมบุญ และคณะ. (2541). โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน: การปฏิรูป
การเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ: ไอเดีย สแควร์.
- สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์. (2527). การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุเทียบ ละอองทอง. (2545). การพัฒนารูปแบบการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ
บุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- สุวดี ภูประดิษฐ์. (2546). **การอ่านในระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ ปัญจมหาศิริ. (2549). **การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่มีความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่านต่างกัน**. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ยะหะกร. (2533). **ความคิดเห็นของครูสอนสังคมและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยตนเองในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2542, 5 ธันวาคม). **การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 78.
- เสาวนีย์ เสวลิ้ง. (2536). **หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อลิศรา ชูชาติ. (2338). **เทคนิคการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม**. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). **การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์มณี. (2542). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ 1999 จำกัด.
- (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ไยไหม.
- อารีรักษ์ สืบถิ่น. (2535). **ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในเมตาคognition กับการอ่านภาษาไทย และภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Atkinson, John W. (1966). **Motive in Fantasy, Action and Society**. New Delhi: PVT.
- Brockett, R.G. and Hiemstra, R. (1991). **Self-direction in adult learning: Perspectives in theory research and practice**. London: Routledge.
- Brookfield, S. (1984). Self-directed Learning: A critical paradigm. **Adult education quarterly**. 35: 59-71.
- Brown, A.L. (1980). **Learning and Development: The Problems of Compatibility and Access** Champaign: University of Illinois.

- Canipe, James Boyd. (2001). **The relationship between self directed learning and learning styles**. Retrieved February 29, 2005, from <http://www.lib.um.com/dissertation/fullcit/3039947>.
- Eisenman, J. Gordon. (1988). **Self directed learning: A correlational study of fifth grade students, their parents and teachers**. Retrieved December 14, 2004, from <http://www.lib.um.com/dissertation/fullcit/8823790>.
- Flavell, John H. (1979, October). Metacognitive and Cognitive Monitoring: A New area of Cognitive–Developmental Inquiry: **American Psychologist**. 34(10): 906–911.
- Franken, Robert E. (1982). **Human Motivation**. California: Wadsworth.
- Griffin, C. (1983). **Curriculum theory in adult lifelong education**. London: Croom Helm.
- Guglielmino, L M. (1977). **Development of the self-directed learning readiness scale**. Doctoral Dissertation University of Georgia.
- Herbert L. Petri. (1996). **Motivation: theory, research, and applications**. Pacific Grove: Brooks/Cole.
- Herman, Herbert J.M. (1970, August). "A Questionnaire Measure of Achievement Motivation," **Journal of Applied Psychology**. 54(2): 353-363.
- Kerlinger, Fred N. & Elazer, Pedhazur J. 1973. **Multiple regression in Behavioral Research**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Knowles, Malcolm S. (1975). **Self-directed Learning: A guide for learner and teacher**. New York: Association Press.
- Murry, Judith Ann. (1987). **The Effect of a Clinical Internship on The Self-Directed Learning Readiness of Baccalaureate Nursing Student**. Dissertation Thesis Ph.D. Iowa University of Iowa. New York: Association Press.
- McLain Bridley and McIntoch. (1991, November-December). Value of a scale used to measure metacognitive reading awareness. **Journal of Educational Research**. 85(2): 81–87.
- Mokhtari, Kouider and Reicher, Carla A. (2002, June). Assessing Students' Metacognitive Awareness of Reading Strategies. **Journal of Educational Psychology**. 94(2): 249–259.
- Oxford, R. (1990). **Language learning Strategies: What every teacher should know**. Boston: Heinle and Heinle.
- Skager, Rodney. (1978). **Lifelong Education and Evaluation Practice**. Oxford Frankfurt UNESCO Institute for Education.

- Skager,R., and Dave,R.H. (1977). **Curriculum evaluation for lifelong education.** Toronto: Pergamon Press.
- Tough, A. (1979). **The Adult's Learning Projects.** Toronto, Ontario: The Ontario Institute for Studies in Education.
- Weiner, Bernard. (1972, January). The Relationship of Race, Sex and Locus of Control to Self-directed Learning. **Dissertation Abstracts International.** 45(7): 1886-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รศ. นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชเฝ้า	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ. พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์สุนีย์ เงินยวง	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์มารุต พัฒผล	โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม
อาจารย์ชูศรี ศรีมั่นคงธรรม	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
อาจารย์จิตติยาพร ละวรรณวงศ์	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 7 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบวัด ชุดที่ / ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	แบบวัด ชุดที่ / ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1 / 1.	0.80	คัดเลือกไว้	7 / 1.	0.80	คัดเลือกไว้
1 / 2.	0.80	คัดเลือกไว้	7 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้
1 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้	7 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้
1 / 4.	0.60	คัดเลือกไว้	7 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้
1 / 5.	1.00	คัดเลือกไว้	7 / 5.	0.80	คัดเลือกไว้
2 / 1.	0.80	คัดเลือกไว้	8 / 1.	1.00	คัดเลือกไว้
2 / 2.	0.80	คัดเลือกไว้	8 / 2.	0.80	คัดเลือกไว้
2 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้	8 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้
2 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้	8 / 4.	0.80	คัดเลือกไว้
2 / 5.	0.80	คัดเลือกไว้	8 / 5.	0.60	คัดเลือกไว้
3 / 1.	0.60	คัดเลือกไว้	9 / 1.	0.60	คัดเลือกไว้
3 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้	9 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้
3 / 3.	0.80	คัดเลือกไว้	9 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้
3 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้	9 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้
3 / 5.	1.00	คัดเลือกไว้	9 / 5.	1.00	คัดเลือกไว้
4 / 1.	1.00	คัดเลือกไว้	10 / 1.	0.80	คัดเลือกไว้
4 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้	10 / 2.	0.60	คัดเลือกไว้
4 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้	10 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้
4 / 4.	0.60	คัดเลือกไว้	10 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้
4 / 5.	0.60	คัดเลือกไว้	10 / 5.	1.00	คัดเลือกไว้
5 / 1.	0.60	คัดเลือกไว้	11 / 1.	1.00	คัดเลือกไว้
5 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้	11 / 2.	1.00	คัดเลือกไว้
5 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้	11 / 3.	0.80	คัดเลือกไว้
5 / 4.	0.80	คัดเลือกไว้	11 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้
5 / 5.	0.60	คัดเลือกไว้	11 / 5.	0.80	คัดเลือกไว้
6 / 1.	0.60	คัดเลือกไว้	12 / 1.	0.60	คัดเลือกไว้
6 / 2.	0.60	คัดเลือกไว้	12 / 2.	0.60	คัดเลือกไว้
6 / 3.	1.00	คัดเลือกไว้	12 / 3.	0.80	คัดเลือกไว้
6 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้	12 / 4.	1.00	คัดเลือกไว้
6 / 5.	0.60	คัดเลือกไว้	12 / 5.	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1.	0.67	คัดเลือกไว้
2.	0.67	คัดเลือกไว้
3.	1.00	คัดเลือกไว้
4.	0.67	คัดเลือกไว้
5.	1.00	คัดเลือกไว้
6.	1.00	คัดเลือกไว้
7.	1.00	คัดเลือกไว้
8.	1.00	คัดเลือกไว้
9.	1.00	คัดเลือกไว้
10.	1.00	คัดเลือกไว้
11.	0.67	คัดเลือกไว้
12.	0.67	คัดเลือกไว้
13.	1.00	คัดเลือกไว้
14.	1.00	คัดเลือกไว้
15.	1.00	คัดเลือกไว้
16.	0.67	คัดเลือกไว้
17.	0.67	คัดเลือกไว้
18.	0.67	คัดเลือกไว้
19.	1.00	คัดเลือกไว้
20.	1.00	คัดเลือกไว้
21.	0.67	คัดเลือกไว้
22.	1.00	คัดเลือกไว้
23.	1.00	คัดเลือกไว้
24.	0.67	คัดเลือกไว้
25.	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบวัด ชุดที่ / ข้อ	r	ผลการพิจารณา	แบบวัด ชุดที่ / ข้อ	r	ผลการพิจารณา
1 / 1.	.2564	คัดเลือกไว้	7 / 1.	.5445	คัดเลือกไว้
1 / 2.	.4975	คัดเลือกไว้	7 / 2.	.6599	คัดเลือกไว้
1 / 3.	.4562	คัดเลือกไว้	7 / 3.	.4581	คัดเลือกไว้
1 / 4.	.3510	คัดเลือกไว้	7 / 4.	.3310	คัดเลือกไว้
1 / 5.	.5456	คัดเลือกไว้	7 / 5.	.5075	คัดเลือกไว้
2 / 1.	.2898	คัดเลือกไว้	8 / 1.	.3745	คัดออก
2 / 2.	.2047	คัดเลือกไว้	8 / 2.	.5456	คัดออก
2 / 3.	.3203	คัดเลือกไว้	8 / 3.	.2838	คัดออก
2 / 4.	.5417	คัดเลือกไว้	8 / 4.	.1660	คัดออก
2 / 5.	.4680	คัดเลือกไว้	8 / 5.	.3604	คัดออก
3 / 1.	.3879	คัดออก	9 / 1.	.4763	คัดเลือกไว้
3 / 2.	.4672	คัดออก	9 / 2.	.5396	คัดเลือกไว้
3 / 3.	.4816	คัดออก	9 / 3.	.4438	คัดเลือกไว้
3 / 4.	-.0673	คัดออก	9 / 4.	.4933	คัดเลือกไว้
3 / 5.	.3965	คัดออก	9 / 5.	.4439	คัดเลือกไว้
4 / 1.	.4606	คัดเลือกไว้	10 / 1.	.4248	คัดเลือกไว้
4 / 2.	.4814	คัดเลือกไว้	10 / 2.	.4069	คัดเลือกไว้
4 / 3.	.4520	คัดเลือกไว้	10 / 3.	.4835	คัดเลือกไว้
4 / 4.	.2709	คัดเลือกไว้	10 / 4.	.4800	คัดเลือกไว้
4 / 5.	.5024	คัดเลือกไว้	10 / 5.	.3850	คัดเลือกไว้
5 / 1.	.4018	คัดเลือกไว้	11 / 1.	.4238	คัดเลือกไว้
5 / 2.	.2319	คัดเลือกไว้	11 / 2.	.5354	คัดเลือกไว้
5 / 3.	.3920	คัดเลือกไว้	11 / 3.	.4877	คัดเลือกไว้
5 / 4.	.3130	คัดเลือกไว้	11 / 4.	.4661	คัดเลือกไว้
5 / 5.	.2705	คัดเลือกไว้	11 / 5.	.6169	คัดเลือกไว้
6 / 1.	.4951	คัดเลือกไว้	12 / 1.	.4041	คัดเลือกไว้
6 / 2.	.3415	คัดเลือกไว้	12 / 2.	.3381	คัดเลือกไว้
6 / 3.	.3775	คัดเลือกไว้	12 / 3.	.4827	คัดเลือกไว้
6 / 4.	.4736	คัดเลือกไว้	12 / 4.	.3920	คัดเลือกไว้
6 / 5.	.5662	คัดเลือกไว้	12 / 5.	.4710	คัดเลือกไว้
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .9236					

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามและแบบวัด

ข้อ	แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์	ลักษณะ การเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	ความตระหนักรู้ อภิมานใน ยุทธศาสตร์การอ่าน	พฤติกรรม รักการอ่าน
1.	.5191*	.3517*	.4772*	.7196*
2.	.6509*	.3330*	.3852*	.1901*
3.	.4991*	.2761	.5374*	.5783*
4.	.6241*	.4479*	.4965*	.6636*
5.	.4424*	.5960*	.2049*	.6153*
6.	.3558*	.4107*	.5086*	.6030*
7.	.5535*	.4825*	.5610*	.6705*
8.	.6836*	.1031	.4252*	.6558*
9.	.5052*	.4815*	.3649*	.5554*
10.	.6917*	.4354*	.4273*	.5774*
11.	.6312*	.3336*	.5338*	.2018*
12.	.5593*	.4944*	.4985*	.3441*
13.	.5759*	.4297*	.4849*	.3994*
14.	.6779*	.5497*	.5395*	.4830*
15.	.6452*	.4745*	.3449*	.2137*
16.	.5271*	.3146*	.6307*	.5723*
17.	.5613*	-.0870	.3581*	.7333*
18.	.6266*	.2689	.5788*	.3992*
19.	.5209*	.4659*	.5316*	.2585*
20.	.4130*	.5013*	.5409*	.5246*
21.	-	.4780*	.5988*	-
22.	-	.4644*	.4557*	-
23.	-	.2268	.4409*	-
24.	-	.5349*	.5010*	-
25.	-	.5987*	.6509*	-
26.	-	-	.4706*	-
27.	-	-	.6205*	-
28.	-	-	.5481*	-
29.	-	-	.4335*	-
30.	-	-	.3570*	-
ค่าความเชื่อมั่น	.9137	.8719	.9097	.8825

หมายเหตุ : * แทน ข้อที่ผู้วิจัยคัดเลือกไว้เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัยเรื่อง : ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

คำชี้แจง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 5 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ชุด ชุดละ 5 ข้อ แต่ละข้อเรียงตามลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอน รวมมีจำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีจำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีจำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิงานในยุทธศาสตร์การอ่าน มีจำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการอ่าน มีจำนวน 20 ข้อ

2. ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงของแบบวัดและแบบสอบถามในแต่ละฉบับให้ละเอียดก่อน แล้วจึงลงมือทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ขอความร่วมมือให้นักเรียนตรวจสอบอีกครั้งว่าทำเรียบร้อยครบทุกข้อหรือไม่ ถ้าครบทุกข้อแล้วให้นำมาส่งได้

3. คำตอบที่จริงใจของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผลการวิจัย และผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นกับนักเรียน

😊😊 ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี 😊😊

นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ

นิสิตปริญญาโท

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำ
 ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียง
 ช่องเดียว ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนปานกลาง
ส่วนใหญ่ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1.	แบบวัดชุดที่ 1 ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะให้ผลการเรียนดีขึ้น กว่าเดิม					
2.	ข้าพเจ้าจะตั้งใจ และขยันเรียนมากขึ้น เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดี					
3.	ข้าพเจ้าจะอ่านตำราเรียนล่วงหน้า ก่อนเข้า เรียน เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนที่อาจารย์ สอนมากยิ่งขึ้น					
4.	ถ้ามีข้อสงสัยในบทเรียน ข้าพเจ้าจะเข้า ห้องสมุดค้นคว้า เพื่อหาคำตอบให้ได้					
5.	ข้าพเจ้าจะสำรวจตนเองเมื่อเรียนจบเนื้อหา แต่ละเรื่อง ว่ายังมีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ เข้าใจ เพื่อจะได้ทำความเข้าใจให้มากขึ้น					
1.	แบบวัดชุดที่ 2 ข้าพเจ้าอยากเรียนเก่งทุกวิชา					
2.	ข้าพเจ้ามาเรียนเพียงเพื่อให้ผ่านพ้น ไปวันๆ					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
3.	เวลาอ่านเนื้อหาในตำราเรียนที่ยากๆ ข้าพเจ้าจะพยายามคิดหาวิธีลัด เพื่อทำความเข้าใจให้ง่ายขึ้น					
4.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือประกอบการเรียน เพื่อจะได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากในตำราเรียน					
5.	ขณะเรียนข้าพเจ้าตรวจสอบตนเองเสมอ ว่าเข้าใจในสิ่งที่อาจารย์สอนมากน้อย เพียงใด เพื่อเป็นการทบทวนความเข้าใจ ของตนเอง					
แบบวัดชุดที่ 3						
1.	ข้าพเจ้ามีความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ แปลกใหม่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง					
2.	ข้าพเจ้าจะพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่เสมอ เพื่อเป็นบุคคลที่ก้าวหน้าทันต่อ เหตุการณ์ปัจจุบัน					
3.	ข้าพเจ้าจะจดบันทึกข้อความที่สำคัญ เพื่อช่วยเตือนความจำ					
4.	เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน ข้าพเจ้าไม่กล้า ที่จะถามใคร					
5.	ข้าพเจ้าคิดว่าหากต้องการจะเป็นคนเก่ง ต้องพยายามตั้งใจเรียน และทำงานที่ได้ รับผิดชอบด้วยตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจ บทเรียนมากขึ้น					
แบบวัดชุดที่ 4						
1.	ข้าพเจ้าต้องการสอบให้ได้คะแนนดียิ่งขึ้น					
2.	ข้าพเจ้าต้องการสอบให้ผ่านเป็นครั้ง ๆ เท่านั้น ไม่ได้คิดว่าจะนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในอนาคต					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
3.	เมื่อใกล้ถึงเวลาสอบ ข้าพเจ้าจะจัดตารางอ่านหนังสือสอบ เพื่อทบทวนเนื้อหาให้ครอบคลุมครบทุกวิชา					
4.	ก่อนการสอบ เมื่อข้าพเจ้าไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ ข้าพเจ้าจะสอบถามจากอาจารย์ เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้มากขึ้น					
5.	หลังการสอบ ข้าพเจ้าจะแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องที่สอบกับเพื่อนๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง					
1.	แบบวัดชุดที่ 5 ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำคะแนนสอบให้ได้สูงที่สุด					
2.	ข้าพเจ้าต้องการสอบให้ได้คะแนนสูงๆ เพื่อให้ผู้ปกครองภูมิใจ					
3.	เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะทบทวนบทเรียนโดยการฝึกทำโจทย์ปัญหาต่างๆ เพื่อจะได้เกิดความชำนาญในเวลาทำข้อสอบ					
4.	หลังการสอบ ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาคำตอบในข้อที่สงสัยจากตำราเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าได้ตอบไปนั้นถูกต้องแล้ว					
5.	ข้าพเจ้ามักจะตรวจสอบว่าคะแนนสอบที่ได้ อยู่ระดับใด เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงตนเอง					
1.	แบบวัดชุดที่ 6 ข้าพเจ้าอยากให้งานที่ทำประสบผลสำเร็จ					
2.	ข้าพเจ้าจะทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ เพื่อให้งานที่ทำบรรลุเป้าหมายและสำเร็จด้วยดี					
3.	ข้าพเจ้ามีการวางแผนในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานที่ทำออกมาดี					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
4.	เมื่องานที่ได้รับมอบหมายมีปัญหา เนื่องจากข้อมูลที่ได้มาไม่สมบูรณ์ ข้าพเจ้า จะหยุดทำทันที เพราะไม่รู้ว่าหาข้อมูล เพิ่มเติมได้จากที่ไหน					
5.	ข้าพเจ้ามักจะเปรียบเทียบผลงานของ ตนเองกับผลงานครั้งที่ผ่านมา เพื่อพัฒนา ให้ดียิ่งขึ้น					
แบบวัดชุดที่ 7						
1.	ข้าพเจ้าต้องการทำรายงานให้ถูกต้องและ สมบูรณ์มากที่สุด					
2.	ข้าพเจ้าจะทำงานด้วยความพยายามและ รอบคอบ เพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องสมบูรณ์					
3.	ก่อนทำรายงานข้าพเจ้าจะวิเคราะห์งาน เป็นประเด็นย่อยๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ครอบคลุมตรงตามประเด็นที่ต้องการ					
4.	ข้าพเจ้าค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ ต่างๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อประกอบการทำรายงาน					
5.	เมื่อทำงานเสร็จในแต่ละครั้ง ข้าพเจ้าจะ ทบทวนดูว่าได้รับความรู้ใหม่ๆ อะไรบ้าง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน					
แบบวัดชุดที่ 8						
1.	ข้าพเจ้ารู้ว่าในอนาคตต้องการประกอบ อาชีพอะไร ที่ตรงกับความสามารถของ ตนเอง					
2.	ข้าพเจ้าอยากมีหน้าที่การงานที่ดี เพื่อเป็น เกียรติแก่วงศ์ตระกูล					
3.	เมื่อทำงานใดไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าจะคิดหา วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ที่จะทำให้ งานนั้นสำเร็จจนได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
4.	ข้าพเจ้ามักจะถามสิ่งที่ตนเองสงสัย จากผู้ที่ สามารถให้ความกระจ่างในเรื่องนั้นๆ แก่ข้าพเจ้าได้					
5.	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าตนเองยังมีความรู้ น้อย ในด้านอาชีพที่สนใจ จึงต้องศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมอีก					
แบบวัดชุดที่ 9						
1.	ข้าพเจ้าสามารถบอกตนเองได้ว่า ถ้าเรียน จบชั้นมัธยมฯ ปลายแล้ว จะเรียนต่อใน สาขาใดที่ตรงกับความสนใจ					
2.	ข้าพเจ้าพยายามหาโอกาสเรียนต่อสูงๆ เพื่อจะได้ทำงานที่มั่นคงในอนาคต					
3.	ข้าพเจ้านำโจทย์ข้อสอบคัดเลือกเก่าๆ มาฝึกคิดหาวิธีการแก้โจทย์ เพื่อเลือกวิธีที่ ง่ายที่สุดที่จะหาคำตอบได้อย่างถูกต้องและ รวดเร็ว					
4.	ข้าพเจ้าจะศึกษาข้อมูลของมหาวิทยาลัย ต่างๆ เกี่ยวกับสาขาที่สนใจอยากเรียนต่อ จากอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการ เตรียมตัวสอบ					
5.	ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่าตนเองเรียนรู้ สิ่งใดได้ดี เพื่อจะนำไปเป็นพื้นฐาน ในการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา					
แบบวัดชุดที่ 10						
1.	ข้าพเจ้าอยากเรียนต่อสาขาที่สนใจ ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง					
2.	การเรียนจบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง จะช่วยให้ข้าพเจ้าหางานทำได้ง่าย					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
3.	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนและขยันทบทวน บทเรียนทุกวัน ให้ได้เกรดเฉลี่ยสะสมสูงๆ เพื่อนำไปรวมกับคะแนนสอบคัดเลือก					
4.	ข้าพเจ้ามักจะติดตามข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับเรื่องเรียนต่อจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ข่าวสารจากห้องแนะแนว เป็นต้น					
5.	แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่ชอบเรียนในบางวิชา ข้าพเจ้าก็จะตั้งใจเรียนให้เต็มที่ เพื่อนำ ความรู้ไปเป็นพื้นฐานในการสอบเรียนต่อ					

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำ
ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียง
ช่องเดียว ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนปานกลาง
ส่วนใหญ่ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1.	ข้าพเจ้าตั้งใจจะทำคะแนนสอบให้ได้สูง ที่สุด					
2.	เมื่อพบคนที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่า ทำงานดีเด่นข้าพเจ้าจะเกิดความปรารถนา ที่จะเป็นเช่นนั้น					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
3.	ข้าพเจ้ามีความคิดที่จะดัดแปลงสิ่งต่างๆให้มีความแปลกใหม่ และดีเด่นอยู่ตลอดเวลา					
4.	ข้าพเจ้ามักจะตั้งความหวังในการทำงานไว้สูงๆ เพื่อจะได้ใช้ความพยายาม และความสามารถทำงานนั้นอย่างเต็มที่					
5.	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตของตนเอง ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการเรียนรู้					
6.	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง					
7.	ข้าพเจ้าชอบทำงานด้วยความคิดของตนเอง ไม่ชอบทำตามผู้อื่น					
8.	ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำงานที่ได้มอบหมายให้สำเร็จ					
9.	ข้าพเจ้าชอบแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง					
10.	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำอะไรให้ดีกว่าที่เคยทำไว้					
11.	เมื่อทำงานหนึ่งไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าจะคิดหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จจนได้					
12.	เมื่อได้รับมอบหมายงานใดๆ ข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จเรียบร้อย ก่อนกำหนดส่ง					
13.	ข้าพเจ้ามีใจจดจ่ออยู่กับงานที่ได้มอบหมาย จนกว่าจะทำงานสำเร็จไม่ว่างานนั้นจะน่าเบื่อหน่ายเพียงใด					
14.	ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานนั้นมากยิ่งขึ้นถ้างานที่ได้รับนั้นยาก					
15.	ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานสุดความสามารถ					
16.	เมื่อทำงานที่ครูมอบหมายไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าจะค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะทำให้ออกมาถูกต้องให้ได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
17.	ข้าพเจ้าบอกผู้ปกครองในเรื่องที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน					
18.	ข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบผลการเรียนกับผู้อื่นเพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้เรียนดียิ่งขึ้น					
19.	ข้าพเจ้าชอบทำงานยากๆ ที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก					
20.	ข้าพเจ้าชอบทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นความคิดริเริ่มของตนเอง					

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าตรงกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนปานกลาง
ส่วนใหญ่ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
1.	ก่อนเรียนเนื้อหาใหม่ข้าพเจ้ากับเพื่อนๆ และครูจะทบทวนความรู้เดิมก่อน					
2.	ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้สอน					
3.	ในระหว่างเรียนข้าพเจ้าจะซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วน ใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
4.	เมื่อเกิดข้อสงสัยในการเรียน ข้าพเจ้าและเพื่อนจะปรึกษากันหรือ เพื่อค้นหาคำตอบร่วมกัน					
5.	ข้าพเจ้าและเพื่อน ช่วยกันค้นหาคำตอบในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา					
6.	ข้าพเจ้าและเพื่อนร่วมกันตอบคำถามของครูในชั่วโมงเรียน					
7.	ในกิจกรรมการเรียน ข้าพเจ้าและเพื่อนได้ร่วมกันฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ โดยมีครูคอยแนะนำจนเกิดความรู้ความเข้าใจ					
8.	ครูสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันทำการบ้านเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน					
9.	ครูให้โอกาสนักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายเนื้อหาในบทเรียน ให้กับเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจ					
10.	ครูชักชวนให้นักเรียนช่วยทำสื่อประกอบการเรียน					
11.	ครูแนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันวางแผนและลำดับขั้นตอนในการทำงานกลุ่ม					
12.	ข้าพเจ้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม โดยมีครูคอยแนะนำ					
13.	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าและเพื่อนจะร่วมกันรับผิดชอบงานตามที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานนั้นมีความสมบูรณ์ที่สุด					
14.	ในการทำงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมแสดงความสามารถตามที่ตนเองถนัด					
15.	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วม ในการนำเสนอผลงานของกลุ่ม					
16.	ข้าพเจ้าร่วมกับเพื่อนช่วยกันคิดรูปแบบการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงาน					

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	ส่วนใหญ่ จริง	จริง บ้าง ไม่จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ ไม่จริง	ไม่จริง เลย
17.	ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่จัด ในโรงเรียนและห้องเรียน ทำให้ได้เรียนรู้ อย่างเต็มที่					
18.	หลังการเรียน ข้าพเจ้าจะรวมกลุ่มกับเพื่อน เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน และกัน					
19.	ก่อนการสอบ ข้าพเจ้าและเพื่อนจะร่วมกัน ทบทวนบทเรียน					
20.	ครูให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับ ครูผู้สอน					

ฉบับที่ 4 แบบวัดความตระหนักรู้ภูมิานในยุทธศาสตร์การอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียน
มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว
ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

ปฏิบัติบ่อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
ปฏิบัติบ่อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมาก
ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
นานๆปฏิบัติครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อย
ไม่เคยปฏิบัติเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
1.	ข้าพเจ้าตั้งใจจดมุ่งหมายในการอ่านทุกครั้ง					
2.	ข้าพเจ้าจดบันทึกขณะอ่าน เพื่อช่วยเพิ่ม ความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
3.	ข้าพเจ้าคิดถึงสิ่งที่ตนรู้ เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน					
4.	ข้าพเจ้าดูคร่าวๆ ก่อนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ก่อนการอ่านทุกครั้ง					
5.	ข้าพเจ้าอ่านออกเสียง เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจ เมื่อเรื่องที่อ่านเริ่มยากขึ้น					
6.	ข้าพเจ้าเขียนสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน					
7.	ข้าพเจ้าคำนึงถึงเนื้อหาที่อ่านว่าตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่					
8.	ข้าพเจ้าอ่านอย่างช้าๆ อย่างตั้งใจ เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน					
9.	ข้าพเจ้าอภิปรายเรื่องที่อ่านกับผู้อื่น เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง					
10.	ข้าพเจ้าพลิกดูลักษณะของเรื่องที่อ่านเป็นครั้งแรก เช่น ความยาวของเนื้อเรื่อง และการจัดระบบเนื้อเรื่อง					
11.	ข้าพเจ้าพยายามนำตนเองกลับสู่การอ่านเมื่อสูญเสียสมาธิในบางครั้ง					
12.	ข้าพเจ้าขีดเส้นใต้หรือวงกลมข้อความในเรื่องที่อ่าน เพื่อช่วยให้จำได้ง่ายขึ้น					
13.	ข้าพเจ้าปรับอัตราความเร็วในการอ่านให้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน					
14.	ข้าพเจ้าสามารถพิจารณาได้ว่าเนื้อหาส่วนใดควรอ่านอย่างละเอียด และส่วนใดที่ไม่ต้องสนใจ					
15.	ข้าพเจ้านำสื่ออ้างอิงต่างๆ เช่น พจนานุกรม มาช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
16.	ข้าพเจ้าตั้งใจอ่านมากขึ้นเมื่อเรื่องที่อ่านเริ่มยากขึ้น					
17.	ข้าพเจ้าใช้ตาราง ตัวเลขและภาพประกอบที่ปรากฏในเรื่อง เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน					
18.	ข้าพเจ้าหยุดอ่านเป็นระยะๆ เพื่อทบทวนสิ่งที่อ่าน					
19.	ข้าพเจ้าใช้บริบทของเนื้อหา เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในการอ่านให้ดีขึ้น					
20.	ข้าพเจ้าถอดความเรื่องที่อ่านโดยเขียนสาระสำคัญด้วยสำนวนของข้าพเจ้าเอง เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน					
21.	ข้าพเจ้าพยายามสร้างภาพหรือจินตนาการข้อมูล เพื่อช่วยให้จำในสิ่งที่อ่านได้ดีขึ้น					
22.	ข้าพเจ้าใช้ลักษณะการพิมพ์ข้อความ เช่น ตัวหนา ตัวเอน ในการบ่งบอกข้อมูลสำคัญของเรื่องที่อ่าน					
23.	ข้าพเจ้าวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่นำเสนอในเรื่องที่อ่านอย่างจริงจัง					
24.	ข้าพเจ้าอ่านย้อนไปย้อนมาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระต่างๆ ในเรื่องที่อ่าน					
25.	ข้าพเจ้าตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของตนเอง เมื่อพบข้อมูลที่ขัดแย้งกัน					
26.	ข้าพเจ้าพยายามเดาว่า เนื้อหาในเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ในขณะที่กำลังอ่าน					
27.	ข้าพเจ้าอ่านซ้ำเพื่อเพิ่มความเข้าใจ เมื่อเรื่องที่อ่านเริ่มยากขึ้น					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
28	ข้าพเจ้าตั้งคำถามถามตนเอง เพื่อหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน					
29	ข้าพเจ้าตรวจสอบว่าการเดาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านของข้าพเจ้าถูกต้องหรือไม่					
30	ข้าพเจ้าพยายามเดาความหมายของคำหรือวลีที่ข้าพเจ้าไม่รู้มาก่อน					

ฉบับที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

ปฏิบัติบ่อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
ปฏิบัติบ่อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมาก
ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
นานๆปฏิบัติครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อย
ไม่เคยปฏิบัติเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
1.	ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ					
2.	ข้าพเจ้าใช้เวลาพักผ่อนโดยการอ่านหนังสือบนเตียง เช่น นิยาย กีฬา การ์ตูน ฯลฯ					
3.	ข้าพเจ้ายืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนไปอ่านที่บ้านเป็นประจำ					
4.	ถ้าข้าพเจ้ามีเงินเหลือ ข้าพเจ้าจะเก็บเงินไว้ซื้อหรือเช่าหนังสือมาอ่าน					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
5.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือก่อนเข้านอน					
6.	ข้าพเจ้าใช้เวลาให้เป็นประโยชน์โดยการ อ่านหนังสือในขณะที่ต้องรอคอย เช่น รอรถ รอเพื่อน					
7.	ข้าพเจ้าจะหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติม หลังจากที่ได้เรียนไปแล้วในแต่ละวัน					
8.	เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปไหนมาไหน ข้าพเจ้าจะนำหนังสือติดตัวไปอ่านด้วย					
9.	เมื่อข้าพเจ้าเกิดความสงสัยในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ข้าพเจ้าจะหาหนังสือเกี่ยวกับ เรื่องนั้นมาอ่าน เพื่อให้หายสงสัย					
10.	ข้าพเจ้าอ่าน และจดบันทึกใจความสำคัญ จากหนังสือที่อ่าน					
11.	ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือเฉพาะตอนใกล้สอบ					
12.	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ของห้องสมุดโรงเรียน					
13.	ข้าพเจ้าอยากให้ผู้ปกครองให้รางวัลหรือ ของขวัญเป็นหนังสือ					
14.	ข้าพเจ้ารู้สึกเวลาหมดไปอย่างรวดเร็ว ถ้าได้อ่านหนังสือ					
15.	ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อครูหรือ ผู้ปกครองสั่งให้อ่าน					
16.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดย ไม่รู้สึกเบื่อ					
17.	ในวันหยุด ข้าพเจ้ามักใช้เวลาส่วนใหญ่ใน การอ่านหนังสือ					
18.	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือหลายประเภท ทั้งหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น หนังสือพิมพ์					

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ บ่อย ที่สุด	ปฏิบัติ บ่อย	ปฏิบัติ บ้าง ไม่ ปฏิบัติ บ้าง	นานๆ ปฏิบัติ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย
19.	ข้าพเจ้ามักอ่านเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ จากหนังสือหรือวารสารหลายๆ เล่ม					
20.	ข้าพเจ้าติดตามอ่านหนังสือที่ออกใหม่ จากมุมหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ
วันเดือนปีเกิด	29 ธันวาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	6 ม.14 ตำบลโคกล่าม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนศรีรัชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2546	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ